nedeljski
Primorski dnevnik

Leto XV. - Št. 260 (4414) | TRST, nedelja 1. novembra 1959 | Cena 30 lir | Poštnina plačana v gotovini Abb. postale I gruppo

Spomenica predsedniku vlade

Izvoljeni predstavniki Slovencev na Tržaškem so na skupnem zasedanju ob peti obletnici londonskega sporazuma sprejeli spomenico, ki zahteva spoštovanje in izvajanje določil Posebnega statuta

Objavljamo spomenico, ki so jo sprejeli izvoljeni slovenski župani ter pokrajinski in občinski svetovalci kot zastopniki slovenske etnične skupine na Tržaškem na zasedanju, ki je bilo preteklo nedeljo. Spomenica je bila odposlana predsedniku vlade Segniju in o njeni vsebini je delegacija izvoljenih predstavnikov Slovencev na Tržaškem obvestila v petek vladnega generalnega komisarja dr. Palamaro.

Spomenico so podpisali župan občine Repentabor Josip Bizjak, župan občine Dolina Dušan Lovriha, župan občine Devin-Nabrežina Dušan Furlan, župan občine Zgonik Aljoz Pirc ter naslednji pokrajinski in občinski svetovalci: *Svetovalci pokrajine Trst:* Stefanc Anton, Grbec Mario, K. Šiškovič. *Svetovalci občine Trst:* dr. Josip Agneletto, Ferdinand Zidar, Marija Bernetič, dr. Jože Dekleva, Franc Gombač, *Svetovalci občine Milje:* Ferluga Kilian, Cok Teodor, Kocjančič Anton. *Svetovalci občine Devin-Nabrežina:* Bertot Ignac Slavko, Markovič Alojz, Radovič Danilo, Visintin Abdon, Drago Legiša, Cerk Albin, Mervič Vladislav, Kravanja Josip, Antonič Anton, Colja Srečko, Pipan Nikolaj, Jež Janko. *Svetovalci občine Dolina:* Valentič Josip, Prašelj Bruno, Švab Ludvik, Cencin Josip, Kuret Severin, Hervat Urh, Kosmač Nikolaj, Jercog Valentin, Žuljan Just, Ota Justina, Purger Aleksander, Ota Josip, Pangerc Josip, Zerjal Josip, Boneta Anton, Kuret Silvester, Kuret Sergij, Stranj Avguštin, Berdon Bogdan. *Svetovalci občine Zgonik:* Cibic Vladimir, Rustja Ivan, Gruden Jožef, Doljak Henrik, Furlan Ivan, Grilanc Karel, Pegan Just, Auber Alojz, Milič Anton, Milič Stanko, Milič Jože, Milič Mario, Bogatec Silvan, Hrovatin Albin. *Svetovalci občine Repentabor:* Guštin Ludvik, Skabar Alfonz, Zlobec Avgust, Guštin Alfonz, Skabar Franc, Skabar Silvester, Lezar Josip, Ravbar Viktor, Skabar Ivan, Vera Stok, Skabar Jožef, Skamperle Josip, Purič Milan.

Spoštovani gospod
prof. Antonio SEGNI
predsednik vlade
RIM

Gospod predsednik!

Podpisani slovenski župani, pokrajinski in občinski svetovalci si kot izvoljeni zastopniki slovenske etnične skupine na Tržaškem sedaj, ko je preteklo prvo desetletje, odkar sta 5. oktobra 1954 Italija in Jugoslavija podpisali v Londonu Spomenico o soglasju s priloženim njenim sestavnim delom, Posebnim statutom o zaščiti pravic narodnostne manjšine, in je na podlagi tega dogovora prešlo tržaško ozemlje pod italijansko upravo, dovoljujejo omeniti Vas na nadvse nezadovoljivi položaj, v katerem še vedno živi tukajšnja slovenska etnična skupina zaradi dejstva, da prekatere bistvene določbe londonskega dogovora niso bile izpolnjene.

Tržaški Slovenci smo vse-kozi Spomenice o soglasju s priloženim Posebnim statutom sprejeli v vednost v prepričanju, da pomeni začetek nove dobe mirnega sobivanja, vzajemnega razumevanja in spoštovanja in konec narodnostnega sovraštva med italijanskim in slovenskim prebivalstvom, ki preko 1000 let živi na tej zemlji dobro in slabo usodo. Saj smo v londonskem dogovoru videli le instrument za izvajanje načel, sprejetih že v republiki ustavi, ki so obvezna tudi za to ozemlje, in ki v svojih 2., 3. in 6. členu obvezujejo državo, da jamči svojim slovenskim državljanom uživanje človekovih pravic, enakopravnost in zaščito njihovega narodnega značaja. Ravno na načela so bila sprejeta in natančno določena v londonski Spomenici o soglasju in v Posebnem statutu, ki tvori njen sestavni del.

V minulih petih letih je slovenska skupina na Tržaškem po raznih svojih predstavnikih in organizacijah ne glede na njihovo politično in ideološko usmerjenost v neštevilnih svojih spomenicah, prošnjah in vlogah nenehno in enotno zahtevala, da se določbe in iz njih izhajajoče obveze in dolžnosti italijanske države izvajajo, in da se tako zadosti ustavnemu zakonu republike, ter se — končno in nič manj — izpolnijo svečane obljube in izjave, ki so v jih v tem pogledu ponovno dali najodgovornejši predstavniki Italije. S tem bi se, poleg vsega drugega, preprečilo, da bi se Slovenci v Italiji potiskali v položaj državljanov druge vrste in bi si taisti ohranili tisto spoštovanje do oblasti, ki je neobhodni pogoj za mirno in pravilno sožitje in razvoj med upravitelji in upravljanci.

Doslej so vsi ti pozivi imeli omejen odmev. Ni pa misliti, da bi se slovenska etnična skupina v Italiji mogla s tem sprijazniti.

Zato podpisani župani, pokrajinski in občinski svetovalci slovenske narodnosti na Tržaškem ozemlju ne glede na svojo ideološko usmerjenost ob priliki obletnice podpisa Spomenice o soglasju, ko morajo s težkim srcem pribiti, da skoro nobena določba Spomenice in Posebnega statuta v prid Slovencem ni še bila izpolnjena, ponovno ugotavljajo:

1. Ta važni dogovor, ki pomeni tudi zgodovinsko prelomnico v odnosih med glavnima podpisnicama — Italijo in Jugoslavijo — do danes še ni bil objavljen niti v Uradnem listu Italijanske republike niti v Uradnem vestniku, ki ga izdaja Generalni vladni komisariat za Tržaško ozemlje. Prizadetim državljanom ni torej na razpolago, niti jim je znano od oblasti priznano besedilo Spomenice o soglasju in besedilo priloženega Posebnega statuta. In če pomislimo, da bo 26. t. m. poteklo že celih pet let, odkar je ravno na podlagi tega dogovora na Tržaško ozemlje bila raztegnjena popolna civilna oblast italijanske republike in da so bile med tem časom sicer bolj ali manj v celoti izpolnjene vse določbe tega meddržavnega dogovora razen tiste, ki je za nas najosnovnejša, to je določba čl. 4. Spomenice, ki obvezuje italijansko vlado, da uveljavi Posebni statut iz priloge II., tedaj to meče čudno in obenem zgovorno luč na odgovorne činitelje vlade v Rimu.

Iz tega izhaja tedaj nujno, da se Spomenica in Posebni statut uzakonita v smislu ustave.

2. Ne glede na to in mimo tega pa so ostale mrtva črka določbe Posebnega statuta, ki jamčijo slovenski etnični skupini vse ostale pravice, kakor jih je vsaka sodobna država dolžna priznati svojim narodnostnim manjšinam. In tu jih navajamo po členih Statuta samega:

a) Mrtva črka je ostala določba člena 2 b, ki obvezuje italijansko vlado na enakost Slovencev pri pridobivanju ali opravljanju javnih služb, funkcij, poklicev in časti in ki jim kot takim jamči dostop do javnih in upravnih služb in zagotavlja slovenski etnični skupini pravico do pravičnega zastopstva v upravnih funkcijah in položajih.

Noben upravni in državni organ ni od 5. oktobra 1954 do danes razpisal za Slovence kot take niti enega mesta, še manj pa — razen v malenkostnih in skoro neopaznih primerih — imenoval Slovence na upravne položaje.

Merodajna oblastva niso imela za potrebno, da bi zagotovila Slovencem primerno zastopstvo niti v kmetijskih organih, čeravno tvorijo pripadniki slovenske etnične skupine nedvomno večino poljedelcev na Tržaškem ozemlju.

Ob priliki ponovnih intervencij v tem oziru smo v najboljšem primeru dobivali odgovor, da se pri natečajih in sistemaciji mest «ne dela razlika med Slovenci in Italijani», kakor da bi določba londonskega dogovora, ki predvideva *pravično zastopstvo* pripadnikov slovenske etnične skupine, ne obstajala.

Posebno v okoliških občinah je treba namestiti občinske tajnike, občinske zdravnike, babice, živinozdravnike in spravne sodnike skladno z gori navedenimi predpisi Posebnega statuta in zato imenovati na ta mesta Slovence.

V ostrem nasprotju s Spomenico in Posebnim statutom danes n. pr. plačajo še vedno obrtniki in trgovci za svoje napisne table in reklamne izveske, ki so v italijanščini in slovenščini, zadevni davek tudi za slovensko besedilo. To pomeni, da je Slovenec z uporabo svoje materinščine dvakrat obdavčen.

b) Mrtva črka so ostale določbe člena 5 o uporabi

(Nadaljevanje na 2. strani)

Dolinski, nabrežinski in repentaborski župan Lovriha, Furlan in Bizjak pri predsedniški mizi na zasedanju izvoljenih slovenskih predstavnikov ob peti obletnici londonskega sporazuma

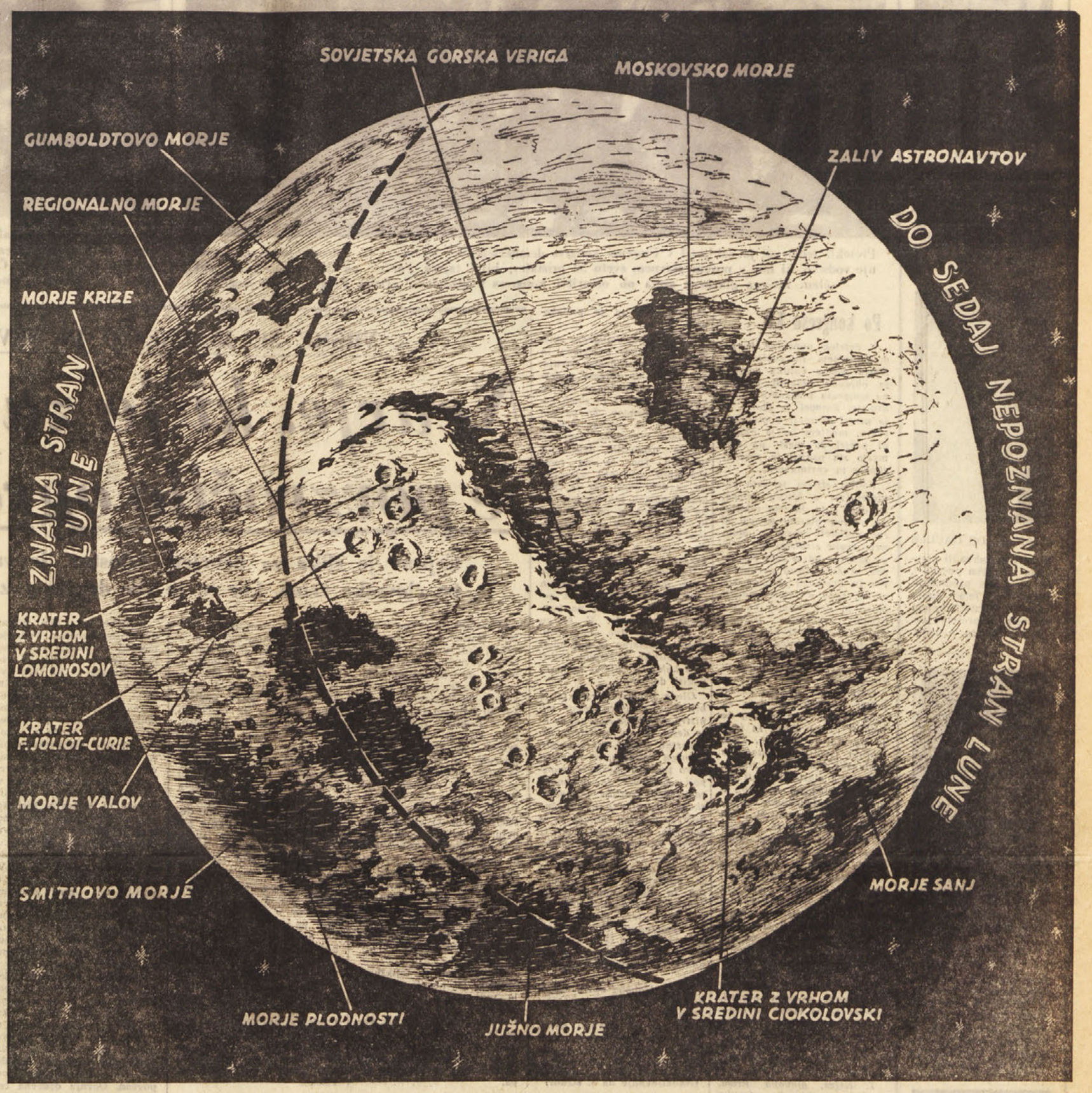

V sredo so v Moskvi objavili več slik nevidne strani Lune, ki jo je slikala avtomatična medplanetarna postaja «Lunik III.», ko je obkrožila Luno in je bila od nje oddaljena od 60.000 do 70.000 kilometrov. Na podlagi teh slik so ugotovili, da je nevidna stran Lune še bolj enolična kot vidna stran. Na sliki vidimo levo od črtkane črte del vidne strani, desno pa del nevidne strani. Lunik je slikal 70 odstotkov nevidne strani in del vidne. Slikanje je trajalo 40 minut. Nato so posebne naprave film avtomatično razvile ter oddajale slike s posebnim radiotehničnim sistemom na Zemljo. Pred slikanjem so postajo s telekomando uravnali tako, da so se objektivi obrnili proti Luni. Gorski verigi morju in nekaterim kraterjem, ki jih je Lunik slikal, so dali imena, kakor je razvidno s slike. Slikanje, razvijanje in oddajanje slik na Zemljo je Lunik izvršil pod stalnimi «navodili in ukazi», ki so mu jih oddajali z Zemlje.

Hruščev poudarja nujnost miroljubnega sožitja in čimprejšnjega sklicanja sestanka najvišjih

Glavna vprašanja na konferenci naj bi bila razorožitev, Nemčija in Berlin - Pozitivna ocenitev de Gaullove izjave o Alžiriji s poudarkom, da morajo slediti dejanja - Želja, naj bi Kitajci in Indija mirno rešili obmejne spore - Gromiko je poudaril, da SZ ne bo nadaljevala jedrskih poizkusov - Poziv vrhovnega sovjeta parlamentarcem vsega sveta, naj podprejo splošno razorožitev

MOSKVA, 31. — Vrhovni sovjet je zaključil danes svoje zasedanje, ki se je začelo v torek. Na zaključni seji sta govorila Hruščev in zunanji minister Gromiko, nato pa je sovjet odobril poziv vsem parlamentom sveta, naj se zavzamejo za splošno in popolno razorožitev, ki je edini primeren način, da se prepreči nova vojna.

Hruščev je v svojem govoru poudaril nujnost miroljubnega sožitja in nujnost čimprejšnjega sklicanja konference na najvišji ravni med Vzhodom in Zahodom. Na tej konferenci naj bi predvsem razpravljali o vprašanju razorožitve, o mirovni pogodbi z Nemčijo in o Berlinu.

«V sedanjem položaju, je izjavil Hruščev, bi tiste države, ki bi v našem razdobju jedrskega orožja začele vojno, bile med tistimi, ki bi zaradi tega trpele. Zato je Sovjetska zveza odločena nadaljevati svojo politiko miru in miroljubnega sožitja. Tisti, ki nasprotujejo miroljubnemu sožitju, so dejansko za vojno. Vsakdo ima pravico živeti v razumnih pogojih. Toda ali so razumni pogoji tisti, v katerih, tudi če ni vojne, plujejo po oceanih ladje z jedrskim orožjem in se to orožje kopiči v skladiščih? Sovjetska zveza se zavzema za leninistična načela miroljubnega sožitja in miru in se bo še dalje zanje zavzemala. Pobijal je nato nekatere trditve na Zahodu, češ da vodi SZ miroljubno sožitje samo začasno. Pripomnil je, da je stvarnost povsem drugačna, ker je komunizem predvsem sovražnik militarizma. Dodal je, da komunisti dobro poznajo nevarnost in žrtve vojne in da imajo od vojne vedno korist kapitalisti, medtem ko žrtvujejo delavci svoje življenje. «Komunisti, je nadaljeval Hruščev, so se vedno borili proti roparskim vojnam, od katerih hočejo kapitalisti imeti korist. Bili so boljševiki tisti, ki so po prvi svetovni vojni — imperialistični vojni — pozvali vse delavce, naj prenehajo vojno. Tudi drugo svetovno vojno so sprožili imperialisti, Če mi sedaj govorimo o miroljubnem sožitju, govorimo o tem iskreno, ker je bilo miroljubno sožitje vedno naša želja».

Sovjetska zveza in zahodne države lahko dosežejo miroljubno sožitje, s tem da se srečajo na sredi poti. Dodal pa je, da niso mogoči kompromisi o načelih, ker Sovjetska zveza noče s temi kompromisi izdati stvari delavcev v korist kapitalistov. Obe strani bosta morali priznati vzajemno suverenost in svobodo, da vsaka izbere svoj način življenja. «Sožitje na razumni podlagi med državami z različnim socialnim režimom je mogoče samo, če se držimo vseh načel, ki so bila sprejeta na afriško-azijski konferenci v Bandungu».

Nato je Hruščev izjavil, da začenja Zahod sedaj zdravo razumevati mednarodni položaj in nujnost miroljubnega sožitja. Vzroki te spremembe so v povečanju moči in mednarodnega ugleda Sovjetske zveze. «Čim važnejši bodo uspehi socializma, tem večje bodo možnosti miru», je pripomnil Hruščev.

V svojem govoru je Hruščev tudi poudaril, da se morajo razna vprašanja v svetu reševati samo s pogajanji in ne s silo, in to načelo je bilo sprejeto med razgovori s predsednikom Eisenhowerjem. Sporazum o izmenjavi obiska s predsednikom Eisenhowerjem je Hruščev označil kot «postajo temeljne važnosti na poti splošnega zmanjšanja mednarodne napetosti». «Razgovori s predsednikom Eisenhowerjem, je dodal, da so bili bistveni prispevek stvari okrepitve splošnega miru. Pripisujemo jim izredno važnost».

Nato je Hruščev poudaril važnost konference na najvišji ravni in je izjavil, da je tudi glede tega sporazum med njim in Eisenhowerjem. Izjavil je, da je tudi Mac Millan naklonjen konferenci na najvišji ravni. Nekateri zahodni državniki pa so izjavili, da bi morala biti ta konferenca potem, ko bi se prej sporazumeli o nekaterih glavnih vprašanjih. Toda če bi se to zgodilo, se konferenca na najvišji ravni ne bi sklicala, da bi nekaj odločala ali reševala, pač pa samo da bi skupno preživeli prijetne dni v razvedrilu. Poudaril je, da je želja sovjetske vlade, naj bi ta konferenca bila čimprej mogoče. Konferenca se mora sklicati, da reši velika pereča mednarodna vprašanja. O mnogih od teh vprašanj se je že govorilo na konferenci zunanjih ministrov in v drugih organizmih, toda ni prišlo do rešitve. Nasprotno, v mnogih primerih so se vprašanja še zaostrila».

Pri tem pa je ugotovil, da je konferenca zunanjih ministrov na splošno vendarle dala pozitivne rezultate, ker je vsaj razjasnila stališče posameznikov. Poudaril je nato, da bodo velika sporna vprašanja lahko rešili samo predsedniki vlad, ki bodo imeli najpopolnejša pooblastila. Le predsedniki vlad lahko odstranijo ovire, ki so se nakopičile med hladno vojno. Sedaj smo v razdobju, v katerem bo za mir na svetu toliko bolje, čim hitreje se bo sklicala konferenca najvišjih. Na tej konferenci se bodo lahko obravnavala vprašanja, ki v največji meri ovirajo zmanjšanje mednarodne napetosti, t.j. razorožitev, mirovna pogodba z Nemčijo, vprašanje zahodnega Berlina in nato druga vprašanja poglavitne važnosti.

Nato je Hruščev izjavil, da se v visokih zahodnih krogih opaža bolj zmerno ocenjevanje položaja in da v istih krogih prihajajo do zaključka, da je treba račune o vojaški sili spraviti v pozabo. «Glavna stvar je, je dodal, da je prišlo do znatne omilitve napetosti v mednarodnih odnosih in da so perspektive za okrepitev mednarodnega miru postale ugodne». Pohvalil je zatem angleškega ministrskega predsednika Mac Millana zaradi vloge, ki jo je imel ne samo za izboljšanje angleško-

(Nadaljevanje na 8. strani)

Aktualni portreti

DINO DEL BO

italijanski minister za zunanjo trgovino se je pretekli teden vrnil z obiska v SZ, kjer je z vrsto razgovorov in sporazumov odprl novo razdobje v odnosih med obema deželama

CHARLES DE GAULLE

ki se ima zahvaliti predvsem alžirskim pučistom, če je danes predsednik republike, ima danes vprav v vojaških krogih najhujše nasprotnike svoje politike do Alžirije

WILHELMINE LUEBKE

žena sedanjega predsednika Zapadne Nemčije, ki je hkrati tudi prva «First Lady» v povojni Nemčiji, zna angleški in francoski, sedaj pa obiskuje tudi tečaj ruskega jezika in književnosti

FERHAT ABAS

predsednik začasne alžirske vlade, utegne postati v bližnji bodočnosti zelo znana osebnost, če mu bo uspelo začeti predvidena vojaška pogajanja s francosko vlado

JOSEPH N. WELCH

do včeraj odvetnik v Bostonu, nasprotnik McCarthyja v zloglasnem «procesu čarovnic», je pri 68 letih, z vlogo sodnika v filmu «Anatomija zločina», resen kandidat za «Oskarja»

Sedem dni v svetu

Pretekli teden se je zaključil v Florenci kongres demokrščanske stranke, na katerem je zmagalo sedanje vodstvo, ki ima v novem glavnem svetu 52 pristašev, bivši tajnik Fanfani pa 36 pristašev. Na sliki člani bivšega glavnega sveta ob otvoritvi kongresa v gledališču «Della Pergola» v Florenci

Po kongresu KD

V četrtek popoldne je po dolgotrajnem in zapletenem štetju glasov volilna komisija objavila rezultat volitev na kongresu krščanske demokracije. Zmagal je Moro, ki je prejel 52 mest v glavnem svetu, medtem ko je Fanfani prejel 36 mest; po eno mesto sta prejeli še skupini «baza» in «primavera».

Volilni sistem je zelo zapleten ter v bistvu določa, da dobi lista, ki ima relativno večino glasov, 60 od 90 razpoložljivih mest v glavnem svetu stranke, vse druge skupine pa si dele 30 glasov. Andreottijeva «primavera» in Scelbova skupina sta zaradi tega v celoti podprli Moro in kot skupini na volitvah praktično izginili. Prav tej podpori klerikalno-fašistične desnice KD se mora Moro zahvaliti, da je na kongresu tako učinkovito zmagal.

Glavni svet stranke ne bo pričel konkretnega dela še tako kmalu, ker morajo še izvoliti druge člane, ki imajo po statutu pravico. Tako morajo izvoliti predstavnike poslanske zbornice in senata, ravnatelja glasila KD «Il Popolo», in končno je treba imenovati predsednika ter političnega in upravnega tajnika. Ko bodo vse te operacije zaključene, bo imel Moro v resnici še večjo večino, kot jo ima že sedaj na osnovi volitev, in predvidevajo, da bo v glavnem svetu 143 članov, med katerimi: 85 dorotejevcev, 50 fanfanijevcev, 3 primaverovci, 2 scelbijevca, 2 neodvisna in 1 od baze.

Kakšne bodo posledice tega pomembnega demokristjanskega kongresa, sedaj še ni mogoče povsem oceniti, vendar pa že lahko na osnovi vroče kongresne diskusije, ki je trajala od sobote do srede popoldne — štiri dni in dve noči — ugotovimo naslednje:

1. Kriza, globoka kriza, največje italijanske stranke na kongresu ni bila rešena. Ravno nasprotno, poglobila se je.

2. Vzroke razkola je dovolj razločno pokazala diskusija in ti so v osnovi sestave in značaju samega tako imenovanega medstrankarstva KD, ki poraja v stranki med seboj nepomirljive interese in zahteve, da se na eni strani rešijo najbolj pereča politična, socialna in gospodarska vprašanja, na drugi strani pa interesi konservativnih in reakcionarnih slojev, ki bi hoteli, da ostane vse pri starem, kar pa hkrati prikrivajo in so prikrivali z obljubami (Vanonijev načrt) ter istočasno storili vse, da bi se obljube ne izpolnile. Zato so predstavniki teh slojev zrušili vlado, ki je pomenila prvi poskus izvajanja teh obljub. Zrušitev je bila izvršena in jo je kongres soglasno obsodil kot nemoralno. Odnosi naprednih in konservativnih sil pa so na kongresu ostali neizpremenjeni.

3. Posledic takega izida florentinskega kongresa ni lahko predvideti, vendar pa moremo reči, da bodo najbrž v glavnem v nadaljevanju tistega dosedanjega stanja v vladi, ki ji ni dovolilo, da bi predlagala, dosegla in izvajala tiste najnujnejše ukrepe, ki so potrebni za kakršenkoli gospodarsko-socialni napredek vsaj v skromnem okviru Vanonijevega načrta.

4. Končno je kongres dokazal, da buržoazija današnje republikanske, kapitalistične Italije še vedno ni razumela, da mora začeti s popuščanjem naprednim silam in vnašanjem vsaj najnujnejših korektur v stari kapitalistični sistem ter začeti borbo proti monopolom in vsem privilegijem, ki so s tem v zvezi. Zato pomeni morda prav florentinski kongres začetek konca take medrazredne stranke, kakršna je KD danes; saj so v stranki ostali na vodilnih mestih ljudje, katerih početje je kot nemoralno ves kongres soglasno obsodil. S tega vidika je izid kongresa morda še bolj negativen, kot se je pričakovalo.

5. Zato je na kongresu zmagala klerikalno umerjena in klerikalno-fašistična struja, pri čemer ne smemo podcenjevati neposrednega vpliva velikega kapitala in zlasti vatikanskih krogov. To pa pomeni, da je reševanje vseh socialnih vprašanj, izpreminjanje osnovnih družbenih odnosov (pa še na tako skromnih osnovah) ustavljeno za dalj časa, kar je tudi glavni namen teh krogov. To pa tudi pomeni nove naloge in novo taktiko za italijansko levico, kar je že prišlo do izraza v prvih izjavah predstavnikov PSI in KPI.

V okviru teh ugotovitev je zlasti pomembno, ob katerih vprašanjih in ob katerih govorih se je stranka na kongresu razdvojila. V bistvu je šlo za dve vprašanji: Kakšno socialno in gospodarsko politiko je treba voditi in s kakšnimi silami se mora voditi država.

Glede prvega vprašanja je bil zlasti značilen govor ministra Ferrarija-Aggradija, ki je dejal, da so investicije nezadostne zaradi inercije privatnega kapitala, in je zlasti ostro poudaril borbo z monopoli. Zahteval je dokončno zapustitev politike gospodarskega liberalizma in odločno načrtno politiko. Mnogo se je govorilo, da je treba preiti iz sheme Vanoni v pravi načrt. O sličnih vprašanjih je zelo obširno govoril Fanfani, ki je uporabljal zelo odločen ton in zlasti napadel tiste «partitokratske skupine», ki jih vzdržujejo monopoli in ki razpolagajo tudi z močnim tiskom. «S temi skupinami moramo pomesti», je poudaril ob ploskanju kongresistov.

Glede drugega vprašanja, o katerem je moral odločati kongres, in sicer glede zavezništev pa je Fanfani dejal, da morajo «biti demokratična in homogena». Za PSI je poudaril nujnost «konvertira-

(Nadaljevanje na 8. strani)

Atomska konferenca

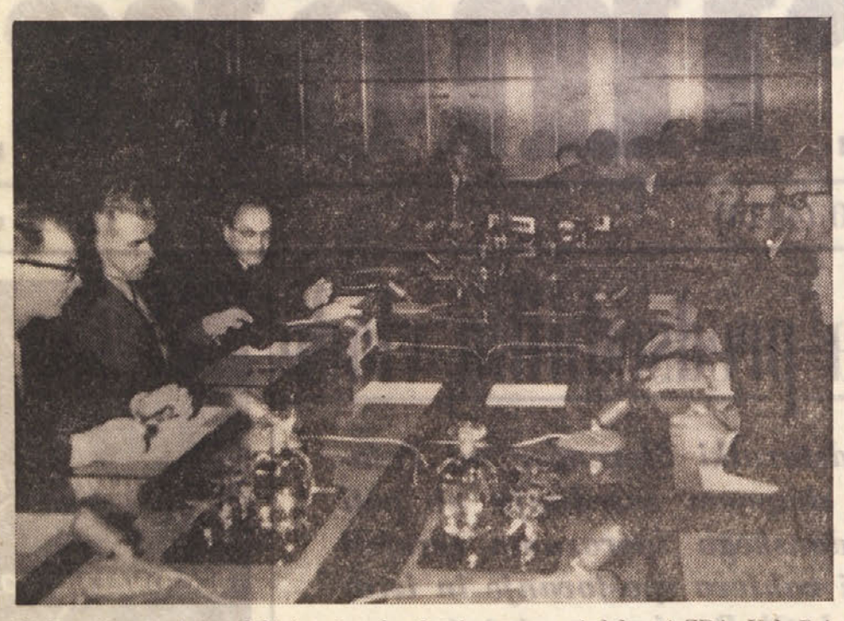

V Ženevi se te dni nadaljuje atomska konferenca med delegati ZDA, Vel. Britanije in Sovjetske zveze glede prekinitve z jedrskimi poskusi. Sovjetsko delegacijo vodi Semjon Čarapkin (drugi z leve); angleško sir Michael Wright (v sredini), ameriško delegacijo pa James Wadsworth (drugi z desne)

VREME SE JE UNESLO IN NEVARNOST JE MIMO

Neurje, ki je zajelo Italijo je povzročilo ogromno škodo

Čeprav je slika za neurjem žalostna, je val slabega vremena terjal le tri človeške žrtve, ker se je več družin v zadnjem trenutku rešilo smrti

Iz Mehike še vedno prihajajo alarmantne vesti. Do včeraj so uradni mehiški krogi govorili o kakih 1500 mrtvih in o 80 milijonih dolarjev škode, kar bi v naši valuti znašalo malo manj kot 50 milijard lir. Toda to so le približni računi, kajti kako naj se oceni število žrtev, ko se poplavljena področja morejo videti le iz letala in ko je znano, da je vodovje dobesedno odneslo deset vasi. Zato navajajo druga poročila celo 3000 mrtvih. O velikem neurju, ki se je zrušilo nad šest republik mehiške zvezne republike torej, ne moremo dati podrobnejših in natančnejših podatkov, kaže pa, da bo obračun še strašnejši, kot se na videz nakazuje, kajti letala, ki preletavajo poplavljena področja, dajejo zelo alarmantne vesti.

Ceprav ne v tolikšnem obsegu, je neurje prizadelo tudi skoraj vso Italijo. Včeraj je bila severna Italija že izven nevarnosti, ker se je slabo vreme preneslo na južno Italijo, toda slika, ki jo je slabo vreme pustilo za seboj, ni prav nič lepa.

Ze pred tremi dnevi smo poročali o narasli Soči in o nevarnosti, ki jo je predstavljalo naraslo vodovje v nižinskih predelih Furlanije. Vendar ni tu bilo večje škode, razen kake poplavljene kleti in že običajnih poplav na poljih. Vse drugače pa se kaže slika drugod. Ancona je 5. septembra letos doživela veliko katastrofo, ki je terjala 10 mrtvih, materialna škoda pa se je tedaj ocenjevala na 8 do 10 milijard lir. Ceprav so se popravljanja kanalizacije in drugih javnih objektov, ki so bili hudo poškodovani, lotili takoj po neurju, dela še niso bila niti končana, ko je pred tremi dnevi bila Ancona ponovno v nevarnosti. Tokrat na srečo mrtvih ni bilo, prav tako ni bilo tokrat tolikšne škode, vendar so bili nižji predeli mesta spet pod vodo, ki je preplavila vse pritlične in kletne prostore, saj so se ceste in potoki z okoliških višjih predelov spremenili v velike hudournike, po ulicah nižjega predela Ancone pa je voda narasla tudi do 70 cm, nekje tudi do 150 cm visoko.

Benetke so bile tokrat dvakratne Benetke. Voda je namreč preplavila tudi ono malo trgov in ulic, ki vežejo kanale. Čez Trg sv. Marka so plule gondole in čolni, ki so bili edino prevozno sredstvo po vseh Benetkah. Na srečo pa v Benetkah večje škode ni bilo, kot ni bilo večje škode niti v Genovi, kajti dež je sicer lil skoraj 24 ur zaporedoma. Mnogo huje kot v Genovi pa je bilo v naselju Favale di Malvaro, kjer se je zemeljski usad zrušil na cesto v dolžini 1000 metrov in spodkopal tudi 40 metrov ceste. Tu se je zrušila tudi ena stanovanjska hiša. V okolici Chiavarija je vodovje zrušilo tri pred kratkim zgrajene mostove in dva hudo poškodovalo. V kraju Voltri pa je bilo veliko usadov, tako da je eno naselje ostalo povsem ločeno od sveta.

Železniška zveza med Acqui in Genovo je bila prekinjena, ker se je na progo zrušil velik usad. Reka Bormida, katere voda je v nekaj urah narasla za dva metra, je v kraju Rivalta prestopila bregove. Podobne vesti so prihajale od povsod. Gornja državna cesta po Padski nižini, ki vodi iz Turina do Benetk, je bila v petek pri kraju Mozzanica vsa preplavljena. Preplavila jo je reka Serio. Vodovje reke je nosilo s seboj izruvana drevesa in druge naplavine, ki so se ustavljale ob stebrih mostov in še bolj ovirale odtok vodovja.

Neurje ni prizaneslo niti višjim legam Tridenta. Tu je deževalo štiri dni zaporedoma in v nižinskih predelih je bil ves promet ustavljen. V višjih legah je zapadel tudi sneg. V Cavalese, glavnem središču doline Fiemme, je zapadlo 10 cm snega. Podobna slika se kaže tudi v Južni Tirolski. V Bocnu je deževalo 40 ur zaporedoma. Po vrhovih nad 1500 m je zapadlo tudi veliko snega. Vsi prelazi, razen Brennerskega, so neprehodni, kajti ponekod je zapadlo tudi do en meter snega. Tudi iz Verone so poročali o močnih nalivih, v višjih legah pa je tudi snežilo. Obilica dežja je vse reke in potoke spremenila v veletoke. Adiža je že grozila s poplavo, ker se je njena voda dvignila nad alarmno raven. Na padovskem področju je deževalo dva dni zaporedoma in tudi tod so potoki in reke grozili s poplavami. Bregov reke sicer niso prestopile, vendar je bilo ljudstvo zelo prestrašeno, kajti prekop Bacchiglione je že nevarno ogražal mesto, ker je njegova voda segala že komaj 30 cm pod rob.

Verjetno pa je bilo najhuje v okolici Brescie. Tu je deževalo 72 ur zaporedoma in potoki in reke so tu povzročili velikansko škodo. Najhuje je bilo v gornjih predelih Valle Trompia in na področju Castelmelle, kjer je 3500 ljudi bilo za 24 ur povsem ločenih od sveta. Vesti od tod so bile bolj skope, vendar se je kmalu raznesla vest o nesreči rudarske družine iz Bovegna, ki jo je neurje uničilo. Stefano Gatta, njegova žena in dva sinova so se v času neurja tiščali v eni sobi svojega doma. Zaradi močnega dežja se je za njihovo hišo udrl usad, ki se je zrušil na njihov dom. Gattova žena in otroka so bili pri priči mrtvi, krepkemu rudarju, ki se je prav tako znašel pod ruševinami hiše in zemlje, ki se je na hišo zrušila, pa je uspelo izkopati se na površje. Ker je njegova hiša nekoliko stran iz naselja, ni za nesrečo nihče vedel, posebno ker so imeli ljudje veliko opravka z reševanjem sebe in svojega premoženja. Šele čez dobro uro se je ranjeni rudar privlekel v vas, da bi poklical ljudi na pomoč. Ko pa so požrtvovalni ljudje prišli na kraj nesreče, ni bilo več kaj rešiti. Po nekaj urah dela so izpod ruševin potegnili tri mrliče.

Kljub temu, da je neurje zajelo malone slednji predel Italije, drugih človeških žrtev ni bilo, zato pa je bilo več hiš porušenih ali hudo poškodovanih. V kraju Azzano je voda zrušila komaj zgrajeno vilo, v kraju Fenili Belasi so se tri družine v zadnjem trenutku rešile iz hiše, ki se je za njihovim hrbtom sesula. Reka Mella je zrušila jezove in odnesla s sabo tudi veliko živine. V Val Trompii je vodovje močno poškodovalo mostove, v Sarezzu je zrušilo dve hiši, nekaj hiš pa so morali v naglici izprazniti. Cesto med Bovegnom in Colliom je zasulo nešteto usadov. Prva poročila iz teh krajev govore tudi o zrušenju številnih hiš, vendar vesti niso preverjene. Ve se le, da so celi predeli ostali brez elektrike, ker so elektrovodi pretrgani. V Valcamonici so bili ljudje v stalnem strahu. Številne hiše v kraju Esine so oblasti prisilno izpraznile. Leta 1950 so namreč tu doživeli veliko nesrečo in niso hoteli, da bi se to ponovilo. Potoki, ki se stekajo v jezero Iseo, so se spremenili v veletoke in ogrožali cela naselja.

Vzdolž spodnjega toka reke Pad so tudi tokrat ljudje trepetali. Reka Pad je naglo naraščala in v Rovigu na pr. je bila v petek opoldne komaj pol metra pod robom jezu. V kraju Becca blizu Pavie pa je voda segla 4 metre in pol nad normalno raven in prebivalci spodnjih predelov Polesina dve noči niso spali. Obe noči so skupine pogumnih mož nadzirale jezove reke meter za metrom. Na srečo se je vreme uneslo in vodovje je začelo upadati.

Civitavecchia je doživela hude ure v petek. Poleg močnega dežja so tu imeli tudi veter s sunki tudi nad 100 km na uro. Neurje je pretrgalo 16 telefonskih linij in dva električna voda z visoko napetostjo. Človeških žrtev ni bilo, zato pa je bila materialna škoda velika. Slabo vreme je hudo prizadelo tudi Salerno in njegovo okolico. Zaradi podtalnih voda so morali izprazniti otroško zavetišče Don Gnocchi v Torre Angellari, ki je bilo v nevarnosti, da se zruši.

Če bi hoteli opisovati posledice neurja tudi drugod, bi se slika ponavljala. Na srečo moremo ponovno reči, da je slabo vreme v Italiji terjalo le tri človeške žrtve, materialna škoda pa je zares velika.

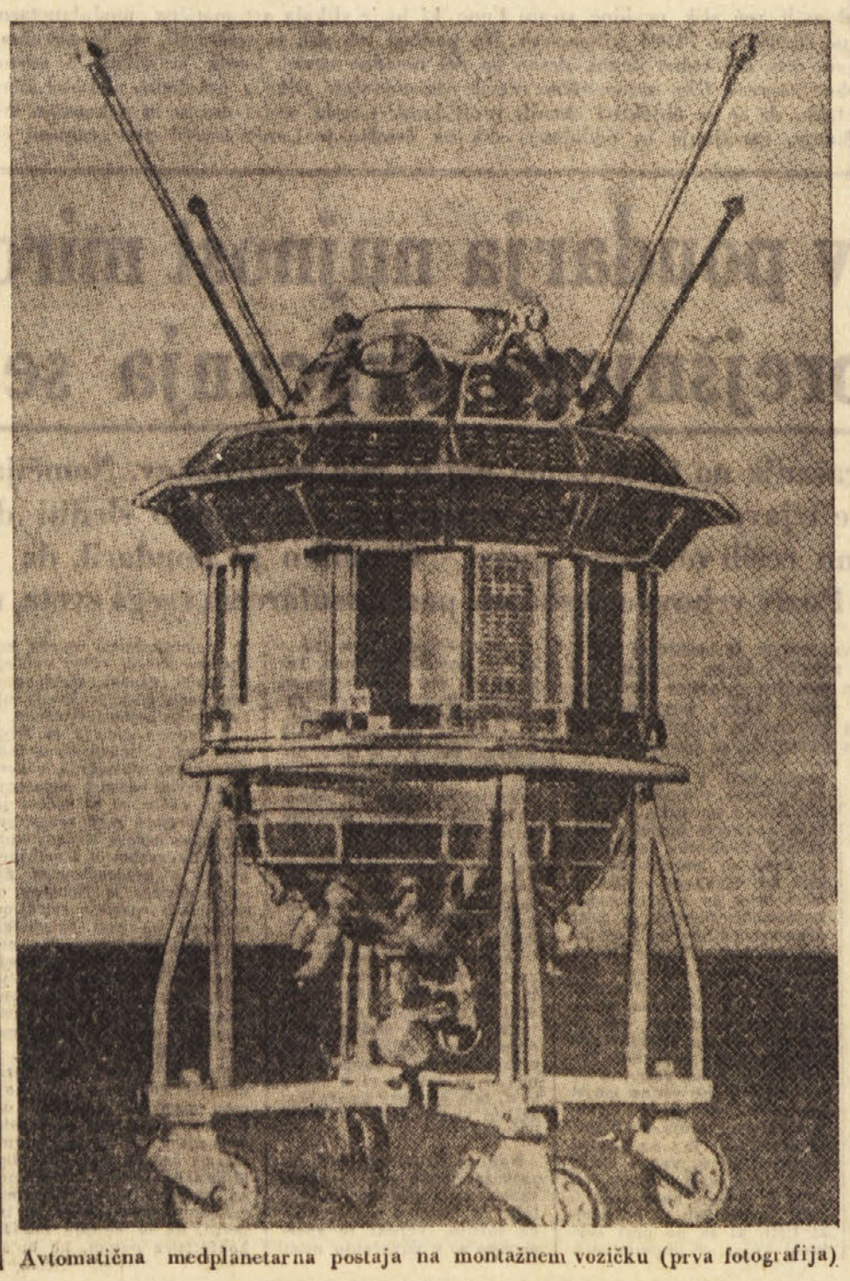

Avtomatična medplanetarna postaja na montažnem vozičku (prva fotografija)

Psa z dvema srcema

Ruski zdravnik Vladimir Demikov s psoma, katerima je presadil še drugo srce, ne da bi pri tem nastopile kakršnekoli motnje v krvnem obtoku

SPOMENICA

(Nadaljevanje s 1. strani)

slovenskega jezika na sodišču, in premnogokrat v napisih na javnih ustanovah ter krajevnih in uličnih imenih tudi v tistih krajih, kjer ni nobenega dvoma, da je večina in ne samo 25% prebivalstva slovenskega rodu. Še vedno beremo napise orožniških in policijskih postaj in poštnih uradov, na nekaterih obmejnih blokih, oznake pokrajinskih in državnih cest celo v devinsko-nabrežinski, dolinski, sgonniški in repentaborski občini, da ne govorimo o onih predelih tržaške in miljske občine, kjer tvorijo Slovenci 25% prebivalstva, izključno v italijanščini.

In zgodilo se je celo, da je vladni komisar prepovedal rabo slovenskega jezika na javnih zborovanjih v sredini Trsta.

Se vedno je po členu 187 kazenskega postopnika zločin, ako se hoče Slovenec braniti na sodišču v materinščini, medtem ko člen 122 civilnega postopnika ravno tako ne dovoljuje na sodišču uporabe slovenščine.

c) Posebno poglavje je slovensko šolstvo na Tržaškem, Goriškem in v Slovenski Benečiji.

Čeprav obvezuje člen 4, predzadnji odstavek, italijansko vlado, da *brez odlašanja* izda ukrepe za stalno ureditev slovenske šole, slovensko šolstvo kljub večkratnim stvarnim predstavkam prizadetih in kljub daljnovidni intervenciji poslanskih italijanskih političnih strank in skupin — katerim smo za to hvaležni — doslej ni bilo urejeno, ker poleg vsega povzroča hude socialne krivice učnemu in ostalemu osebju slovenske šole.

Slovensko šolstvo, kakor sicer vse ostale naše narodnostne pravice, pa moramo najti primerno rešitev predvsod, kjer bivajo v Italiji Slovenci; potemtakem tudi v Slovenski Beneči. Nedopustno je namreč, da je bilo dvoje ali celo troje vrst pripadnikov iste manjšine v isti državi: na Tržaškem Slovenci, zaščiteni po londonskem sporazumu, na Goriškem sicer z načelnim priznanjem osnovnih človeških in narodnostnih pravic, toda brez gorečih vedene konkretne zaščite, Slovenski Benečiji in Kanalski dolini brez enega in drugega.

č) Slovenske vzgojne, kulturne, socialne in športne organizacije še zdaleč niso bile deležne pomoči iz javnih fondov in ostalih ugodnosti v tisti meri in obliki, ki je predvidena v členu 4 b Posebnega statuta.

d) Ko so podpisniki sporazuma sprejeli in odobrili posebno ločbo 3. člena o prepovedi netenja nacionalne in rasne mržnje, so se nedvomno zavedali njene daljnosežnosti In dasi je po nekaterih žalostnih izkustvih zadnjih petih let taka uzakonitev prepoved še vedno potrebna in bi z njo doslej kaj lahko kotno izvedeni šovinistični nastopi vsekakor odpadli, vlada tudi v tem oziru ne ničesar ukrenila s primernim zakonodajnim ukrepom.

e) Četudi člen 4 italijanskega etničnega značaja in člen 6 prepoveduje izpreminjanje meja upravnih enot z namenom škodovati enemu izmed narodnostnih delov, moramo ugotoviti, da sta se ti določbi obšli z umetnim množičnim naseljevanjem italijanskega življa, tako da se je narodnostna sestava našega ozemlja v škodo domačega slovenskega prebivalstva.

3. In naposled zahtevamo, da se dejansko in v ustrezen način izvedejo ločbe člena 8 Spomenice o soglasju.

Gospod predsednik,

ko smo se podpisani odločili, da naslovimo to spomenico na Vas, kot predsednika vlade, smo se obenem zavedali, da so naše bolečine in zahteve naša pravica in naša dolžnost.

Nočemo in ne moremo odreči prvi in izpolniti drugo, ker jo nam narekuje iagata pripadnost k slovenski narodnosti in njeno svojstvo izvoljenih zastopnikov.

Tako ravnamo v korist vsega prebivalstva naših ozemlja, kajti njegov miren razvoj in blagina je tudi odvisni od spoštovanja in priznanja, ki ga izkazuje naša skupnost, ko vidi, da ugotavlja, da tudi vlada izpolnjuje svoje sporazumne obveze do državljanov.

Za njihovo uresničitev bomo borili in nič nas ne straši velikost napora, ki ga im težav, ki so s tem zvezane.

V nas je globoko prepričanje o pravičnosti naših zahtev in o vladni dobrohotnosti, da se uresničijo, tem bolj ker so bile svečano podpisane in sprejete in svečano podpisane.

Izvolite, gospod predsednik, sprejeti izraze posebnega spoštovanja.

Trst, 25. oktobra 1959

STEPHEN CAIN:

Ko je led splaval

...kega nedeljskega jutra ...bilo je 4. februarja 1912 ...sta neki mlad mož in ...gova čedna žena šla zelo ...ela na ledeni most, ki je ...ival reko Niagaro pod ...govi od ene do druge ...e. Že dva tedna je bila ...a skoraj pol kilometra ...e zmrznjena, čvrsteje solidneje kot kdajkoli ...ej. Tako so vsaj pravili ...ški prebivalci. «Most» ...bil sestavljen iz ogromnih ledenih grud, ki so ...le z niagarskih slapov globel pod njimi in se tu ...drale in zmrznile, pone...kar štiridvajset metrov ...elo. Stotine turistov je ...hajalo občudovat ta ...st. Hodili so po njem z ...o na drugo obalo in ga po najnovejši modi — ...grafirali.

...dridge in Clara Stanton ...hotela obiskati prijate...na kanadski obali in se ...odne vrniti preko ene...jeklenih mostov. Bila sta ...zmično razpoložena, kaj...tak izlet k niagarskim ...povom je bil zanju vrhu...c zime. Vsako poletje in ...o zimo enkrat sta ro...a iz svojega rodnega ...a Toronta sem in ce...r sta bila že šest let ...ročena, se je vsakemu, ki je sedaj videl hoditi z ...o v roki po ledu, zdelo, ...da sta mlad zakonski ...r na poročnem potova...

...zen njiju je bilo na le...em mostu še nekaj lju...William Hill je pravkar ...ral svojo majhno trgo...o, ki jo je zgradil vsa...leto, kadar jo je led že ...o nosil. Pri njem sta ...a prijatelja Manroe Gil...t in William Lablond, ...laš od njiju sta se raz...ajeno kepala dva sedem...letna fanta.

...enadoma je Hill čutil ...zen dreget pod nogami. ...časno je slišal, zaradi ...daljenosti in grmenja ...pov zamolklo gigantsko ...anje. Hill, ki je «svojo» ...aro zaradi dolgotrajnih ...enj dobro poznal, se ...nerno ozrl. Nemogoče, ...a se ledeni most danes, ...em letnem času zlomil! ...er je res burja v pre...i noči pognala ogromne ...ene grude po slapovih ...dol in je morda to po...ilo nevarnost. Zato je ...el Hill takoj teči proti ...adski obali in klicati: ...ro! Pridite za menoj!» ...Lablond, Gilbert in oba ...a so se mu priključili, ...tem, ko se je zakonski ...r Stanton obrnil proti ...eriški obali.

...rvemu pretresu je sledil ...ak, katerega odmev se je ...sel po vsej globeli. Po...d je pričelo škrtati in ...o nogami bežeči so čutili, ...o se je led dvignil. Stan...ova sta tekla, kolikor ...a mogla, toda nenadoma ...a se zgrozila in ustavila: ...d njima in komaj 30 ...rov oddaljeno obalo je ...ela v ledu široka razpo...ka. Kakšno sekundo sta ...mela vanjo, potem sta ...obrnila in bežala proti ...adski obali. Pred seboj ...a videla bežeče postave ...ih tantov in treh mož. ...en med njimi je kmalu ...dosegel obalo, drugi ...o pripravil na skok. ...oda sedaj, ko je bila ...a sekunda dragocena, ...mlado ženo zapustile ...i, in 50 metrov pred ...alo je padla. Medtem ko se je njen mož zaman trudil, da bi jo dvignil, je z grozo opazil, da so se 60 metrov visoke skalnate stene začele na videz premikati. Plavali so že torej po reki navzdol!

Stanton je ženo prijel za roke in jo pričel vleči za seboj. Medtem je klical može na obali. Lablond, ki je stal do bokov v ledeni vodi, je drugega fanta — Burella Heacocka — hrabril pred skokom na obalo. Ta pa je slišal Stantonove klice na pomoc. Zato se je obrnil in spontano stekel zakonskemu paru naproti. Ko ga je poklical prijatelj z obale, se je ustavil.

«Burrell!» je kričal Roth. «Pridi hitro! Ti boš še zmogel!»

Heacock je trenutek okleval, potem je stresel z glavo. Tekel je k Stantonovim in z njegovo pomočjo je mož lahko ženo dvignil in jo pripravil k temu, da je spet hodila. Skupno so skušali doseči pas vode, ki se je med ledom in kanadsko obalo vidno širil.

Vest, da se je odtrgal mogočen ledeni most, se je bliskovito razširila ob obeh obalah in na robu skalne globeli so se pričeli zbirati ljudje. Nudila se jim je grozotna slika: globoko spodaj je po reki navzdol počasi plavala velika grbasta gmota ledu, ločena od obeh obal s pasom vode in na njenem, kanadski obali najbližjem robu vidne tri majčkene postave — ena žena, ki sta jo podpirala mož in mlad fant.

«Kdo so ti ljudje?» je zaklicala neka ženska.

«Ne vem, je odgovoril neki starejši moški. «Toda bolje bo zanje, da pridejo z ledu, še preden bo pošteno splaval!»

Pogledi vseh so se obrnili proti komaj tri kilometre oddaljenemu delu globeli, kjer se je reka zožila in potem strmo padala proti brzicam — imenovanim Whirpoòl Rapids. Od tukaj so lahko videli belo peneče kipenje in grozeče visoki val — začetek brzic, ki so potem izginjale za ovinkom globeli.

Sedaj je glavni tok s težkim zagonom potegnil ledene gmote za seboj. Ljudje so videli tri postave na ledu hoditi sem in tja, najprej proti ameriški, potem spet proti kanadski obali. Tu pa tam sta se mož in mladenič nekaj pogovarjala, medtem, ko je bila žena ves čas tiho in se je zaupljivo držala moževe roke.

Ko so plavali pod prvim jeklenih mostov, ki prečkajo globel, je kazalo, kot da se bližajo ledene gmote končno ameriški obali. Množica se je glasno oddahnila. Toda neposredno za mostom je v reko dotekala voda iz elektrarne. Pod močnim pritiskom te vode se je odkrušil rob ledu in trije bežeči so se morali umakniti na drugo stran.

Okrog 180 metrov niže je ledena gmota z mogočnim stokom počila. Ena polovica je odplavala proti ameriški obali, druga, na kateri so bili trije ljudje, pa je sredi reke plavala naprej. Kmalu zatem je prva polovica nasedla na ameriški obali. Če bi Stantonova in mladi Heacock bili na njej, bi z lahkoto prišli na obalo!

Medtem so na suhem pripravili vse, kar se je v hitrici lahko za njihovo rešitev naredilo. Oba spodnja mostova — oddaljena drug od drugega 300 metrov — so zasedli gasilci, policija in železničarji, ter spustili rešilne vrvi. Z zgornjega mostu so spustili dve vrvi. Možje na spodnjem so prav tako spustili vrv, katere konec je počasi nihal le nekaj metrov pred brzicami. Tudi s skalnih sten so spustili vrvi in na obalah so stale skupine prostovoljcev, pripravljene skočiti v reko takoj, ko bi prišel led v dosegljivo bližino.

Toda ledeni splav je plaval, za reševalce nedosegljiv, nezadržno sredi reke drugemu mostu in kataraktom naproti. Približno pol kilometra pred katarakti je ledeni splav zopet počil na dva dela, tako da je ločil Heacocka od Stantonovih. Pomahal jim je in jim nekaj zaklical. Stanton je pomahal nazaj, medtem ko je njegova žena, nezmožna da bi dvignila roko, ždela ob moževih nogah.

Nenadoma je zaneslo led, na katerem je bil mladi zakonski par, proti kanadski obali. Stanton je s pogledom ocenjeval razdaljo do obale. S pogumnim skokom bi jo lahko dosegel.

«Skoči! Skoči!» mu je nekdo zakričal. To je verjetno zlomilo silo skušnjave, kajti Stanton se je obrnil stran, objel ženo, jo dvignil in zopet sta nesrečno tavala z ene strani ledene ploskve, na drugo.

Sedaj se je globel zožila in struja je postajala vedno hitrejša. Medtem ko so zadrževali: mladi par stranski vrtinci, je glavni tok vlekel led z mladim Heacockom vedno hitreje s seboj. Fant je še enkrat pomahal sotrpinoma, potem je mirno slekel plašč in se

(Nadaljevanje na 5. strani)

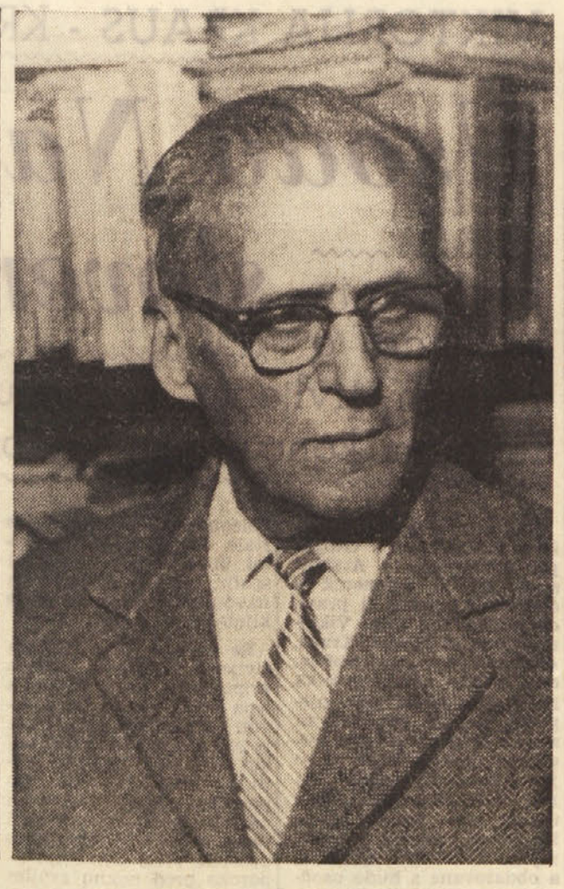

ANDREJ BUDAL sedemdesetletnik

Ko smo se ob Budalovi petdesetletnici zbrali v znani svetoivanski gostilni v Trstu brez hruma in šuma, kajti to bi bilo utegnilo tedaj postati zelo nevarno, na skromni toda prisrčni prireditvi, katero je slavljencu priredila Goriška Matica, in k intimnosti večera so lepo prispevali šentjakobski pevci — naj mi bo dovoljeno, da s pogledom v preteklost bolj neposredno in živo prikažem Budalovo osebnost — tedaj torej se je po voščilih, ki sta mu jih izrazila Damir Feigel in France Bevk, dvignil naš tedanji in sedanji slavljenec, povlekel iz žepa šop listov in dejal z duhovito, elegantno, splošno mišljeno in neosebno zafrkljivostjo, ki je nastala iz njegove potrebe po natančnem opazovanju in točnem ugotavljanju; dejal je torej: «Tudi jaz sem prišel nepripravljen...» In mi v smeh. Listke je seveda zopet spravil, ni bral iz njih in njegove besede so bile tople in iskrene. Pa ravno potreba točnega opazovanja in prikazovanja je bila ena potrebnih sestavin, da je postal umetnik. Podobnih duhovitih krilatic bi lahko naštel nešteto.

Andrej Budal se je rodil 31. oktobra 1889. Ljudsko šolo in gimnazijo je dovršil v Gorici. Po opravljeni maturi leta 1909 je študiral romanistiko na dunajskem vseučilišču. Izpopolnjeval se je tudi v Rimu in Parizu. Leta 1914 je dobil svoje prvo profesorsko mesto na gimnaziji v Gorici. Svetovna vojna je prekinila njegovo službovanje. Proti koncu svetovne vojne je poučeval slovensko mladino na Zaposlovalnih tečajih goriške gimnazije v Trstu. Po svetovni vojni je zopet v Gorici. Oktobra 1919 ga je šolska oblast namestila na realki v Idriji.

Do leta 1923 je nekaj časa poučeval na slovenskem učiteljišču v Tolminu in nato zopet v Idriji. V novembru 1923 so ga premestili na slovensko nižjo realko v Vidmu. Po ukinitvi te šole pa je poučeval na tehničnem trgovskem zavodu, in sicer do leta 1925 slovenščino, nato pa francoščino. Zaradi zvez z obtoženci tržaškega procesa so ga za eno leto premestili v Perugio.

Dr. Andrej Budal je moral prehoditi trnovo pot marsikaterega slovenskega profesorja, kot so jo morali pred njim in z njim vred mnogi slovenski vzgojitelji, katerim ni bilo dano, da bi lahko svobodno lastno mladino vzgajali v slovenski miselnosti in v slovenskem duhu. V začetku njegovega poklicnega dela so vsepovsod vsiljevali neko avstrijsko miselnost, s katero je pangermanizem skušal pretvoriti Slovenijo v nemško kulturno-politično področje. Proti temu je moral uveljavljati skupno z drugimi slovenskimi kulturnimi delavci slovensko kulturno tradicijo, da ne bi tuja miselnost popačila obraza slovenstva. Boriti se je bilo treba proti raznim znanstvenim ugotovitvam, ki so jih Nemci prilagodili tako, da bi služile graditvi kulturno-političnega mostu do Jadrana. Po vojni ne bi bil smel jasno prikazovati mladini bistvenih potez značaja in miselnosti slovenskega ljudstva, kajti šola bi bila morala biti le po jeziku slovenska, po ustroju in po miselnosti pa italijanska. Učiteljišče, so iztrgali iz naravnega slovenskega središča in so ga prenesli na periferijo. Toda kako naj bi bil Budal drugače vzgajal nego v slovenskem duhu! In pozneje so ga iztrgali iz slovenskega okolja, da ne bi mogel ovirati izmaličevanja slovenske duše. No, in po drugi svetovni vojni ni mogel doseči premestitve v slovenske kraje.

Njegova borba proti izmaličevalni tuji miselnosti je v njem samem postala zaradi njegove umetniške sile ustvarjalna. Budal se je rodil umetnik. Mnogo je v svoji duši podoživel in mnogo lepega in dobrega je napisal. Pisal je na doživet način, sproščeno, opirajoč se na resničnost okoli sebe, toda ni si pustil od ničesar storiti sile. Sodeloval je pri Ljubljanskem zvonu, pri Slovanu, pri Domačem prijatelju. Po letu 1918 je sodeloval pri tržaški Njivi, pri goriški Mladiki, pri tržaškem Novem rodu, pri tržaškem Našem glasu s pesmimi, črticami, povestmi, članki in poročili pri goriškem koledarju za leto 1926 Budala poznamo pod psevdonimi Pastuškin, anagramiranim njegovim imenom A. Labud. Ko je iz Vidma vršil svojo čuteno kulturno dolžnost pri Goriški Matici, si je izbral psevdonim Slavko Slavec, da bi zabrisal sled za seboj. Vendar pa je oblast začela slutiti, kdo se skriva za tem priimkom. Policiji France Bevk seveda ni povedal, kdo je ta pisatelj, temveč je dejal, da je to neki učitelj, ki je iz Italije prešel v Jugoslavijo. Budal si je nato nadel psevdonim Ivo Dren. Leta 1911 je Budal priobčil zgodovinsko povest «Križev pot Petra Kupljenika» s snovjo iz protestantske preteklosti slovenskega ljudstva. V prvih letih njegovega pisateljevanja so izšli pri Ljubljanskem zvonu krajši pripovedni spisi (Gospodična Rezi, Nedelja, Užugana ljubezen, Indiferentist Abdul). Budal je posredoval Slovencem umetnine iz drugih jezikov. Tako so izšle leta 1911 Maupassantove Novele, Goncourtova Dekle Eliza (1919), Fogazzarov Svetnik (1924), Boccacciov Dekameron (pred kratkim je ta prevod izšel v novi izdaji), Daudetov Tartarin de Tarascon (pri Goriški Matici), Vergov Pastir Zeli (Ivo Dren), Pellicove Moje ječe, Grazie Deledde Sardinske novele. Prevajal je tudi iz češkega in slovaškega slovstva (Capek-Chod, Mazalek, Kukučin) ter iz beloruskega slovstva (Kolas). Budal je posredoval Slovencem znamenita tuja literarna dela. Razen v že prej omenjenih revijah je Budal sodeloval še v Slovenskem narodu, Edinosti, Razgledih, Ljudskem tedniku, Primorskem dnevniku. Njegovo delo je bilo zelo mnogovrstno in bogato. Pisal je tudi v italijanske revije: Ital-Jug, L'Europa Sud-orientale, Ce fast'tu, Rivista di letteratura moderna, v Enciclopedia Treccani, Dizionario delle Opere-Bompiani. V dobi med obema vojnama je čutil, da za mladino ni šolskega čtiva, iz katerega bi se mladi ljudje seznanjali s slovenskim slovstvom, in zato je sestavil leta 1928 in 1946 Slovenski cvetnik. Važna je zbirka literarnozgodovinskih portretov, namenjena mladini in vsemu slovenskemu ljudstvu, Osemnajst velikih (Trubar, Vodnik, Prešeren, Trdina, Levstik, Erjavec, Jenko, Stritar, Mencinger, Jurčič, Gregorčič, Tavčar, Kersnik, Aškerc, Kette, Cankar, Murn in Župančič). Naj navedem še nekaj povesti, ki so izšle pri Goriški Matici pod psevdonimom Slavko Slavec: Župan Zagar, Ubogi Uštin, Dora se drami, Cigava si, Rakeževa Liza, Spomin z jezera, Med srci in zemljo. Pod psevdonimom Ivo Dren je napisal povest: Z onstran groba. Leta 1938 je pod njegovim pravim imenom izšla povest Na Konju. Tedaj je po nalogu oblasti moralo biti na naslovni strani napisano, da je knjigo izdala «Unione Editoriale Goriziana» v mestu «Gorizia». Da smo lahko bolj živo dojeli Budalovo osebnost, njegovo delo, njegova stremljenja in prizadevanja, je bilo zares potrebno, da smo navedli nekaj njegovih literarnih del.

Budal je pustil vidne sledove in je dal vsemu ljudstvu svetle vzore, tako da mu je ljudstvo lahko sledilo in se z izdatno njegovo pomočjo ohranilo. Primorskim Slovencem, ki so bili odrezani od svojega kulturnega središča, katerim so odrekali njihovo samobitnost in jim jo hoteli uničiti, katerim se ni dovoljevalo črpati iz naše slovenske kulture (pa kljub temu se je v tem pogledu z veliko težavo in v veliki nevarnosti marsikaj storilo), je prikazal velike tvorce slovenske kulture. Andrej Budal, pa naj je pisal kot Pastuškin, A. Labud, Slavko Slavec, Ivo Dren, in prav posebno pod tema dvema zadnjima psevdonimoma, je prikazal našemu ljudstvu njegov lastni obraz z risanjem na pr. življenja naših ljudi in pokrajine v prelestni sončni goriški deželi, kar vse je bilo vsem našim ljudem domače, blizu in pri srcu.

Naš slavljenec je pa prišel pogostoma tudi v neposreden stik z našimi tedanji-

JOSIP KOSOVEL

(Nadaljevanje na 5. strani)

Slikar LEO VILHAR v koprski Mali galeriji

Vilhar ima svojega mojstra in učitelja v sami naravi in zna z lahnim poudarkom v svojih kreacijah zvabiti naravi in slikanemu predmetu njegov mik, subtilnost, atmosfero

Primorski dnevnik je o akademskem slikarju Leu Vilharju, ravnatelju Notranjskega muzeja v Postojni že pisal. Ne bo odveč, če se še enkrat ustavimo pri njem, posebno sedaj, ko je s svojo novo razstavo v koprski Mali galeriji vzbudil toliko pozornosti in zanimanja. Vilhar razstavlja to pot štiriindvajsetič.

V glavnem so to dela zadnjih let, vendar je spet posegel v neizčrpno zakladnico svoje alžirske pretekłosti in nam predstavil štiri alžirska olja iz obdobja med drugo svetovno vojno, ko je, kot ujetnik in politični preganjanec, preživljal svoje dneve v koncentracijskem taborišču Mecheria po nalogu reakcionarne vichyjske vlade. Med temi štirimi slikami je omeniti predvsem «Koncentracijsko taborišče», ki nam s svojo barvitostjo in kompozicijo nazorno prikazuje enega od mnogih krajev nesreče in trpljenja, po katerih je zaznana druga svetovna vojna. Po svoji socialni motiviki nam je seveda bližja «Arabska vas», eden od mnogih krajev, kjer se danes alžirsko ljudstvo upira kolonializmu. Slika je tako realistično nastavljena, da imamo vtis naše prisotnosti na kraju samem. Vilharjeve alžirske slike, ki jih je ugodno ocenila tudi francoska kritika, so zelo občutene. Toda slikarju ni škodoval prehod iz Severne Afrike v njegovo domačo pokrajino Notranjsko. Pokrajina, ki je med najslikovitejšimi v Sloveniji, mu je dala veliko možnost izražanja. Bregovi Pivke in Unice, notranjske vasi in vrtovi, jame in gradovi, vse to mu je nudilo nešteto motivov, ki jih je v 12 letih po vrnitvi v domovino pridno upodabljal. Kdor je sledil njegovi umetnosti od vrnitve do danes, mora priznati velik napredek. Od skromnih razstav v Postojni v prvih letih pa do velike razstave v Kopru jeseni leta 1956 je Vilhar napravil velik korak. Tedaj je bilo o njem napisano: «Vilhar je realist, vendar ne toliko dosleden, da bi se ustavil pri fotografskem kopiranju predmeta, ki ga slika, tudi njegova fantazija ne prerašča realnih možnosti, marveč se namenoma ustavlja v dogledni razdalji pred realnostjo. Vilhar je umetnik, ki zna z lahnim poudarkom v svojih kreacijah zvabiti naravi in slikanemu predmetu njegov mik, subtilnost, atmosfero.» Če so ti stavki veljali pred tremi leti, veljajo še bolj danes, ko je obogatel tako na koloritu kot na poznavanju svoje ožje domovine, ki mu nudi motivov na izbiro.

Leo Vilhar

V izbiri motivov je Vilhar pravi mojster. Pozna karakter svoje pokrajine in zaradi tega je njegova umetnost resnična in neposredna.

Te misli so mi rojile po glavi, ko sva se srečala na koprskem trgu. Pri skodelici kave sva prav te misli tudi razpredala in se tu pa tam ustavila tudi pri sedanji razstavi. Vprašal sem ga, kje najde čas, da poleg svoje ravnateljske službe, ki mu vzame večino dneva, še toliko slika, toliko potuje, kajti na razstavi so motivi skoraj iz vse Notranjske. Na to vprašanje mi je odgovoril: «Prav zato, ker mi služba daje možnost potovati, spoznavati Notranjsko, najdem v njej toliko lepih motivov. Ni slučaj, da po napornem delu na terenu razpnem svoje platno prav tam, ob motivu, ki mi je bil tisto jutro najbližji, najljubši. Nekaj me sili, da ga upodobim in ga moram upodobiti. Nisem zadovoljen, če ga moram iz kakršnegakoli vzroka zapustiti. Služba pri tem ne trpi, ker slikam večinoma popoldne.» Prav zaradi tega je v njegovih slikah toliko sonca, toliko vedre, zdrave svetlobe, toliko veselih barv. In tu moram vsekakor opozoriti na sliko «Stare hiše v Cerknem», ki na celi razstavi izstopa s svojo barvitostjo, toplino in domačnostjo. Vilhar je na ta motiv gledal z očmi umetnika in muzealca. Zato ni čudno, če ga je podal tako realno. Toda na tej sliki se najbolj izraža tudi ljubezen do pokrajine. In to je lahko povedal le muzealec, ki je zainteresiran, da bi se arhitektonsko pokrajina ohranila vsaj na sliki, če se ne more v naravi.

Ker smo že pri Cerknem, naj opozorimo še na «Vhod v bolnico Franjo» in pa spomenik NOB v Cerknem, dva motiva, ki ju je podal z enako ljubeznijo, z enakim gledanjem. Nedavna slavna preteklost primorskega ljudstva je Vilharju dala že marsikateri motiv, ki ga je upodobil z enakim občutjem in veliko ljubeznijo, kakor da bi hotel nadomestiti tista leta, ki pa kljub pritisku francoske reakcije za naš narod niso bila izgubljena. Naj omenimo še slike, katerih motive je izbral ob reki Pivki in ob kraških jamah, ki jih je polna vsa okolica Postojne. V to skupino spadajo: «Postojnska jama», «Vhod v Malograjsko jamo», «Motivi iz Predjame» itd. Ne bomo daleč od resnice, če povemo, da je v tej skupini najlepša «Mlin ob Pivki», ki izdaja nekoliko romantično razpoloženje slikarja ob pokrajini, ki jo je tolikokrat občudoval kot muzealec in čuvar spomenikov. Romantično razpoloženje izdaja tudi slika «Ob luninem svitu», motiv, ki ga je mnogokrat prav mojstrsko upodobil. Muzealca-etnografa razodeva tudi slika «Senene kopice», ki pa je mnogo več kot suhoparna dokumentacija etnografske zanimivosti iz okolice Postojne.

Vsekakor zapusti Vilharjeva razstava na obiskovalca prijeten občutek. Zavest, da ima Vilhar svojega mojstra in učitelja v sami naravi, nam pove, da še ni izrekel v tej smeri zadnje besede. In upamo, da se bo čez leto spet prikazal v razstavni dvorani z novimi, še boljšimi deli.

MIROSLAV PAHOR

OBŠIREN KNJIŽNI PROGRAM ZALOŽBE „BOREC“

Založba bo skrbela, da med najširše kroge bralcev pridejo knjige o našem osvobodilnem boju - Že v prvem letu dela se založba uspešno predstavlja javnosti

Petim slovenskim knjižnim založbam se je pridružila nova založniška ustanova, založba «Borec». Ime nove založniške ustanove se je pojavilo v javnosti že lani, vendar je založba šele letos tako razširila svoje delo, da je sprejela svoj prvi knjižni program ter ga v okviru tega svojega rednega programa dajala v knjige na naš knjižni trg. Ker je založba začela sistematično in načrtno izdajati knjige, v katerih bodo zajeti naši najbolj usodni časi, pa bo nedvomno izpolnjeno pomembno mesto. Knjižni programi nekaterih ostalih založb so že dokaj obširni, založbe pa imajo tudi svoj poseben, manj ozko začrtan program. Z ustanovitvijo in izpolnitvijo dela založbe «Borec» pa bo dana možnost, da bodo med najširše kroge bralcev prišle knjige o našem osvobodilnem boju in da bo tako v tiskani besedi za vedno ohranjen spomin na najveličastnejše obdobje v naši zgodovini.

Založba «Borec» je kljub temu, da šele kratko obdobje izpolnjuje svoj obsežni program, pripravila obširen knjižni načrt. Res da morda ta še ni tako širok kot program ostalih naših založb, ki delujejo že od osvoboditve ali pa malo manj. Vendar pa je glede na to, da bodo izdaje zajete v štiri knjižne zbirke in da gre za prvo leto obstoja založbe vendarle zelo obsežen.

Prva in najpomembnejša knjižna zbirka je nedvomno zbirka «Borec». V tej zbirki je predvidenih petero knjig, ki bodo predvidoma izšle do konca leta 1959. Ker v začetku stvari vendarle še niso tako stekle, kot bi morale, bodo morda nekatere knjige izšle šele drugo leto. Pripomniti pa je treba pri tem, da so prav v tej zbirki do sedaj že izšle tri knjige, da pa so tudi ostale že v pripravi in deloma v tisku. Prva knjiga te zbirke je bila knjiga «Čudežna pomlad», ki jo je napisal Radko Polič. Knjiga spominov na razvoj pomembnih dogodkov v grosupeljskem in stiškem okrožju od prvega dne okupacije do začetka roške ofenzive je bila na knjižnem trgu lepo sprejeta. Tudi v «Primorskem dnevniku» smo o tej izdaji že poročali. Druga knjiga, ki je tudi že izšla pred meseci, je knjiga spominov na partizanska leta; izšla je pod naslovom «Viharni časi». Ze nekaj let poslušamo vsako nedeljo v našem radiu oddajo «Se pomnite, tovariši?». Ta oddaja, v kateri posamezni borci pripovedujejo o svojih doživetjih v osvobodilnem boju, je izredno zanimiva in tudi priljubljena, saj jo radi poslušajo stari in mladi, bivši borci in aktivisti, kakor tudi tisti, ki so samo s srcem ali materialno podporo stali osvobodilnemu gibanju v pomoč. Da ne bi te zanimive oddaje utonile v pozabo, bo založba vsako leto izdala najboljše oddaje v knjigi «Viharni časi». Prva knjiga te serije je izšla nedavno. Tretja knjiga knjižne zbirke «Borec» pa je izšla prav te dni. To je roman Karla Grabeljška «Most»; roman je zajet iz osvobodilnega boja na Vrhniki. Na programu sta še dve knjigi. Drago Suhi je napisal knjigo spominov, ki bodo izšli pod naslovom «Zamrežena okna». V njih bo prikazano življenje naših ljudi v italijanskih ječah in zaporih. Peta knjiga pa bo «Dnevnik partizana», ki ga je napisal Hinko Bratuž-Oki. To bo nedvomno ena najzanimivejših knjig spominov na partizanske boje, ki se jih je avtor udeležil od leta 1942 dalje. Prva knjiga, ki zdaj izide, bo obsegala obdobje do italijanske kapitulacije, naslednja pa bo zajela ves nadaljnji čas do osvoboditve.

Druga knjižna zbirka, ki jo pripravlja založba «Borec», nosi naslov «Dokazi». S to knjižno zbirko hoče založba odpomoči zadregi zaradi pomanjkanja strnjenega gradiva o najvažnejših kovačnicah, v katerih se je kovala naša svoboda. Te priročne, okusno opremljene knjige majhnega formata bodo kot pomožno učno gradivo prišle prav zlasti učiteljstvu, pa tudi vsem drugim bo knjiga služila kot zanimivo branje. V letošnjem prvem knjižnem programu so predvidene štiri knjige. Prva bo obravnavala celjske zapore in bo nosila naslov «Celjski stari pisker — Frankolovo». Druga bo posvečena znani diverzantski akciji v Postojnski jami. Tretja bo imela naslov «Partizanske tiskarne v Rogu», ki že sam pove dovolj o vsebini knjige. Zadnja knjiga pa bo posvečena naši najhujši mučilnici v Begunjah.

Založba «Borec» bo nadalje izdala petero knjig, ki bodo izšle kot posamezna dokumentarna dela bodisi domačih ali tujih pisateljev. Tako je v letošnjem programu na prvem mestu «Partizanska pesmarica», ki bo izšla v kratkem in ki bo vsebovala sto partizanskih in borbenih pesmi za moške zbore. Druga knjiga bo ponatis slovitega albuma najboljših umetniških fotografij iz partizanskega življenja, istočasno pa slavospev zmagoviti poti 14. divizije na Štajersko. Album bo izredno bogat s fotografijami, ki jim ni primere. Posnel jih je padli borec Jože Petek. Tretja knjiga bo knjiga spominov narodnega heroja Aleksandra Vojinoviča «Ponovno svobodni». V tej knjigi opisuje avtor usodo topniškega odreda, ki je bil zajet, borci pa odpeljani v Avstrijo, od koder bi morali na Norveško. Četrta knjiga «V okopih Španije» je izpod peresa Veljka Kovačevića. Ta knjiga spominov na boje v Španiji je že izšla. Zadnja knjiga te zbirke pa bo knjiga posvečena nuerenberškemu procesu. Napisala sta jo Joe J. Heydecker in J. Leeb.

Založba «Borec» pa ni pozabila tudi na naše najmlajše bralce. V letošnjem programu sta dve mladinski knjigi. Ena bo partizanska slikanica J. Vidica. Pomembnejša pa bo knjiga z mladinsko povestjo Toneta Seliškarja «Martinček — sin brigade». Ta povest bo opremljena z 250 slikami in bo zanimiva novost v naši mladinski literaturi.

Tako se torej založba z obširnim knjižnim programom že v prvem letu dela uspešno predstavlja javnosti in uvršča med ostale založbe, ki imajo daljšo tradicijo. Dejstvo, da je založba v kratkem času svojega obstoja že izdala prve knjige in da ima pripravljen tako obsežen in obenem kvaliteten program pa nam je porok, da bo založba svoje poslanstvo tudi izpolnjevala.

S. R.

Leo Vilhar: Stare hiše v Cerknem

Kaj neki tako gleda izza zavese?

VIKTORIJA KRAUS - KRASNA IDRIJSKA „ZJALA"

Usoda Napoleonove slovenske ljubice

Legenda in resnica o njenem življenju, srečanju s francoskim cesarjem in revnem koncu med množico psov, mačk in papig

Na zanemarjenem vaškem pokopališču v Gniglu pri Solnogradu v Avstriji stoji kamnit spomenik s čudnim napisom, ki pravi, da počiva pod njim Viktorija Emilija rojena Kraus, «imenovana pasja grofica, dolgoletna spremljevalka Napoleona I. na vseh njegovih bojnih pohodih in zvesta družica vse do njegovega padca». Prav tu se je namreč 15. aprila leta 1845 zaključila nenavadna usoda ene izmed hčera idrijskega rudarja Krausa, rojene leta 1785 v uboštvu, a obdarovane s hudo usodno lepoto. Samo ta je namreč zagrešila, da mala Vikica nikoli ni postala idrijska Vika in žena kakega očetovega stanovskega tovariša. Še otroka jo je opazil vojni komisar in poznejši dunajski dvorjan Filip pl. Mainoni ter jo od revnih staršev izprosil za posvojitev.

Kako in kje je nato po Mainoniju pohčerjena idrijska deklica živela, nam vipripovedovati šele takrat, ko se je v dunajskem cesarskem gradu Schönbrunnu srečala s francoskim cesarjem Napoleonom. Ni bila ri ne povedo. O njej prično dvorna dama in pri Napoleonovem sprejemu je stala ob strani, med nižjimi, ki so cesarju napravili špalir, toda za lepe ženske navdušeni imperator jo je kljub temu opazil.

Še za časa Viktorijinega življenja razširjena legenda pripoveduje, da je postavila lepa Viktorija Napoleonovim željam nasproti kot pogoj nič več in nič manj kot — poroko. Nekateri njeni življenjepisci vedo celo povedati, da je Napoleon na to pristal in uprizoril neke noči v Schönbrunnu posebne vrste komedijo — poroko pred nekim svojim v duhovnika preoblečenim služabnikom in dvema pričama. Toda izsledki resnih raziskovalcev te kaj nenavadne storije so dokazali, da je bila tajna nočna poroka Idrijčanke z Napoleonom I. samo njena izmišljotina, katero je zlasti na stara leta širila in jo skušala izkoristiti za to, da bi se rešila revščine. Tako se je kot Napoleonova «legitimna žena» tudi res obračala s prošnjami na razne visoke osebnosti in celo na dvore.

Poroke, tudi samo «igrane», po vsej priliki torej med Viktorijo in Napoleonom ni bilo, a njuno ljubezensko razmerje le vendarle trajalo vsaj nekaj tednov cesarjevega bivanja na Dunaju. Toda legenda ve povedati še veliko več. Ta pripoveduje, da je lepa plavolasa Idrijčanka spremljala poslej Napoleona preoblečena v njegovega častnika, na vseh poznejših številnih bojnih pohodih. Spremljala naj bi ga bila že ob vrnitvi z Dunaja v Pariz, ko ga je v Monakovem pričakovala njegova tedaj še edina legitimna žena Jožefina. Dalje naj bi bila šla z njim na pohod po Nemčiji, Poljski in Rusiji, pa celo po Španiji. Šele po razporoki z Jožefino in novi poroki z avstrijsko nadvojvodinjo Luizo, naj bi se bila ločila. Ob tej priložnosti pa naj bi bila dobila res cesarsko odpravnino — 480.000 goldinarjev, naslov baronice Wolfsberg in lepo urejeno vilo v Parizu. Toda leta 1812 naj bi jo bil Napoleon kljub temu spet povabil s seboj na pohod v Rusijo.

Ob Napoleonovi internaciji na Elbi naj bi se bila šele končno ločila in komaj tedaj vrnila na Dunaj, kjer se je leta 1815 res poročila z odvetnikom dr. Schönbauerjem, od katerega se je po sedmih letih neskladnega življenja ločila. Po tej ločitvi se je Viktorija preselila v Bregen ob Bodenskem jezeru, kjer si je kupila vilo in poklicala k sebi tudi mater in sestro. Tedaj ji je bilo 40 let, in čeprav se je odebelila, je bila njena lepota še vedno cvetoča. Zato ji je samsko življenje kmalu pričelo presedati. Ko ji je še mati umrla, se je znova poročila, tokrat s komaj 26 let starim kirurgom Vincencem Brauenrjem, s katerim se je pozneje preselila v Solnograd.

Od te preselitve dalje je pa šla njena pot vedno bolj navzdol. Leta 1932 se je na Dunaju ustrelil njen adoptivni oče Mainoni, ko je s špekulacijami zapravil svoje in Viktorijino premoženje. Sedem let nato ji je umrl še mož. Po teh udarcih je postala Viktorija prav tako grda, kakor je bila nekoč lepa, a postala je tudi napol zmedena čudakinja in sovražnica ljudi. Pričela je živeti samotarsko življenje med množico psov, mačk in papig. Zato so ji ljudje dali vzdevek «pasja grofica». Sporočilo zatrjuje, da je gojila kar 32 psov in 62 ptičev. Da bi jih prehranila, je prodajala pohištvo in celo obleko.

Tedaj se je pričela v stiski obračati na razne visoke osebnosti in prosila za pomoč. Cesar Ferdinand ji je naklonil milostno rento 400 goldinarjev na leto, vojvodinja Parmska pa ji je podarila 200 goldinarjev. Razen tega je prejemala 300 goldinarjev pokojnine po možu. To pa še za krdelo psov in ptic ni zadostovalo. Propadala je bolj in bolj in oblasti so ji dodelile posebnega služabnika, da je skrbel zanjo, dokler je ni 15. aprila 1845 rešila smrt.

Kakšna je bila v tem res romantičnem romanu resnica? O tem so razpravljali mnogi pravi in še bolj nepravi zgodovinarji. Najpomembnejši med njimi je Friedrich Wencker-Wildberg. Ta je ugotovil, da se je Viktorija srečala z Napoleonom v resnici šele leta 1808, ko je bil drugič na Dunaju, in postala za pet mesecev njegova ljubica. Res je tudi, da je dobila neko «odpravnino», nikakor pa ne tako visoke, kakor so trdili. Tudi grofica ni postala in njeno razmerje s cesarjem je ostalo omejeno le na Dunaj. Na bojišča ga ni spremljala. Vse ostalo si je izmislila deloma legenda, deloma pa sama Viktorija na stara leta. Od vsega je torej le res, da je bila med Napoleonovimi ljubicami tudi — lepa Slovenka.

ERRAH

L. V.

FRANCE MAGAJNA

JUNAK iz romana

V slovenski deželi ni čitatelja romanov, ki bi ne poznal Finžgarjevega največjega dela «Pod svobodnim soncem». Jaz sem bral to napeto povest (ali roman, če hočete), preden sem odrasel osnovni šoli. Ne bral, ampak požiral sem jo kot volk. In je izhajala takrat v mesečniku Dom in svet

Kakor veste vsi, glavni junak v povesti je junaški in razumni mladinec Iztok. Ne samo jaz, vsi «ki smo ga poznali», smo ga ljubili. Nam, mladim dečkom, je bil Iztok vzor moške kreposti deklicam je pa bil princ njihovih sanj.

In ta naš Iztok, ta naš mali bog, ali ne klone v zadnjem poglavju v Domu in svetu in umre na bojnem polju! V silni bitki med gnilim Bizancem in žilavimi trumami slovanskih borcev je Iztok padel! Sredi kupov mrtvih junakov je bedna Irena, njegova izvoljenka, poljubljala mrzle ustnice Iztoka!

Tak je bil prvotni konec Finžgarjevega junaka. Čudno se meni danes zdi, da današnji recenzenti Finžgarjevih del tega nikjer ne omenjajo. Niti pisatelj sam v svoji avtobiografiji (Leta mojega potovanja) o tem nič ne pove. In vendar je takrat, pred več kot petdesetimi leti, tak konec sicer krasne povesti silno razburil vse bralce, posebno pa bralke vseh krajev Slovenije. Nastal je krik, ki mu tudi pisatelj sam ni smel mimo. Ko je roman pozneje izšel v knjigi, se je v zadnjem poglavju Iztok drugače izkazal! Izšel je iz bitke zmagovit, živ kot drenova grča, in se je z Ireno oženil, nakar sta oba živela tja do pozne starosti v sami sreči in veselju. Tak konec so bralci hoteli in pisatelj jim je ugodil, moral pa je zato zadnje poglavje popolnoma na novo napisati.

Tudi v drugih romanih, romanih vsega sveta lahko rečem, imajo glavni junaki svojo posebno zgodovino, ki je včasih kaj zanimiva. Tako bom zdaj povedal o «junaku», ki morda ni kdo ve kaj, je pa vsemu svetu znan. Prav zaradi tega ga lahko prikažem kot nekako zelo betežno in neprijazno dete, ki se je pa le priljubilo vsem, ki sovražijo zločin. To «dete», oziroma «junak» je kajpada slavni angleški detektiv Sherlock Holmes.

Če nisem pozabil, je bil Ivan Mulaček tisti, ki je pred več kot pol stoletjem presedlal Holmesa iz angleščine v naš jezik. In ko je to storil, je razveselil z njim vse slovenske bralce. Pretežno smo bi prepričani, da beremo r nične zgodbe in da je Holmes resnična osebn Meni je bilo hudo, m materi pa še bolj, ko zvedela, da je Holmes vsemi svojimi dogodi nami pristna izmišljotin Posebno mama se je tila — sedemkrat so vi vdrli v njen in maj in ni se bilo čuditi, smrtno sovražila tatove boževala pa tiste, ki so z uspehom lovili.

Kako se je Sherlock Holmes rodil?

Mlad angleški zdrav ki se je pisal Arthur C nan Doyle, je sredi 1887 bil tako uboožen bi ne padel od njega tudi če bi ga nekdo po re mlatil. V tisti stiski sedel za mizo in napisal čudno zgodbo o bistrom nem detektivu, ki od od sile zamotan zl Dal je temu detektivu Sherlock Holmes — nje ime je nekak po ameriškemu pesniku O verju Wendlu Holmesu je vprav takrat gradil jo nesmrtnost z vel manj posrečenimi ren

Uredniku in bralcem je zgodba tako prilj da so želeli takih še Sherlock Holmes je noč postal slaven. Ob val je ali preprečeval ne in lovil hudodelce kor lastovica muhe. uradna policija ga je la, ni pa mogla biti njegove pomoči. Sam je znal rešiti najtežje bleme. Dr. Watson, intimni prijatelj, je ve čudovite dog sproti zapisoval in javljal v listih. Sh Holmes je bil po vsem dvakrat nadčlovek le enkrat. V vse sve jezike je bil prevedel še danes ga mnogi berejo, čeprav so detektivske povesti primere boljše mo ne svoje sorte kot bile Holmesove tedaj.

Pisatelju Doyleu je mes prinesel ogromno norarja. Navzlic temu je tega svojega «sin sramoval. Vedel je, da te povestice brez literar vrednosti in ko je bil denarja in ni več potreboval, je skr da ga enkrat za vselej konča. V letu 1894 je pisal tisto zgodbo o nem spopadu med Ho som in njegovim smrt sovražnikom «nadčl cem» profesorjem Mo tyjem. Ta dva silovita sprotnika sta se spopa na robu strahotnega pada in padla vanj ob poginila sta oba.

In se je dogodilo kar se je zgodilo pozneje Francetu Fl ju ob smrti njegove toka. Slovenski bral bili ogorčeni, da je v poslednji bitki z p tinci padel. Niso hot kega konca lepe Pr Prav tako tudi v A niso marali, da bi lock Holmes kar tak lepem poginil v prep Nastal je zavoljo tega ko silovit krik, da j pisatelj Doyle prep Holmesa ponovno v v življenje.

Na žalost se pisate maral kdo ve kaj ukr ti z njim. Izumljal je povesti, v katerih Sherlock odločitve nost, ali ker ga je mrziti, ni več ustreza ljam bralcev. Nove g sove dogodivščine s čedalje bolj prep plehke, da so končno gi bralci začeli prot ti in trditi, da jih p več Doyle, marveč n znan šušmar. Sev bili tudi humoristi, pripovedovali, da H mes odslej zato tak hek, ker si je pretre žgane, ko je padel v prepad.

Naj bo kakor koli, telj Arthur Conan si je s svojim slavn mesom nagrmadil premoženje in je z postal nesmrten. Ni seveda ukvarjal le s polno drugačnih g je napisal in med n nekatere tudi humo ne, kot umetnik v ri pa le ni dosegel ne slave.

Ob koncu svojega ljenja se je predal ciizmu. Udeleževal špiritističnih sej in verjel v resničnost zni, ki jih je tam Zelo se je s tem kar pa mu ni škodil se tega niti ni zar

SREČANJE Z NUDISTI OB ISTRSKI OBALI

Sicer ni najbrž ravno najbolj primeren čas za to, ker se že bliža zima in pametnega človeka bolj skrbi, kako bi se toplo oblekel, nego kako bi se slačil, a je pogovor nanesel na nudizem. Menili smo se namreč o dopustih, kako ga je kdo preživel in kje, pripovedovali o dogodivščinah, godrnjali zaradi nepredvidenih stroškov, pa je neki prijatelj med vsesplošnim zabavljanjem povedal, kako je slučajno zašel med — nudiste.

Ko je bil z ženo na dopustu v Rovinju, je od drugih turistov zvedel, da je najlepša plaža v okolici in kristalno čisto morje na Rdečem otoku. Odpravil se je torej tja. Toda za privlačnosti otoka je vedelo najbrž zelo mnogo ljudi, ker je na plaži kar mrgolelo kopalcev.

Pa se odpravi prijatelj iskat manj obljuden breg in ga res najde; toda od njega ga loči ograja. Razgleda se malo in povprašuje. Pokažejo mu vhod — v nudistično kolonijo.

Zdaj je pred izbiro — ali se gnesti na navadni plaži ali se pa tu v miru kopati. Toda kopalke doli. Odločitev je za človeka brez predsodkov lahka. Pregovori še ženo in se malce nerodno približata skupini ljudi, mladih in manj mladih, ki se sprehajajo in kopljejo oblečeni samo v lepo zarjavelo kožo.

Našima prijateljema je sprva nerodno, ker se jima že na prvi pogled vidi, da sta novinca: namreč po bledih lisah, ki so jih prej pokrivale kopalke. Pa se kmalu ohrabrita, ko opazita, kako je vzdušje med temi ljudmi neprisiljeno. Nekako odleže jima, sprostita se, kopljeta se in sončita kot vsi okrog njiju.

Ko se nekaj ur pozneje odpravita, jima ni nič več nerodno in si priznata, da bi ob enakih razmerah zopet izbrala raje nudizem kot pa gnečo in prerivanje. In to kljub temu, da ju je tisti košček kože, prej tako bele, sedaj kar neprijetno skelel.

Zelo nenavadna dogodivščina, kaj? Pa le ni nudizem, oziroma naturizem, kot mu privrženci pravijo, nekaj tako nenavadnega drugod po svetu, pa niti nekaj posebno novega.

Rodil se je v začetku našega stoletja in si utrl pot skoraj po vsem svetu. Začetnik naturizma, zamišljenega kot rousseaujevski povratek k naravi, je bil Francoz Andre Durville, ki je že pred 30 leti ustanovil naturistično naselje Heliopolis na skalnatem otočku Ile de Levant blizu Toulona. To naselje se je tako razvilo, da je postalo prava vas, kjer so se shajali bogati naturisti iz vse Evrope, pa tudi iz Amerike. Tam so si postavili razkošne hotele in odlične restavracije. Zdaj jim pa grozi izgon, ker je otok zasedla francoska vojna mornarica, ki tam preizkuša raketne izstrelke in seveda ne mara radovednežev.

V Nemčiji je mnogo naturističnih društev in kolonij, ki prirejajo od časa do časa celo nekakšne olimpiade. Pri njih so seveda tekmovalci prav tako oblečeni kot nekdanji olimpijci, to je goli. Prav tako je naturizem zelo razvit po vsej severni Evropi, pa tudi v Anglji, ZDA, Kanadi, Avstraliji, po vsej Latinski Ameriki in celo na Kitajskem. Vsa ta društva izdajajo svoje časopise in revije, prirejajo izlete in zabave, tu pa tam volijo celo svoje «miss».

Nekaterim se zdi naturizem simbol vsega razvrata in ga preganjajo, drugim se zdijo naturisti prismuknjeni in posebneži, pri nas so oblasti celo večkrat zaplenile ilustrirane revije, ker so objavile umetniške akte slavnih slikarjev, a naturisti se branijo, češ kaj je bolj spotakljivo: nago telo ljudi, ki se brez skritih namenov želijo naužiti čistega zraka in sonca in ki nikogar ne silijo medse, ali pa globoki dekolteji raznih filmskih zvezdnic in njih posnemovalk, prizori v filmih, ki nalašč podžigajo domišljijo, pa razne knjige in revije, ki se le za las ločijo od pornografije?

Kar se pa nas osebno tiče, nimamo prav nič proti nudizmu, oziroma naturizmu in mu priznavamo celo nekaj odlik. Prihodnje poletje in še kakšno naslednje se pa najbrž ne bomo šli kopat nagi, ker smo si komaj prejšnje poletje za drag denar omislili nove «lastex» kopalne hlačke in bi bil pravi greh se ne v njih razkazovati.

Francoska filmska igralka Milene Demongeot

GRAFOLOG ODGOVARJA

FRANJO: Ste pozitivnega značaja in gledate na okolje z veliko zaupljivostjo. Odvaditi se morate poslu-

Vedno sem bil prepričan

šati nasvete drugih, saj ste dovolj razgledani, da morete v odločilnih trenutkih samostojno nastopati. Prav tu, namreč v popolni samostojnosti vašega dela, je rešitev sedanje situacije. Kolikor bolj boste vzeli v roke vajeti svoje usode, toliko bolj boste uspešno živeli s svojo življenjsko sopotnico. Oseba, katere rokopis ste poslali, je precej energična, vztrajna, trenutno pa ima neke nevšečnosti, zaradi katerih se ne počuti dovolj gotovo kakor sicer. Zaradi tega se tudi izogiba širšim kontaktom z okolico, kakor sicer. Z diplomacijo in taktom bi vam uspelo najti pravilen odnos.

OB LUNINEM SVITU: Na življenje gledate preveč skozi iluzionistična očala. Svoje ideale hočete na vsak

Vas prosim, da mi odgovorite

način doseči, čeprav veste, da so postavljeni zelo visoko. V dosego prej omenjenega poskušate to ali ono, vendar doživite razočaranje; stalni napori v tem smislu niso za vas, saj more zaradi njih nastopiti psihična izčrpanost.

JADRAN 1: Ste v središču dogodkov, ki na Vas ne vplivajo enako močno. Pri tem je najvažnejše, da

se moje pisave, pišem enako

imate s svojim okoljem čim bolj čiste in strogo določene odnose. Opravljanju ne polagajte velike pažnje! Ne zaupajte lažnim besedam ter ne bodite velikodušni in dobrosrčni na nepravem mestu. Alkohol in nikotin moreta pustiti na vas škodljivo sled!

JADRAN 2: Pri vas se pojavljajo nove ideje in načrti, posebno še v smislu izboljšanja vašega trenut-

Nekateri ljudje

nega položaja. Imate dovolj inteligenčne osnove, da lahko upate na uspeh. Ker imate smisel za vse novo in moderno, se bo krog poznanstev in znanja širil posebno v cilju izboljšav etičnih in moralnih pogledov. Potovanje proti koncu leta prinese sprostitev.

MISS KISS: Na lahek način ne moremo priti do trajne sreče; tudi nezmernost pri vsakodnevnem opra-

marsikaj zanimivega napisete

vilu ne prinaša pravih sadov. Nemir in razburjenje morate brzdati, sicer postanete lahka igrača čustev; omenjeno prihaja pri vas iz nezadovoljstva s sedanjim in željo po boljšem delovnem mestu. Tudi v gmotnem pogledu bodite načrtni; ne mislite, da bi z razmetavanjem koga preslepili in laže dosegli svoj cilj.

RADOVEDNOST: Bližajte se željenim uspehom načrtno in počasi! Bodite resni in poslušajte svoj čut

Videla sem svojo sošolko - sosedo kako

dolžnosti. Kaže, da si boste v krajšem času izboljšala svoje gmotno stanje. Ne pustite se odtrgati od započetega dela; obstaja namreč nevarnost, da boste kljub velikem smislu za vse praktično prišli do točke, pri kateri bi vas mikalo vreči puško v koruzo.

NEUMIRJENA: Neodločni in neiskreni ste proti samemu sebi. Ste bistrega razuma, vendar zaradi pre-

prokleta ne mine

majhne vztrajnosti ne morete doseči uspehov, kakršne bi lahko. Delo opravljate preveč mehanično — tako kot se od vas zahteva, a pri tem ne vlagate svoje individualnosti. Držite se čim dlje od raznih spletk.

PRAVI ANGEL: V precejšnji meri ste nervozni, kar pa na zunaj uspešno prikrivate. Neko razočaranje in neuspeh sta vas dovedla do stanja, za katero ne moremo reči, da je spodbudno in povsem normalno. Pazite se melanholije in psihične depresije. Logična presoja in pozitiven pogled na življenje vam bosta pomagala iz sedanje zagate.

«Skupina iz Celja», «Jesen 1959», «Verujem v Tvoje besede», «Joža Fl.», «Nande Sev.», «Lepe rože», «Nežni inšpektor», «Življenje» in «En dan življenja», ki bi radi dobili takojšen odgovor, naj plačajo za vsako grafološko analizo din 600 na tekoči račun ADIT pri Komunalni banki - Ljubljana 600-70/3-375. Brez vplačila je treba čakati na odgovor več časa.

VELJAVEN OD 2. DO 8. NOVEMBRA

Oven (od 21. 3. do 20. 4.) Ne preveč prijetna presenečenja. Obveznosti v poslovnem delu bodo presegale vaše moči, tem bolj, ker ne boste imeli volje do dela. Malenkostni spori zaradi srčnih zadev.

Bik (od 21. 4. do 20. 5.) Dolgočasnost in potrtost, ker ne boste imeli zadoščenja, ki ste ga pričakovali. Male ekonomske ovire boste premagali, ker boste nepričakovano nekaj zaslužili. Lepa novica. Potovanje.

Dvojčka (od 21. 5. do 20. 6.) Lepe možnosti za dosego sporazuma v kočljivi zadevi, ki vam je zelo pri srcu. Zapleteno poslovno delo, kateremu pa boste kos, ker vam je sreča naklonjena. Pismo.

Rak (od 21. 6. do 22. 7.) Takoj morate razčistiti neko zadevo, da ne bo neprijetnih diskusij in da ne bodo prekinjene vezi z drago osebo. Ugodne perspektive v poslovnem delu. Možnost zaslužka.

Lev (od 23. 7. do 22. 8.) Neugodne razmere za nove sentimentalne dogovore. Pazite, da ne bi sledilo razočaranje. Lep uspeh v poslovnem delu, kljub oviram. Prijetne novice in veselo razpoloženje v družini. Obisk znancev.

Devica (od 23. 8. do 22. 9.) Zaželeli si boste dobrine duha, a ne boste ovrgli materialnih stvari, ki so tudi važne. V poslovnem delu boste zelo dinamični, vendar ne boste dosegli vsega, za kar ste se trudili.

Tehtnica (od 23. 9. do 23. 10.) Oseba, ki vam je zelo pri srcu, vas bo prijetno presenetila. Lepa priložnost za razvedrilo in izlet. V poklicnem delu boste premagali neko težavo in utrdili svoj položaj.

Škorpijon (od 23. 10. do 22. 11.) Razmere terjajo odločitev v neki srčni zadevi, a ne bo tako lahko. Utrdite vezi z osebo, ki ste jo do sedaj zanemarjali. Sprememba v poklicnem delu vam bo koristila, če boste previdni in vestni.

Strelec (od 23. 11. do 21. 12.) Veliko zadovoljstvo in intimna sreča zaradi vljudne pozornosti drage osebe. Poslovni razgovori, Nevarna nasprotstva. Bodite prijazni in zaupljivi. Več samozavesti, da boste permagali nekatere ovire.

Kozorog (od 22. 12. do 20. 1.) Ljubosumnost je grda in nevarna zadeva, ki vam lahko samo škoduje. Srečanje z neko osebo bo dvignilo moralo. Prijetne novosti. V poslovnem delu vam bo koristila prijateljska pomoč.

Vodnar (od 21. 1. do 19. 2.) Zaskrbljenost in veselje — nato sreča v vašem srcu. Obisk. Uspeh v poslovnem delu in razgovori za nove sporazume. Bodite vztrajni in nadaljujte po svoji poti do končnega cilja.

Ribi (od 20. 2. do 20. 3.) Melanholija brez tehtnega vzroka v prvi polovici tedna. Če boste sklepali kake kupčije ali poslovne dogovore, bodite zelo previdni, da vas nekdo ne oslepari. Koristen in prijeten obisk vas bo razveselil.

IZ BENEŠKE SLOVENIJE

Ažla in njeni prebivalci čakajo zdaj se bodo oblasti odločile

Mnogo bi dosegli že s tem, ko bi vas obiskala zdravstveno-higienska komisija - Vprašanje cest, javne razsvetljave in zvonika

Ažla je malo poznana vas prisrno Nadiško dolino pod gornjim Šentlenartskim vrhom. Ažla je kmečka vas, zelo revna, kjer ljudje živijo samo od pridelkov, ki jim zrasta zelja težko, a vendar le rodi. Mali posestniki s svojimi deloma pomagajo z izseljenjem, ker so zaslužki zelo slabi. Pred leti so imeli malim posestnikom precej lažje življenje, ker je bila še stara cementna v Šent Lenartu, vendar so jo podrli in ljudem pomagalo drugega, kot lep zvonik.

Kmetovalci!

Ko pridete po svojih opravkih v mesto, stopite tudi v naše urade. Ce potrebujete strokovne kmečke nasvete ali nasvete pravnega značaja ali kakršnokoli drugo pomoč, Vam bomo skušali po naših močeh svetovati in pomagati. Naši uradi so v Ulici Geppa 9 (hod s ceste), uradne ure pa so od 8. do 13. ure in od 15.30 do 18. ure.

Kmečka zveza
in
Zveza malih posestnikov

Pogled na njene masivne hiše, ker so namreč prodajali kamenje, iz katerega so bili zidovi. Kljub temu življenju so ljudje dali svojega značaja, ugaja jim tihoto in preprosto življenje, kakršno na svojem garu ne more živina. Toda ko so hiše omenjeno cement, je veliko število mladih ostalo brezposelnih in so vsi odšli v svet. Domača dekleta so se hotela vdati usodi in zapustijubljene kraje in ter jih zamenjati s sobami v tujih stanovanjih, ki služijo debelušnim gospodom z njihovim mumi in soprogam.

Ulica je sedaj čisto prazna. Le daleč se vidi staro ime na pol zapuščenih hiš, od javne poti, ki ne skrbi niti za izboljšanja popravila. Ce pogledamo v katerikoli časopis ali večkrat čitali, kolikovih hiš gradijo in strmeli bomo nad neskončnimi številkami, ki jih določajo za okras velikim mestom. Zakaj ne bi majhen del teh velikih vsot prišel do te male vasice? Morda bi to učinkovito dosegli, če bi povabiti v vas tisto okrajno komisijo, ki ji je poverjene skrb za nujne zdravstvene in higienske potrebe. Zaradi starosti naše vasi, bi morali čimprej poskrbeti, da se popravijo hiše, ki so zelo nevarne, ker so razjedene od časa in od vremena.

Pred petimi leti so napravili tlakovano cesto, ki pa ima marsikatero napako. Kjer tlak sega do hišnih zidov, ne da bi imel najmanjšega «cokla», pomaga, da se že staro zidovje laže ruši, zdravim hišam pa dovaja vodo. Ob velikem deževju se vsa voda, ki prihaja iz dvorišč, izteka na tlakovano cesto, po kateri dere v potokih. Kar ne odteče, ostane na cesti v velikih mlakah, katere počasi izginjajo v hišno zidovje. Tako z velikim začudenjem marsikdo dobi vodo v hiši, v kuhinji in bolj pogostoma v kleti. Zato bi bilo treba poskrbeti, da bi se čimprej popravile storjene napake in da bi se speljale odtočne cevi tudi po dvoriščih. Na cesti pa bi bilo pred hišami napraviti malo stopnico oziroma pločnih, ki bi varoval zidovje pred vdiranjem vode s cestišča.

Drugo zelo važno vprašanje so gnojaki. Čeprav se je moderni človek povzpel skoraj do Lune, ni še rešil in uredil svojih življenjsko važnih stvari. Kako naj se ljudje razvijajo in napredujejo, če pa živijo v takih prostorih, kjer je zrak vedno nezdrav zaradi izhlapevanja in razkrajanja živalskih odpadkov. Tudi za to bi morala poskrbeti okrajna higienska komisija, da se gnojaki če ne odpravijo, vsaj cementirajo, da ne bo gnojnica uhajala po dvorišču.

Ažla je stara vas, cesta je zelo ozka, toda na dveh mestih so hiše tako na kupu, da je prehod komaj mogoč. Te ovire pa bi bile prav lahko odpravljene, ker sta na obeh mestih hiši, v katerih nihče ne stanuje in poleg tega sta zapuščeni in umazani. Prvi tak kraj je med Iussigevo gostilno in trgovino jestvih gospoda Zufferlija. Poleg tega, da je ta prostor zelo nevaren in neestetičen, odvzema velik del vaškega trga pred cerkvijo. Drugi tak kritičen položaj je na cesti, ki pelje v Klenje. Tu bi se tudi lahko ovira odstranila in s tem tudi preprečila marsikatera nesreča.

Naslednji problem, ki nam ga zopet postavlja higiena in za katerega bo nujno treba najti rešitev, stranišča, ki so speljana v iztočne vaške kanale, ki pa na žalost nimajo tekoče vode in poleti, posebno proti večeru, se dvigajo taki neprijetni duhovi, da se moramo večkrat odpovedati večernemu sprehodu.

Zadnje vprašanje, katerega hočem močno poudariti, je javna razsvetljava. Ko se zmrači, ni več mogoče hoditi po vasi, četudi so opravki zelo važni in jih je treba odložiti na naslednji dan. Razsvetljave praktično ni. Zakaj so Šent Peter in drugi manjši centri nočno razsvetljeni, Ažla pa niti za potrebo? Če nas zaloti tema zunaj in se vračamo domov, je treba zelo dobro paziti, da ne zaidemo v kakšen gnojak ali da se kam ne spotehnemo z vsemi posledicami.

Kot vidite, je naša Ažla je prav harmonično neurejena, tej «harmoniji» pa dela družbo stari zvonik, ki tudi obupno kliče na pomoč, ker je bil močno. Med zadnjo vojno je bil poškodovan in še zdaj čaka na popravilo.

Do kdaj bomo čakali?

ŠTIVAN

Z delavstvom papirnice imamo zelo malo stika, ker prihaja na delo in se nato vrača domov. Toda vseeno da vidimo, so delavci slabe volje, ker so vpreženi v težko, a slabo plačano delo. Nismo še slišali, da bi se bil kdo od naših delavcev pohvalno izrazil o razmerah v tej tvornici. Neko mrzlo vzdušje, prikrito zasledovanje, sumničenje in pritisk za dosego določenega cilja, vladajo v njej. Razredna, sindikalna in druga zavest so tehničnim nadzornim organom — trn v peti. Delavstvo je mnenja, da ima takšno postopanje z njim gotov namen, ki pa ni v prilog domačemu delavstvu, še najmanj pa naprednemu in bolj razglednemu.

Sicer pa mehanizacija delavstvo tudi tukaj močno izpodriva. Pri razkladanju lesa je bilo zaposlenih okrog 25 razkladalcev; te je nadomestilo posebno dvigalo

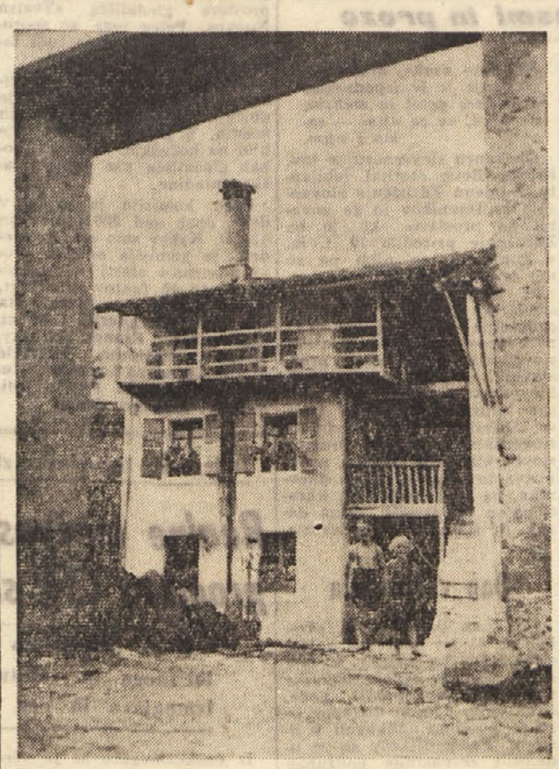

Motiv iz Ažle (Foto: Magajna)

Pomembna kmetijska opravila

Gospodarsko leto 1959 je pri kraju in kar bo kmetovalec po oktobru ukrenil, se bo nanašalo že na naslednje leto. Vemo, kakšno je bilo letošnje, ne moremo pa vedeti, kakšno bo leto 1960. Kmetova delavnica nima zaščitnega krova in je zaradi tega uspeh odvisen od naravnih, predvsem vremenskih pogojev in v enaki meri od našega sodelovanja z njo, od kmetovalčevega umnega dela. Vsako leto se lahko na dobrih, a žal tudi redkih zgledih prepričamo, kako je gospodarski uspeh v tesni zvezi z naprednimi ukrepi.

K takim ukrepom, ki morejo v naših kraških razmerah mnogo prispevati k boljši letini, spadajo predvsem ta-le opravila:

Temeljita priprava zemlje za nove useve. Izkušnje nas leto za letom opozarjajo na to opravilo. Zemlja se namreč v suhih poletnih mesecih tako strdi (zbije, zaskorji), da je kot cement in se ne da obdelati; to je težka zemlja, ki je siromašna na sprstenini (humusu); tudi ona, ki je po naših pojmih dobro gnojena. Zaradi tega imamo vprašanje gnojenja z naravnim gnojem zlasti pri nas za eno glavnih vprašanj. Vemo, da je gnoj dosti vreden in je zemlji vedno dobrodošel, ne vemo pa, da je glavna življenjska sila zemlje. Saj so umetna gnojila dobra in priporočljiva, a so le pomožna gnojilna sredstva, kar pomeni, da pomagajo glavnemu gnojilu — hlevskemu gnoju na snoveh, ki temu ali tudi drugemu naravnemu gnojilu mešancu (kompostu) in zelenemu gnojenju (podoru) primanjkujejo. Naravnega gnoja ni mogoče z ničemer nadomestiti. Gospodarji naj se zavedajo, da je ta pridelek za vsako gospodarstvo najpomembnejša postavka, za katero je treba skrbeti skozi celo leto. Kolikor je na naših gnojiščih že udelanega gnoja, naj gre v brazdo bolj težke zemlje, ki jo želimo že pred zimo izpostaviti zraku, da bo čez poletje bolj rahla in tako sposobna izkoristiti vsako roso ter se bolj uspešno upirati suši.

Seveda smo za gnoj vedno v zadregi, ker nas z njim zalagajo le naši skromni hlevi. To je veliko premalo in je treba poiskati še drugo možnost, da pridemo do drugega naravnega gnojila. Napravimo si ga na vsaki parceli, zlasti v gozdu, kjer je polno rastlinskih ostankov in mogoče tudi živalskih odpadkov. Ce spravimo na kup listje, travo, suhljad, mah, blato, omet itd., je to mešanec ali kompost. Ce mu dodamo nekaj hlevskega gnoja, gnojnice ali straniščnika, to stlačimo in med letom nekajkrat premešamo, vse to razpade v drobno črno snov, uporabno zlasti za gnojenje senožeti in vrtov. Je razmeroma poceni in dobro gnojilo ter je že čas, da si ga čim več pripravimo.

Naša težka zemlja je manj ali bolj kisla, kar pomeni, da ji primanjkuje apno. To pa je eno izmed štirih glavnih hranin in rastlinam nujno potrebno; ima pa tudi lastnost, da pospešuje razkrajanje drugih hranin, zemlio rahlja in jo razkužuje. Mislimo pa, da ni še pri nas primera gnojenja z apnom (živo apno, špurgo), ki bi koristilo (vsaj kakih 25 q na hektar — 10.000 kv. metrov) vsakemu zemljišču.

Zdaj bo primeren čas za pogozdovalna dela. Slabe pašnike in senožeti je treba rešiti pred skoro popolno ali celo popolno nedonosnostjo in propadom. Edina rešitev je v spremembi kulture — v pogozditvi. Kot četrti gospodarski ukrep pa je treba izboljšati senožeti in kjer je možno tudi pašnike, kar je polje drugega (boljša krma) tudi v tesni zvezi s pridelovanjem gnoja. Za ta izboljševalna dela se dobi državna podpora. Čudno in nerazumljivo je, da se teh podpor tako malo poslužujemo.

BAZOVICA

Večkrat se oglašamo v «Primorskem dnevniku» za razne potrebe v naši vasi. Tako se bomo tudi sedaj, da povemo, kaj je bilo napravljenega in kaj bi bilo nujno potrebno napraviti. Pred nekaj tedni so delavci začeli kopati jarke za cementne cevi po nekaterih naših klancih. Delo je prevzelo podjetje Bizjak. Nujno potrebno pa bi bilo, da bi občina izdala ukaz za popravilo in asfaltiranje klancev in stranskih poti na gornji strani glavne ceste Bazovica-Opčine, ki so v prav obupnem stanju.

* * *

Danes bo pevski zbor «Lipa» zapel žalostinke na našem pokopališču, kakor je to običaj vsako leto. Letos pa bo zbor zapel pred grobovi padlih v NOB in pred lepim, na novo postavljenim kamnitim spomenikom, ki ga je obnovil in uredil kamnosek tovariš Fran Križmančič, kateremu so pomagali tovariši partizani. Vse delo je bilo prostovoljno in brezplačno. Tudi grobovi, kjer je pokopanih 42 borcev NOB, so lepo urejeni in okrašeni s cvetjem.

* * *

Še nekaj moram omeniti. Odbor Pogrebnega podpornega društva je že pred časom odločil, da se pričnejo dela za gradnjo stavbe, ki bo služila pogrebnemu društvu za shrambo krst in vsega materiala, ki je društvu potreben. Člani se vrstijo drug za drugim, vsak da svoj prispevek, bodisi z delom, bodisi z denarnim zneskom, kakor pač more. Dela prav dobro napredujejo. Iz tega je razvidno, da sta članstvo in odbor zares enotnan in skupna. Omeniti moram, da je bil ta prostor društvu zares zelo potreben, tako da bo vsak član v sili in potrebi in ob vsaki uri lahko dobil vse, kar bi nujno potreboval ob nesreči, ki bi ga doletela. Kar tako naprej, skupno in enotno tudi v drugih zadevah, ki so v naši vasi prav tako pereče!

VASCAN

KRIŽANKA

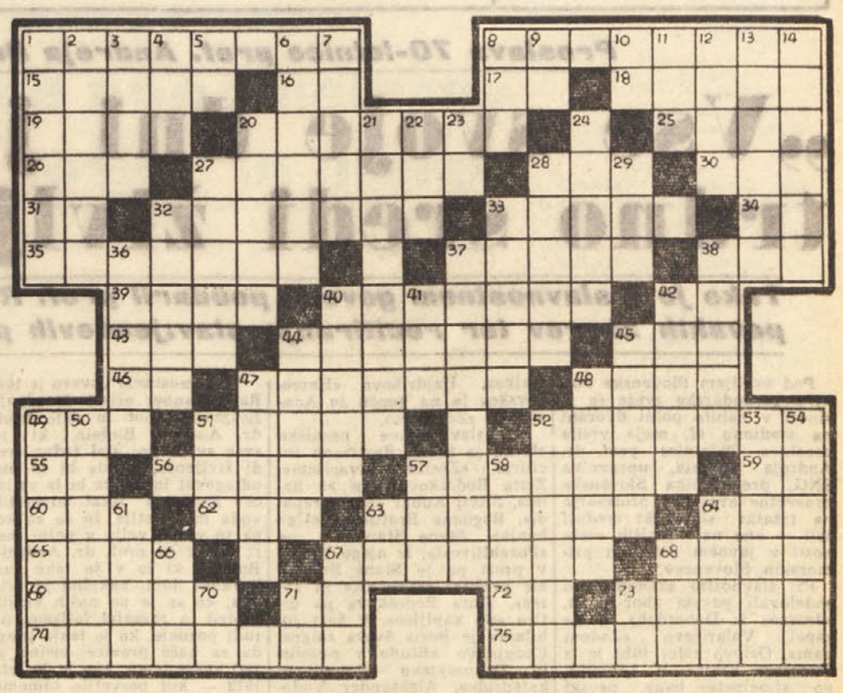

Besede pomenijo:

VODORAVNO: 1. kramljanje, 8 pokvarjeno jajce, 15. izolacija, 16. vzklik bolečine, 17. grška črka, 18. približno, okrog, 19. vrsta jugoslovanske cigarete, 20. izredno srečna, 25. materin drugi mož, 26. mesto na Finskem, 27. polotok v ZDA, 26. števnik, ki označuje dvojico. 30. pripovedne pesmi, 31. kralj po it., 32. znova namotati, 33. ideali, zgledi, 34. kratica za starejši, 35. čeprav, četudi, 37. nedoločni zaimek, 38. enota romunskega denarja, 39. oblika pomožnega glagola, 40 scene, 42. srbski predlog, 43. okrajšano žensko ime, 44. opremljene s krili, 45. madžarski nogometni klub, 46. znak za radij, 47. hči Bakha in Venere, 48. iz plemenite kovine, 49. hudobna, 50. steljčnice brez klorofila, 52. opozarjati na nevarnost, 53. osebni zaimek, 56. ploščinske merske enote, 57. podeželska gospodarska enota, 59. četrta in šesta črka besede pod 27. vod., 60. pivski vzklik, 62. število, 63. na up dani denarji, 64. prostor v cerkvi, 65. zaradi tega, 67. lesena ogrodja za brajde, 68. brez vode, osušeni, 69. nauk o morali, 71. stavčna nikalnica, 72. predlog, 73. Ahilov oče, 74. utežna enota, 75. začepljenje v žilah.

NAVPIČNO: 1. hribovje severno od Banja Luke, 2. najvažnejka beseda v stavku, 3. glej 64. vod., 4. žensko ime, 5 egiptovski sončni bog, 6. brez uspeha, nerodovitni, 7. Obri, 8. ptičji glas, 9. italijanski spolnik, 10. predlog, 11. organ vida, 12. vrsta padavin (množ.), 13. vrsta geometrijskega lika (množ.), 14. kaliti, poganjati, 20. brez izrazite, zlasti rdeče barve v obrazu, 21. kulturne rastline, 22. okrajšano moško ime, 23. predlog, 24. v obliki lokov oblikovani zidovi, 27. piščalka, 28. deli zemlje ob koncu njiv, 29. ploščinske merske enote, 32. živo bitje, 33. seštevek, 36. vrsto jedi, 37. medsebojen, 38. deli rok, 40. pravilni, iskani, zahtevani, 41. ali po hrvatsko, 42. priletna, 44. ženska oblačila, 45. faza meseca (množ.), 47. del telesa, 48. prevejani, navihani, 49. šolska potrebščina, 50. gladiti, 51. nclep, 52. brskam, iščem, 53. vrsta stopice v poetiki, 54. rudarski kraj na Primorskem, 57. podzemeljska žival, 58. samo te, 61. slog, 63. prva in zadnja črka v besedi pod 1. navp., 64. japonski dninar, 66. glej 11. navp., 67. pritok Drine, 68. obveščevalec, poštar, 70. znak za srebro, 70. predlog, 73. predlog.

REŠITEV KRIŽANKE IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE

VODORAVNO: 1. Fischer, 7. golob, 12. Pariz, 13. dan, 15. Cedad, 17. Piran, 18. čuvaj, 20. Velež, 22. torek, 23. poreden, 25. ribez, 27. ohol, 28. čuk, 29. nasad, 31. žela, 32. pot, 33. bahav, 35. veper, 37. lop, 38. od, 39. kup, 40. tur, 42. nalog, 44. do, 45. kujav, 47. suh, 49. Dijon, 50. uh, 52. mejaš, 54. mur, 56. tal, 57. ge, 58. tuj, 60. nared, 62. daven, 64. pod, 65. Edam, 67. velur, 69. zev, 70. hale, 71. Ninon, 73. naroden, 75. Sudan, 76. čudak, 78. kamin, 79. čudež, 80. seter, 82. kad, 83. kurim, 84. losos, 85. novotar.

NAVPIČNO: 1. Farel, 2. Irak, 3. sin, 4. C(ankarjeva) Z(aložba), 5. E-dur, 6. raven, 8. oč, 9. lev, 10. oder, 11. bališ, 12. Pirot, 14. nadav, 16. debel, 17. pohod, 18. čokot, 19. jesen, 21. želod, 22. topočuten, 23. puh, 24. napad, 26. zaporeden, 28. Capajev, 30. dalitev, 33. bujen, 34. VUS, 36. Rojan, 39. Kum, 41. rum, 43. gol, 46. varen, 48. hud, 51 .hudič, 53. šelak, 55. razen, 57. golaž, 59. Janus, 61. durak, 63. ven, 64. padem, 66. model, 68. roman, 70. hudir, 72. nato, 74. Dido, 75. sura, 77. kes, 79. čut, 81. ro, 83. ko.

(Nadaljevanje sledi)

STEPHEN CAIN:

KO JE LED SPLAVAL

(Nadaljevanje s 3. strani)

pravil na to, da bi prišel eno od obeh vrvi z mostu. Ko je prišel most, jo je dobil v roke, skočil je s svojega sedla in do bokov padel v 60 mrzlo vodo, medtem ko je mrzlo vodo, medtem ko je mojster Kelly prigovoril svoje ljudi: «Vlecite. Vlecite, vlecite kolikor le morete!»

Vodi visečega so zadele najhujše ledene grude in vsako zdelale. Toda držal je vrsto vrvi in gasilci so je uspelo potegniti ga na varno. Gasilci so z izpodbudnimi kliki zasledovali vrsto postavo, ki se je vedno bolj dvigala. Približal se je devet metrov nad glavo. Ta fant skušal oviti okrog vrvi — česar pa ni mogel. Končno so mu roke otrpnile: drsele po vrvi. Počasi, potem hitreje. Skušal se je z nogami oprijeti zaledenele vrvi, toda približno 18 metrov nad reko mu je glava padla nazaj. Vrv mu je ušla iz rok in padel je v reko. Plačujoč se v reko. Množica je zastokala. Se vsi so ga videli nad glavo z zadnjimi močmi je dvignil roke, potem so ga zgrnili vase penasti valovi.

Ob robovih globeli je množica zopet brez diha čakala. Sedaj se je led, na katerem sta stala Stantonova, osvobodil vrtincev in že ga je neslo proti drugemu mostu. Oba zakonca sta videla borbo hrabrega fanta; sedaj sta bila ona dva na vrsti.

Stanton je delal vtis premisljenega moža. Ko je njun ledeni splav prišel pod most, je hitro prijel najbližjo vrv, jo ovil okrog ženinih bokov in jo hlastno skušal zavozlati. Ko ju je tok odnesel naprej se je vrv napela. On pa ni popustil in se je še naprej obupno trudil. Tedaj pa se je vrv, ki se je morda zaradi Heacockove teže pretegnila, utrgala.

Sedaj je ostalo le še eno upanje: vrv, ki je visela s spodnjega mostu.

Led je sedaj nosilo hitreje ker je prišel v močnejši tok nad brzicami. Gasilci na spodnjem mostu so pomaknili vrv na mesto, kjer je moral Stanton mimo, medtem ko je množica z grozo vse to opazovala. Skoraj ena ura je minila od trenutka, ko se je led utrgal. Vsi so sodoživljali tragedijo, ki se odigrava pred njihovimi očmi: eno človeško življenje je bilo že izgubljeno, obe ostali sta bili v največji nevarnosti.

Sedaj je dobil Stanton zadnjo vrv v roke. Gasilci so jo takoj zrahljali, da bi mu dali več časa in da bi jo laže zavezal, medtem ko bi splav neslo naprej. Znova se je obupno trudil, da bi ženo pritrezal na vrv, toda njegovi od mraza otrpli prsti ga niso hoteli več ubogati. Ko se je vrv napela, je po kratki borbi odnehal. Razvezal je zanko, da ne bi žene prepustil toku na pol visečo na vrvi.

Še en trenutek je držal konec vrvi v eni roki. Še je imel možnost, da bi se sam rešil. Toda vezi med možem in ženo so se pokazale kot močnejše od vrvi, ki mu je obetala rešitev: zato jo je izpustil.

Množica je glasno zastokala. Stanton je objel in poljubil ženo ter jo rahlo spustil na tla. Potem je pokleknil k njej in jo objel.

Njun ledeni splav je nepoškodovan prišel do velikih valov. Tam ga je voda ovignila visoko navzgor in ga zdrobila na mnogo delov. Moža in ženo je tesno objeta pogoltnila kipeča pena...

Množica je nekaj časa nepremično strmela navzdol v meglo, ki se je dvigala nad velikimi brzicami. Ljudje, ki se prej nikoli niso videli, so se sedaj pričeli polglasno pogovarjati. Scabooma je postalo vsem jasno preprosto bistvo tragičnega dogajanja, ki so ga videli: mož je dvakrat zavrnil svojo rešitev, ker ni hotel zapustiti svoje žene, mladenič je kljub malenkostni možnosti, da bi jima lahko pomagal, žrtvoval svoje življenje.

—«»—

ANDREJ BUDAL sedemdesetletnik

(Nadaljevanje s 3. strani)

mi mladimi ljudmi. Mislim, da je to važna stran njegovega prizadevanja. Z marsikaterim mladincem se je rad pomenkoval o slovenskih kulturnih zadevah, je dajal v tem pogledu pobude, posebno če je videl, da je ta ali oni rad zastavil pero. Ko sem se te dni razgovarjal z nekaterimi, ki so se tedaj uveljavljali v mladinskih vrstah (in povezava je šla tedaj po vsej naši deželi), sem ponovno ugotovil, da je vsa mladina čutila njegovo prisotnost.

Našega pisatelja odlikuje jasnost, izrazitost in lepa preprostost njegovega sloga in jezika, njegovih prispodob, s katerimi označuje dogajanja v naravi in v človeku in medsebojne odnose med ljudmi ter med ljudmi in okoljem. Vsak tak pokrajinski izrezek, kot ga on opisuje z vsem, kar je na njem, in z delom ljudi, z njihovo govorico, nam živo predočuje pravo pokrajino, podoživeto in umetniško predelano v njem. Prikazuje našim ljudem to, kar sami čutijo, pa sami ne znajo povedati. Dviga v njihovo zavest njihovo vztrajnost in njihovo voljo do osebnega in samobitnega skupnega življenja, njihovo prirodno, nenarekovano spontano upiranje proti tuji sili. Andrej Budal je vzel nase svoj križ in si ni poiskal drugod mirnega življenja in ugodja. Hotel je živeti za svoje ljudi med njimi.

Po drugi svetovni vojni je Andrej Budal zopet marsikaj doprinesel naši tukajšnji novi rasti s sodelovanjem pri javnih kulturnih akcijah z živo, lepo besedo, s sodelovanjem pri našem tisku. Posebej pa moramo omeniti njegovo prizadevanje za Slovensko narodno gledališče v Trstu, katerega upravnik je še vedno.

Naj mu bosta nepopoln prikaz njegovega življenja z vsemi njegovimi prizadevanji in samozatajevanji, ki skuša biti tudi prav bežna slika življenja našega ljudstva v bližnji preteklosti, to nepopolno vrednotenje njegovega dela skromno priznanje za vse, kar nam je dal in kar nam še daje. Da bi nam še dolgo dolgo v obilni meri dajal.

Vreme včeraj: Najvišja temperatura 14.5, najnižja 7.9, zračni tlak 1011,1 se dviga, veter 6 km zahodnik, vlaga 57 odst., nebo jasno, morje skoraj mirno, temperatura morja 15.9.

Tržaški dnevnik

Danes, NEDELJA, 1. novembra
Dan mrtvih
Sonce vzide ob 6.43 in zatone ob 16.54. Dolžina dneva 10.11. Luna vzide ob 7.03 in zatone ob 17.34.
Jutri, PONEDELJEK, 2. nov.
Verne duše

Proslava 70-letnice prof. Andreja Budala

„Vse svoje dni je stal trdno sredi življenja"

Tako je v slavnostnem govoru poudaril prof. Rauber - Nastop pevskih zborov ter recitiranje slavljenčevih pesmi in proze

Pod okriljem Slovenske kulturno-gospodarske zveze se je sinoči v nabito polni dvorani na stadionu «I. maj» vršila proslava 70-letnice prof. dr. Andreja Budala, upravnika SNG, predsednika Slovenske prosvetne zveze in profesorja na tržaški slovenski srednji šoli — ene najvidnejših osebnosti v javnem življenju primorskih Slovencev.

Pri slavnostni akademiji so sodelovali pevski zbor p. d. «Jezero» iz Doberdoba, ki je zapel Volaričevo «Zadoni nam», Orlovo «Moj lübi je 'z Gornjega kraja» in Adamičevo «Lucipeter ban»; pevski zbor p. d. «Prosek-Kontovel» je zapel tržaško narodno «Piščalka», Hajdrihovo «Hercegovsko» in na koncu še Adamičevo «Zdravico».

Iz slavljenčeve pesniške zbirke je Stane Raztresen recitiral «Zrelim tovarišem», Zlata Rodoškova «Ne za nami», Silvij Kobal «Nad prepadi», Bogdana Bratuževa «Ugibanja», Stane Starešinič pa «Pozabljivost»; iz njegovih del v prozi pa je Stane Starešinič prečital črtico «Ne še zares», Zlata Rodoškova pa črtico «Še kapljico». V čast jubilanta je Boris Švara zaigral Chopinovo «Etudo v c-molu» in Debussyjevo «Potopljeno katedralo», Aleksander Vodopivec pa Chopinovo «Balado v F-duru».

V slavnostnem govoru je tov. Rado Rauber orisal dosedanjo življenjsko pot in delo prof. dr. Andreja Budala, ki je «vse svoje dni stal trdno sredi življenja, ne da bi se mu odtegoval in ne da bi iz vrtincev življenja iskal mirnejših voda in zavetij». In če za koga to velja, velja v polni meri vprav za prof. dr. Andreja Budala, ki je v še tako razburkani dobi, kakršna je bila ona, ko se je po naših krajih šopiril in razsajal fašizem, pa tudi pozneje, ko je tekla prav. da za naše pravice, vedno ostal zvest temu, kar je že leta 1912 — kot posvetilo samemu sebi — zapisal v «Ljubljanskem Zvonu»:

Maksimo vsako, vsako geslo
življenje je še izpodneslo;
zato brez gesel in maksim
ne pred, ne za njim — samo ž njim.

Ob koncu slovesnosti je tov. France Bevk čestital jubilantu v imenu Združenja slovenskih književnikov in ga povabil na proslavo, ki jo bo Združenje priredilo 19. t. m. v Ljubljani; za njim pa so mu izrekli čestitke predstavniki Slovenske kulturno gospodarske zveze, Slovenske prosvetne zveze, Slovenskega narodnega gledališča, Društva slovenskih umetnikov, pred. stavniki goriških in beneških Slovencev, Narodne in študijske knjižnice, Glasbene Matice, Dijaške Matice, Sindikata slovenskih šolnikov, Društva slovenskih srednješolcev, uredništva in uprave našega dnevnika, pa tudi najmlajši, hkrati pa so mu izročili razna darila in številne šopke cvetja.

—«»—

Dan varčevanja

Po vsem svetu je 31. oktober že 35 let posvečen varčevanju. Ob tej priliki je bila na osrednjem sedežu Tržaške posojilnice ceremonija podelitve petih nagrad dijakom, ki so se posebno odlikovali v učenju. Poleg dijakov so se udeležili ceremonije podžupan prof. Cumbat, šolski skrbnik dr. Pugliarello, odbornik za šolstvo tržaške občine prof. Gridelli in številni učitelji in profesorji.

Predsednik Tržaške posojilnice odv. Sadar je zahvalil navzoče za udeležbo na proslavi ter je orisal, kaj je posojilnica storila, da bi vzgojila učence v duhu varčevanja. Pri tem je dejal, da so v osnovnih šolah dosegli lepe uspehe, medtem ko je bilo delo v srednjih šolah težje. Posojilnica je sklenila, da poleg dijakov nagradi tudi didaktičnega ravnatelja Mazzona, ki zapušča šolo po 45 letih službovanja in ki je mnogo storil, da se učenci naučijo varčevati. Ravnatelju Mazzonu je posojilnica podelila zlato kolajno.

Podžupan prof. Cumbat se je v imenu občine zahvalil Tržaški posojilnici za njeno dejavnost, nakar je izročil nagrade Mariji Pacco, Silvani Sbrizzi, Alidi Ciolli, Silvani Suzzi in Giuseppu Longu. Poleg teh je bil nagrajen tudi dijak liceja «Tartini» Adriano Vendramel. Potem je spregovoril o važnosti varčevanja še generalni ravnatelj posojilnice dr. Rozzo.

Kandidati za nov filmski kader

Že pred nekaj dnevi je prispela v Trst skupina italijanskih reziserjev in filmskih producentov, ki nameravajo ustanoviti posebno šolo za nov filmski kader. Nekaj dni so krožili po mestu, obiskali razne trgovine, trge, ulice in javne lokale ter opazovali mladino. Kdor jim je bil všeč, so ga povabili na razgovor v prostore gledališča «Teatro Nuovo». Poleg tega so sporočili, da lahko pridejo tudi taki, ki jih niso zapazili.

Odmev je bil seveda precejšen, toda ne prav tak, kot je običajno po drugih italijanskih mestih. V petek in včeraj je bilo na hodnikih in raznih sobah gledališča vse polno tržaške mladine.

Pred komisijo je prišlo v dveh dneh nad 350 fantov in deklet. Kakor smo sinoči izvedeli, je komisija obrnila svojo pozornost zlasti na skupino 14 ali 15 fantov in deklet, med katerimi so: **Margherita Guzzinati, Margherita Calvani, Marino Mase, Franco Velinsky, Michele Parisano, Raffaele Riccio, Loredana Lucchini, Giuliano Carabei in Fulvio Bilinich ter nekateri drugi.**

Z odlokom sveta za socialno politiko

Zvišanje invalidnin vojnim invalidom NOV

Prispevki vdovam in sirotam ostanejo nespremenjeni, zvišajo pa se prispevki staršem padlih borcev

Tajništvo Zveznega izvršnega sveta za socialno politiko in komunalna vprašanja FLR Jugoslavije je z odlokom št. 250 od dne 21. oktobra 1959 povišala invalidnine invalidom narodnoosvobodilne vojne. Invalidnina se je povišala tudi invalidom NOV, ki živijo na Tržaškem oziroma v italijanski republiki in so zaščiteni po ustreznem zakonu FLRJ. Ne malo zaslug za povišanje invalidnin ima tržaška Zveza vojnih invalidov NOV, ki se je vsestransko prizadevala, da bi se invalidnine zvišale. Medtem ko ostanejo za vdove in sirote prispevki nespremenjeni, pa se invalidom in staršem padlih borcev zvišajo invalidnine oziroma prispevki, tako kot je razvidno iz naslednje razpredelnice:

Invalid I. skupine od 60.000 lir na 80.000 lir; II. skupine od 30.000 na 46.666; III. skupine od 24.000 na 37.541; IV. skupine od 19.000 na 28.375; V. skupine od 13.000 na 19.791; VI. skupine od 11.000 na 14.125; VII. skupine od 9.000 na 11.083; VIII. skupine od 6.000 na 7 tisoč 441; IX. skupine od 5.000 na 6.041; X. skupine od 4.000 na 4.833.

Staršem padlega borca od 12.000 lir na 14.000. Staršem dveh padlih borcev od 18.000 na 19.250. Staršem treh padlih borcev od 15.000 do 21.790.

Odlok stopi v veljavo 1. novembra letos.

—«»—

50 let dela Maria Peschiera

Danes ponoči je bila v tiskarni Založništva tržaškega tiska simpatična zakuska, ki so jo priredili tiskarji svojemu delovnemu tovarišu Mariu Peschieru. Včeraj je bil — po 50 letih — zadnjič na svojem delovnem mestu in danes je stopil v več kot zasluženi pokoj.

Mario Peschier je leta 1945 nastopil službo najprej v Zadružni tiskarni v Ul. sv. Frančiška, potem pa je prišel v našo tiskarno, kjer je kot ročni stavec skoraj 10 let delal za «Primorski dnevnik». Vsi — tiskarji in uredniki — so ga že po prvih dneh dela v naši tiskarni vzljubili, predvsem zaradi njegove šegavosti in na. smeha, ki mu ni nikoli zamrl na ustnicah.

Mariu Peschieru želimo, da bi tako veder in zdrav, kot je danes, preživel še mnogo, mnogo srečnih let!

GLEDALIŠČA

Slovensko narodno gledališče v Trstu

V torek 3. novembra 1959 ob 16.30 v prosvetni dvorani na Opčinah na splošno željo občinstva ponovitev igre

DESETI BRAT

JOSIPA JURČIČA
Dramatiziral Savo Klemenčič

VERDI

Ker je potekel rok, ki je bil določen za abonente, ki so hoteli potrditi svoj lanski abonma, se sprejemajo pri gledališki blagajni zahteve po novih abonmajih za bližnjo operno sezono, ki se bo pričela 12. novembra s predstavo Verdijevih «Sicilskih večernic».

—«»—

TEATRO NUOVO

Pri gledališki blagajni se od 10. do 13. in od 16.30 do 19.30 sprejemajo abonmaji za 6 predstav. Za red A: sektor A 5.200 lir, za sektor B 3.500 lir. Redi B-C-D: sektor A 3.500 lir, B 2.400 lir.

—«»—

TEATRO MODERNO

Od 3. novembra dalje bo nastopal Elvio Calderoni s svojo skupino operet in glasbenih komedij. Prodaja vstopnic v centralni blagajni.

KINO

Excelsior 13.30 «Zgodba nune», A. Hepburn, P. Finch.
Fenice 14.00 «Mednarodne spletke», Alfred Hitchock, Vistavision, technicolor, Gary Grant, Eva Marie Saint, James Mason.
Arcobaleno 14.00 «Dan osvete», Kirk Douglas, Anthony Quinn, Technicolor, vistavision. Prepovedano mladini izpod 16 let.
Supercinema 14.00 «Težki časi za vampirje», R. Rascel, Sylvia Koscina. Technicolor, cinemascope.
Filodrammatico 14.30 «Za dolar časti», John Wayne, D. Martin.
Grattacielo 14.00 «Velika vojna». Film, ki je bil nagrajen v Benetkah z «Zlatim levom».
Cristallo 13.00 «Sinja obala», A. Sordi, F. Fabrizi, E. Martinelli, G. Moll. Prepovedano mladini.
Capitol 15.00 «I magliari», A. Sordi, B. Lee. Mladini prepovedano.
Astra Roiano 14.30 «Goli in mrtvi», A. Ray, C. Robertson.
Alabarda 14.30 «Glejte jih in se jih ne dotikajte», C. Chantal, Celo Alonso, Johnny Dorelli, Fred Buscaglione.
Aldebaran 14.30 «Zadnja noč v Warlocku», R. Widmark, H. Fonda, A. Quinn.
Ariston 16.00 «Gostišče šeste sreče», I. Bergmann, C. Jurgens, R. Donat.
Aurora 14.30 «Zimske počitnice», R. Salvatori, A. Sordi, Dorian Gray. Technicolor.
Garibaldi 14.30 «Rolland in francoski vitezi», R. Battaglia in R. Schiaffino.
Ideale 14.30 «Karavana suženj», V. Staal in M. Cruz.
Impero 14.30 «Eschnapurjev tiger», D. Paget.
Italija 15.00 «Na svidenje, Frančiška», Ruth Leuwerick, Charles Thompson.
Moderno 15.30 «Potovanje», Yul Brynner, Deborah Kerr, Jason Robards.
S. Marco 14.00 «Sajonara», M. Brando, Miiko Taka.
Savona 14.00 «Čarovnica v nebesih», James Steward, K. Novak.
Viale 14.00 «V letu 2000 sonce ne vzide», Edmond O'Brien, Jan Sterling.
Vittorio Veneto 14.30 «Človek z rikšo», Tishiro Mifune.
Marconi 14.30 «I tartassati», Totò, Aldo Fabrizi.
Massimo 14.30 «Zorrov poziv», Guy Williams.
Novo cine 14.00 «Hrast velikanov», Van Heflin, Susan Hayward.
Odeon 14.30 «Dežurni kaplar», N. Manfredi, M. Arena in R. Como.
Radio 14.30 «La violetera», Sara Montiel, Raf Vallone.

MILJE

Europa «Goli kot jih je bog ustvaril».
Verdi «Velika dežela», Cinemascope, technicolor.

RADIO

NEDELJA, 1. novembra 1959

RADIO TRST A

8.00 Jutranja glasba; 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Slovenski narodni motivi; 12.15 Za vsakogar nekaj; 12.40 Novosti v jazzu; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... kronika sedmih dni v Trstu; 13.30 Glasba po željah; 14.30 Nadaljevanje glasbe po željah; 15.00 Dvajset minut modernih ritmov; 15.20 Slovenski zbori; 15.40 Igra pianist Valentino Liberace ob spremljavi orkestra George Liberace; 16.00 Glasbeni popoldan; 16.40 Pevci lahke glasbe; 17.00 «Veliki oder sveta», misterij v enem dejanju; 18.10 Chopin: Sonata št. 2 v b-molu, opus 35; 18.30 Koncert slovenskih solistov; 19.15 Pestra glasba; 20.00 Sport; 20.30 Godalni orkestri; 21.00 «Noč na verne duše», dramska pesnitev, ki jo je napisal Oton Župančič; 21.25 Zborovska glasba; 22.00 Nedelja v športu; 22.10 Koncert godalnega kvarteta Radia Beograd; 22.35 Večerne [...] ledije; 23.00 Nokturni; 23.30 [...] ba za lahko noč.

TRST

7.15 Kmetijska oddaja; 9.00 [...] Violetta», revija; 9.35 Guido [...] goli pri klavirju; 12.10 V[...] pesmi; 12.30 Glasbeni album; [...] Nedeljska fantazija; 14.15 P[...] nogometne tekme Italija-Češ[...]vaška; 17.45 Simfonični kon[...] 21.00 Ne raztrgajte pobožnic[...] (Ralotto); 22.45 Koncert sopran[...]ke Victorie De Los Angeles [...] pianista Geralda Moora.

II PROGRAM

10.15 Ženski teden; 13.00 «[...] rascel — Z 2»: 15.00 «Il d[...]bolo»; 15.30 Pesmi dneva; [...] «La mongolfiera»; 17.00 Glas[...] šport; 18.30 Plešite z nami; [...] Mali glasbeni variete na[...] Scotti Show; 21.00 Vabilo p[...] 22.15 Športna nedelja.

KOPER

6.00-7.15 Prenos RL; 8.00 [...] mače novice; 8.05 Kmetijska [...]daja: «Tudi na Kobariškem [...] rejska farma — Kmetijska [...] oruga v Izoli na dobri po[...] Pridelovanje zdravilnih zelišč [...] piranski občini»; 8.30 Skladbe [...] klavir in orkester: Gersh[...] «Rapsodija v modrem» - Rich[...]son: «London-fantazija» - Add[...]sel: «Varšavski koncert»; 9.00 [...]ša reportaža: «Spomeniki [...] re»; 9.15 Odmevi iz let stra[...] ponosa; 10.00-10.30 Prenos [...] 10.30 Operni odlomki (Verdi, [...] thoven, Giordano, Borodin [...]sinski); 11.00 Mrtvi v spomin[...]vih; 11.20 Stjepan Sulek: II. [...]fonija; 12.00 Pogovor s poslušalci; 12.50 G[...] 12.10 Glasba po željah (II. del); 13.30 [...]ba po željah [...] sedni kraji in ljudje; 14.00 G[...]ba po željah; 15.10 Poje Slo[...]ski oktet; 15.30 Orkester [...] Ljubljana izvaja skladbe Fr[...] Ogrizka, Boruta Lesjaka in [...]livoja Koerblerja; 16.00-19.00 [...]nos RL; 19.00 Športna ned[...] 19.10 Glasbeni intermezzo; [...] 22.15 Prenos RL; 22.15 P[...] glasba; 22.35 Plesna glasba.

SLOVENIJA

6.00 Milan Apih: Bilečanka; [...] Lepe melodije; 6.40 Drobne [...]stralne skladbe; 7.15 Partiz[...] pesmi po narodnih melod[...] 7.30 Radijski koledar in pr[...]ve dneva; 7.35 Cenda Sedl[...] Lirična suita; Vilim Mar[...] Ciprese; 8.00 Mladinska ra[...]igra — Jana Milčinski: Ga[...]jeva mama; 8.30 «Sinko — [...] partizanu», otrošk. in mla[...] pevski zbor RTV Ljubljana; [...] Karol Pahor: Slovenska [...] Bojan Adamič: Variacije [...] na Travni gori; 9.00 Simf[...] fragmenti; 10.00 Se pomnite, [...] variši... Črni dan na Rož[...] 10.30 Slovenske zborovske s[...]be; 11.00 Jurij Gregorc: Mel[...]lični preludij; Blaž Arnič: G[...]vi pojo; 11.30 Reportaža: Kr[...]jevac; 12.00 Lahek orkester [...] spored; 12.45 Slovenski oktet [...] je slovenske narodne pesmi [...] Za našo vas; 14.15 Pesmi [...] Pahorja in Jakova Gotovca; [...] Tretje dejanje Puccinijeve [...] «Tosca»; 15.15 M. Lipovšek: [...] nica — 30 klavirskih variacij; [...] Uroš Krek: Preludij in sk[...]stavek; 15.35 Zborovske sk[...] na tematiko NOB; 16.00 Reportaža z žalnih svečanosti; 16.2[...] van Beethoven: Simfonija [...] 3 v Es-duru; 17.10 Melodije [...] godala; 17.30 Radijska igra [...] Ernst Schnabel: Dnevnik A[...] Frank; 18.45 Blagoje Bersa: [...] matična uvertura; 19.00 La[...] glasba; 19.30 Radijski dnevnik; [...] Športna poročila; 20.05 Or[...] Mantovani in simfonični or[...] 20.30 Balade Mateja Bora; 22.15 [...] Glasba iz velikih oper; 22.15 [...] ni koncert; 23.10 Od melodije [...] melodije.

RTV JUGOSLAVIJA

Beograd 11.00 Kmetijska oddaja; 20.00 TV Dnevnik; 20.30 [...]turna panorama Zagreb 20.30 [...]rajevska legenda — dokumentar[...]na oddaja; 20.50 Dokumentarni film; 21.10 «Album ljudske [...]nosti II» — glasbena oddaja, [...] sodelujejo ljudski godci in [...] na skupina «J. Vlahović» [...] grad 21.40 «Sedem dni» — razgled po svetu, [...] dogodki doma in po svetu.

Jutri

Beograd 18.00 Oddaja za dom [...]no in dom; 18.30 Oddaja iz [...] ljudne znanosti in tehnike; 20.00 [...] TV Dnevnik; 20.20 Tedenski [...]ni pregled; 20.30 Aktualna [...] 20.50 «Simfonija ljubezni», [...] večerni film.

TELEVIZIJA

10.15 TV za kmete; 16.00 Ci[...] beni program; 17.00 Kronika [...] gometne tekme Italija-Češko[...]ška; 18.40 Poročila; 19.00 Prav[...] ni dan, pester program Wa[...] Marcheselllja; 20.30 Poročila; [...] Wakefieldov vikar, dramatiz[...] zgodba v štirih oddajah — [...] oddaja; 22.30 Športna nedelja.

Jutri

13.30 Šolska oddaja; 17.00 [...]ja za otroke; 18.30 Poročila; [...] Kako opremiti stanovanje; 19.35 [...] Znanost in fantazija; 20.05 Šport; [...]ja za delavce; 20.05 Šport; [...] Poročila; 20.50 Dnevna vprašanja; [...] 21.05 Potovanje upanja; 22.15 [...] 22.45 Oddaja za lovce; 23.15 Po[...]ročila.

Spričo bližnjih volitev

Ustanovitev odbora za izboljšanje in obnovitev Delavskih zadrug

Delavske zadruge se morajo zopet vrniti v roke članov, ki so edini njihovi zakoniti lastniki

V Trstu se je na pobudo federacij KPI in PSI iz Trsta, Gorice in Vidma, Neodvisne socialistične zveze, Nove delavske zbornice CGIL iz Trsta, Zveznih delavskih zbornic iz Gorice in Vidma ter odbora ustanovnih in starih članov ustanovil odbor za izboljšanje in obnovitev Delavskih zadrug.

Odbor sestavljajo člani Marcello Balbi, Rodolfo Batti, Marija Bernetič, Iolanda Boscarolli, Edoardo Boltar, Mario Colli, Gregorio Devescovi, Konštantin Franovič, Giovanni Furlan, Vittorio Lena, Francesco Lovisato, Tullio Luzzatto, Rodolfo Malknecht, Leonardo Martinis, Pietro Morin, Bortolo Petronio, Ferruccio Pizzul, Livio Saranz, Bruno Scians, Bonomo Tominez, Claudio Tonel, Giovanni Ulieni.

V pričakovanju volitev 22. novembra je odbor pripravil akcijski program za vrnitev Delavskih zadrug članom in potrošnikom. Ta program bo objavljen v nekaj dneh in vsebuje naslednji predgovor:

V akciji, ki se vodi že mnogo let, da bi se vrnile DZ v upravljanje njihovim članom, zahteva sedanji trenutek najbolj živo zanimanje vseh, ki jim je pri srcu stvar demokracije in socialnega napredka. Spomniti se je treba, da so Delavske zadruge pred fašizmom opravljale funkcijo, ki so jo delavci — ki so jih ustanovili — kakor tudi prebivalstvo zelo cenili ter uresničile politiko zbijanja cen. Znane so bile po pristnosti proizvodov in po vsej Italiji so vedeli za njihovo demokratičnost, katera se je izražala v aktivni udeležbi članov v vodstvu in nadziranju njihove dejavnosti.

Delavske zadruge, ki jih je fašizem iztrgal članom in ki jih še vedno upravljajo komisarji, katere je vsilila Krščanska demokracija s svojimi uslužnimi zavezniki, da bi jih podredila strankarskim in gospodarskim interesom določene skupine, so se vedno bolj oddaljevale od svoje izvirne funkcije, ki jo je preveval duh solidarnosti, značilen za njihovo preteklost, dokler niso kljub znatni gospodarski moči in premoženju postale ustanova, ki ne igra v tržaškem razdeljevalnem sistemu več tiste socialne vloge, ki smo jo od njih lahko pričakovali.

Ob osvoboditvi se je zdelo, da se bodo najbolj upravičena pričakovanja demokratov in delavcev uresničila, ko je ZVU v decembru z ukazom 295 obnovila pravila DZ izpred fašizma in ukinila status moralne ustanove, ki ga je vsilil fašizem leta 1935. Toda člani so več let zaman zahtevali svobodne volitve upravnega sveta. Nasprotno je vladni generalni komisar z odlokom št. 23 z dne 5. junija 1959 obnovil celo dekret z dne 24. oktobra 1935, s katerim so ustanovo odvzeli članom.

Edina koncesija globoki potrebi, da se zadovoljijo demokratične pravice članov, je v novem odloku izvolitev šestih predstavnikov članov v upravni svet DZ, čeprav na podlagi večinskega sistema, medtem ko bodo ostalih pet upraviteljev imenovali ministrstvo za delo, prefektura, Banca Nazionale del Lavoro, pokrajina in občina.

Odbor obsoja to stanje in izraža protest članov in vseh meščanov, ki zahtevajo obnovitev socialnih nalog Delavskih zadrug, proti takšnemu ukrepu, ki ni izpolnil pričakovanj in ki pomeni korak nazaj celo nasproti odločitvam ZVU. Odbor izjavlja pred člani in prebivalstvom, da se bo potegoval za obnovitev in izboljšanje te ljudske zadružne ustanove, da ponovno pridobi svoje gospodarske in socialne naloge, ki so bile že v preteklosti v ponos tržaškega in vsedržavnega demokratičnega in delavskega gibanja.

Odbor meni, da predstavlja izvolitev delnega predstavništva članov kljub omejitvam dekreta dr. Palamare važen moment v akciji, ki se nadaljuje in katere namen, je da se DZ vrnejo v popolno upravo članov.

Odbor vabi vse člane, potrošnike in vse delavce, naj podprejo akcijo za uresničenje njegovega programa ter naj z zaupanjem oddajo svoj glas kandidatom «Enotne liste za obnovo». Ti kandidati so za upravni svet: Giuseppe Pogassi, Pietro Robba, Giuseppe Burlo, Ferdinand Ferjančič, Vittorio Lena in Teobaldo Boscarolli; za nadzornika dr. Nereo Battello, za njegovega namestnika odv. Armando Lovisato.

Odbor poziva k množični udeležbi na volitvah, čeprav bo to otežkočeno zaradi nepojmljivega volilnega pravilnika, ki ga je odobril vladni komisar. Na ta način bodo člani in vsi demokratje pokazali svojo odločno voljo, da se preneha nedopustno stanje, spričo katerega so DZ postale fevd strankarskih interesov, so izgubile velik del premoženja, se je močno očibila njihova zadružna funkcija in so se porodile vse slabe posledice birokratskega upravljanja, tako da niso članom, ki so edini zakoniti lastniki zadrug, tudi nikoli podali obračuna.

—«»—

Zmaga študentov

Upravni svet tržaške univerze je sklenil, da ne bo v letošnjem akademskem letu izvajal že odločenega zvišanja taks za 2.000 lir za kritje ogrevalnih stroškov. Tistim, ki so že plačali to vsoto, jo bodo odšteli od drugega obroka taks. Tržaška «Unione Goliardica» je vzela z zadovoljstvom na znanje ta sklep, ki kaže, da odločna borba študentov ni bila zaman.

Dnevi spominov dragih pokojnikov

Dan se krči, sence so vedno bolj dolge, narava se pripravlja na zimsko spanje. Leto se bliža svojemu koncu. Zdi se, kakor da vse v naravi izumira. November. Prve dni tega meseca posvečamo spominu naših dragih pokojnikov in padlih.

Spomin na naše drage nam je v uteho, počastitev spomina padlih pa priznanje žrtvam, ki so dala življenja za svetle ideale svobode in enakopravnosti med narodi. Popolnoma pravilno je, da zlasti te dni obiščemo grobišča in polagamo cvetje na grobove svojih pokojnikov, potrebno in pravilno pa je tudi, da okrasimo grobove in spomenike padlih borcev in žrtev antifašizma.

Naš narod je postavil po vseh vaseh spomenike padlim. Leta minevajo, dorašča novi rod, ki ni poznal grozot vojne, mora pa vedeti za velike žrtve in kri, ki je bila prelita v legendarni borbi našega naroda za osvoboditev izpod fašističnega jarma, za svobodo in napredek vsega človeštva.

Gruče ljudi bodo danes in jutri obiskale pokopališča. Vdova se bo ustavila in zamislila ob svežem grobu svojega moža in položila na gomilo šop belih krizantem, sinko pa šopek jesenskega cvetja, ki ga je nabral v jesenski naravi. Priletni vdovec se bo počasi približal grobu svoje življenjske družice, ki ga je že pred leti zapustila. Prižgal bo svečko, položil cvetje na grob in pomislil, koliko dni bo še čakal, da bodo tudi njega pokopali v skupni grob. Žalostna mati bo položila cvet ob spomenik padlih, na katerem je zapisano tudi ime njenega mladega sina, ki je odšel v borbo, a se ni več vrnil.

Kakor vsako leto, bodo predstavniki raznih organizacij položili vence na grobove in na spomenike padlih in kot vsako leto bomo te dni počastili spomin naših najboljših sinov.

Naj bo lahka zemlja vsem našim dragim pokojnikom in večna slava našim padlim!

Počastitev spomina padlih borcev

DANES 1. NOVEMBRA 1959 OB 10. URI BODO ZASTOPNIKI ZVEZE PARTIZANOV POLOŽILI VENCE V RIŽARNI, OB 11. URI PA NA GROBOVE PADLIH NA POKOPALIŠČU PRI SV. ANI

Delegacija trgovinske zbornice se je vrnila v Trst

Realne možnosti za povečanje prometa ČSR skozi naše mesto

Vse pa je odvisno od ureditve vprašanj tarifnega in valutnega značaja ter od izmenjave in cen pristaniškim uslugam

Iz Češkoslovaške se je včeraj vrnila delegacija tržaške trgovinske zbornice, ki je v Pragi navezala številne stike z ministrstvom za zunanjo trgovino, s trgovinsko zbornico, s «Cechofracht» in italijanskim veleposlaništvom.

Člani delegacije so ob prihodu v Trst izrazili predvsem svoje zadovoljstvo zaradi posebno lepega sprejema ter uspehov razgovorov. Prepričani so, da ima Češkoslovaška odločen namen okrepiti svoj promet preko tržaškega pristanišča in da je razširitev tega prometa predvidena ne samo za prihodnje leto, temveč tudi za naslednje.

Nedvomno bo okrepitev prometa odvisna od raznih pogojev tarifnega in valutnega značaja, od izmenjav in cen pristaniških uslug. V ta namen pa se bodo že v prihodnjih dneh sestale pristojne komisije tržaške trgovinske zbornice, ki bodo izdelale konkretne predloge za predložitev pristojnim italijanskim ministrstvom. Toda velja poudariti, da bi bil vsak poskus rešiti to vprašanje brez izrecnega zagotovila s češkoslovaške strani, nemogoč.

Člani delegacije so se med svojim obiskom sestali ne samo z češkimi gospodarstveniki in predstavniki državnih ustanov, temveč tudi z namestnikom ministra dr. Alojzom Hlodom. Vsi so poudarili, da je Češkoslovaška država, ki nenehno razvija svojo industrijo in njena trgovina s prekomorskimi deželami prav tako nenehno narašča. Zaradi tega potrebuje izhode na morje. Sedaj se zlasti poslužuje severnih pristanišč ter pristanišč v Črnem morju, vendar pa obstajajo realne možnosti in upanje, da se okrepijo njene zveze tudi s Trstom.

—«»—

Preiskava o hudi nesreči pri Kopru

Okrožno sodišče v Kopru nadaljuje preiskavo o vzrokih hude nesreče, ki se je pripetila v petek popoldne na cesti med Koprom in Trstom. Kakor smo že poročali, sta trčila avtomobil, ki ga je vozil pomočnik italijanskega konzula v Kopru g. Giovanni Pelizzoni, in motorno kolo, ki ga je vozil 23-letni Ciril Rupnik iz Izole. Pri nesreči sta bila Rupnik in njegov spremljevalec 32-letni Srečko Sfiligoj iz Izole na mestu mrtva, gospoda Pelizzona pa so hudo ranjenega prepeljali v izolsko bolnišnico.

Kakor smo zvedeli, ne razpolagajo pristojni organi zaenkrat z nobenimi dokazi o krivcu nesreče. Začeli pa so zasliševati priče, nekaj vprašanj pa so postavili tudi g. Pelizzoniju. Njegovo stanje se je namreč čez noč precej zboljšalo in menijo, da je izven nevarnosti. G. Pelizzoni si je pri nesreči zlomil roko in dobil pretres možganov.

—«»—

Zbiranje podpisov za volitve v DZ

Neodvisna socialistična zveza vabi člane in simpatizerje, naj pridejo na sedež v Ul. sv. Frančiška 20-I. od 9. do 12.30 in od 16. do 19. ure, da podpišejo predložitev enotne liste kandidatov za volitve upravnega sveta Delavskih zadrug.

NSZ nadalje obvešča, da se pobirajo podpisi za skupno listo kandidatov za volitve v Delavskih zadrugah od 19. do 21. ure tudi v sledečih krajih:

Prosek: na sedežu kulturnega krožka;

Barkovlje: na sedežu kulturnega krožka v Ul. Cerreto 12;

Lonjer - Katinara: na sedežu kulturnega krožka «Lonjer-Katinara»;

Škedenj: na sedežu kulturnega krožka v Ul. Servola 122.

URNIK TRGOVIN

Od danes do 4. novembra bo veljal naslednji urnik trgovin:

Danes 1. novembra: normalni nedeljski urnik.

2. novembra dan pred dvema zapovrstnima praznikoma: reden urnik, toda trgovine lahko ostanejo odprte do 21.30.

3. novembra bodo zaprte vse trgovine razen prodajaln kruha in mlekarn, ki bodo odprte od 7. do 12. ure; cvetličarn, ki bodo odprte od 8. do 13. ure; slaščičarn, ki bodo odprte od 8. do 21.30 ter mesnic, ki bodo odprte od 6. do 11. ure.

4. novembra bodo zaprte vse trgovine z naslednjimi izjemami: prodajalne kruha bodo odprte od 7. do 12. ure, cvetličarne od 8. do 13. ure, slaščičarne od 8. do 21.30.

Mesnice bodo odprte danes 1. novembra od 6. do 11. ure, jutri 2. t. m. bodo ves dan zaprte, v torek 3. t. m. bodo odprte od 6. do 11. ure, v sredo 4. t. m. bodo ves dan zaprte.

Brivnice in frizerski saloni bodo 3. in 4. novembra zaprti, jutri 2. novembra pa bodo odprti nepretrgoma od 8. do 20.30.

Fotografski ateljeji bodo odprti 3. novembra do 13. ure, 4. novembra pa bodo ves dan zaprti.

Občinski kopališči v Ulici Manzoni in Paolo Veronese se bosta ravnali po naslednjem urniku:

Danes 1. novembra in v torek 3. novembra bosta odprti od 7. do 12. ure, jutri 2. t. m. in v sredo 4. t. m. bosta zaprti.

Kopališče na Opčinah bo odprto danes in 3. novembra od 8. do 13. ure, jutri in 4. t. m. bo zaprto.

Kopališče v Križu bo odprto samo danes od 8. do 13. ure.

IZLETI

IZLETI SPDT meseca novembra

Slovensko planinsko društvo iz Trsta priredi izlet na Javornik nad Črnim vrhom predvidoma dne 8. novembra

Na Lig (Marijino Celje) nad Kanalom in preko Korade v goriška Brda pa v drugi polovici meseca, po vremenskih prilikah.

PRISPEVAJTE ZA DIJAŠKO MATICO!

Izpred kazenskega sodišča

Električni tok je treba plačati

Acegat se ne šali. Če kdo ne plača pravočasno pristojbine za električno energijo, si lahko pričakuje uslužbenca mestnega podjetja, ki bo v nekaj minutah prekinil tok, odklopil žice od števca in pokrovček zapečatil. To se je 22. junija 1957. leta pripetilo tudi družini, stanujoči pri Spodnji Magdaleni št. 963.

Čez nekaj mesecev so pri Acegatu izvedeli, da ima družina vseeno razsvetljeno stanovanje. Da bi ugotovili, kaj je na stvari, so poslali nadzornika in nekega delavca, ki sta že na prvi pogled ugotovila, da je nekdo od družine priklopil obe žici notranje in zunanje napeljave, tako da števec ni mogel zabeležiti potrošnje. Jasno je, da so zaradi tega prijavili sodišču pod obtožbo tatvine električnega toka Germano Mauro, na katero so bili naslovljeni Acegatovi plačilni listi.

Ko pa so Maurovi poslali poziv, da se javi preiskovalnemu sodniku zaradi zaslišavanja, je namesto nje prišla njena 49-letna mati Marija Berri Subbi por. Mauro in pripomnila, da je hčerka pri tej zadevi popolnoma nedolžna. Ob odkritju nepravilnega in nezakonitega priključka toka je bila hčerka že tri leta v Avstraliji in verjetno so jo obtožili prav zaradi dejstva, da je bilo njeno ime vpisano v «bolete», pa čeprav je bilo dekle tedaj še mladoletno. Marija Mauro je tedaj preiskovalnemu sodniku odkrito priznala, da je ona priklopila obe žici, vendar je to storila v dobri veri, misleč da bo števec vseeno zabeleževal uporabo toka.

Ženska, ki se je zavedla neumnosti, ki jo je naredila, se je domenila za povračilo povzročene škode v znesku 6000 lir. Vseeno je morala pred sodnike, ki so ji privolili razne olajševalne okolnosti in jo obsodili na 4 mesece zapora in na plačilo 5600 lir globe. Na njeno srečo je kazen pogojna brez vpisa v kazenski list.

Preds. Boschini, tož. Brenci, zapisn. Urbani, obramba odv. Carlini.

—«»—

Za pogodbo o zaščiti rastlin

Po prvem sestanku, ki je bil februarja letos v Ljubljani, se bodo 26. t. m. nadaljevala v Trstu pogajanja med Italijo in Jugoslavijo za sklenitev pogodbe o zaščiti rastlin. Italijansko delegacijo bo vodil šef fitopatološkega oddelka pri ministrstvu za kmetijstvo prof. Colonna, jugoslovansko pa inž. Todorović, glavni ravnatelj zveznega inštituta za zaščito rastlin. Pogajanjem bo prisostvoval tudi glavni tajnik evropske organizacije za zaščito rastlin Mr. Wilkins.

—«»—

Obvestilo županstva

Županstvo sporoča, da bodo tudi letos izdajali dovoljenja za prodajo božičnih drevesc osebam, ki imajo dovoljenje za prodajo cvetlic, zelenjave in lubenic na stojnicah. Prošnje za omenjeno dovoljenje morajo biti poslane na kolkovanem papirju na županstvo najkasneje do 7. novembra.

—«»—

O Županstvo sporoča, da bo mesnica nižje kategorije v Ulici Ugo Foscolo štev. 3 jutri odprta, ker imajo na zalogi precej mesa.

OD VČERAJ DO DANES

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 31. oktobra se je rodilo 9 otrok, umrlo je 8 oseb, poroki sta bili dve.

POROČILI SO SE: kuhar pomočnik Giuseppe Madonia in gospodinja Silva Gemieri, čistilec Salvatore Giustolisi in šivilja Argia Pangoni.

UMRLI SO: 75-letni Alfredo Antonini, 83-letna Luigia Croci vd. Rovatti, 37-letni Stelvio Reddo Robba, 61-letni Eugenio Riosa, 72-letni Andrea Filippi, 85-letna Antonia Fortuna vd. Grison, 85-letna Maria Bidoli vd. Bernardis, pet mesecev star Pietro Ponton.

OKLICI: agent javne varnosti Biagio Gabrieli in šivilja Teresa Antonazzo, zastopnik Guido Volpi-Priskic in gospodinja Adriana Greco, podoficir Lucio Porzio in gospodinja Bianca Cosani, kmetovalec Carisio Bellich in gospodinja Nerina Babicr, stražnik javne varnosti Antonio Panaro in gospodinja Franca Kafer, pomorščak Bruno Stopar in gospodinja Itala Markezič, kovač - mehanik Giorgio Pahor in pletilja Eliana Cassano, delavec Luciano Bensi in gospodinja Giuseppina Dermit, uradnik Italo Urpis in gospodinja Maria Mitteregger, agent civilne policije Adriano Fragiacomo in uradnica Licia Moraro, prodajalec Just Kaučič in gospodinja Adela Sudič, uradnik Massimiliano Buda in gospodinja Teresa Kegu, tesar Ennio Pitteri in gospodinja Laura Cattelani, mehanik Pietro Caporalini in gospodinja Luciana Banovaz, slikar Fausto Mauro in gospodinja Iolanda Zaccariotto, profesor dr. Antonio Agostini in profesorica dr. Isabella Squeri, pomorščak Claudio Mervig in prodajalka Marta Komar, električar Mario Deola in baristka Clara Gioghi, Giorgio Coretti in Marie Francoise Lassalle, karabinjer Giacinto Giuseppe Bracco in gospodinja Virginia Caligaris, natakar Luigi Pierino Leonardi in gospodinja Giuliana Gerli, industrijski izvedenec Bruno Rossi in bolniška sestra Anna Maria Tranchina, pek Giuseppe Lacalamita in točajka Maria Laila Felluga, uradnik Renzo Seghi in uradnica Magda Violin, pek Edoardo Bossi in gospodinja Eva Redolfi, težak Giovanni Puzzer in šivilja Ines Sirotti.

RAZNA OBVESTILA

PLANINSKI VEČER SPDT

V spomin 10. obletnice smrti Mirka Pavloviča, Slovensko planinsko društvo priredi dne 6. novembra ob 20.30 v Gregorčičevi dvorani v Ul. Roma 15 planinski večer.

Razen spominskega sporeda z malo slikovno razstavo, je na sporedu tudi predvajanje filmov letošnjih planinskih izletov.

Člane prosvetnega društva «S. Škamperle», ki so se udeležili izleta na Vršič, obveščamo, da lahko naročijo slike pri čevljarju Stanku na Vrdelski cesti 52.

Tržaški filatelistični klub «L. Košir». Danes v nedeljo 1. novembra običajni sestanek od 10. do 12. ure.

LJUDSKA PROSVETA

PD S. ŠKAMPERLE

Vpisovanje v nadaljevalni tečaj nemščine in na novo ustanovljeni tečaj srbohrvaščine se prične v torek 3. in v sredo 4. novembra od 11. do 12. ure ter v četrtek 5., petek 6. in soboto 7. novembra t. l. od 20.30 do 21.30 v društvenih prostorih, Vrdelska cesta 7.

—«»—

NOČNA SLUŽBA LEKARN

INAM, Al Cedro, Trg Oberdan 2; G. Papo, Kjadin 1095; Picciola, Ul. Oriani 2; Alla Salute, Trg Cavana 1.

—«»—

LEKARNE ODPRTE DANES

Dr. Codermatz, Ul. Tor San Piero 2; Godina, Trg Sv. Jakoba 1; Alla Minerva, Trg Sv. Frančiška 1; G. Papo, Kjadin; Praxmarer, Trg Unità 4; dr. Rossetti, Ul. Combi 19; dr. Signori, Trg Glavne bolnišnice 8; Tamaro in Neri, Ul. Dante 7; dr. Miani, Barkovlje in Nicoli, Škedenj.

—«»—

LOTERIJA

BARI	83	48	62	86	27
CAGLIARI	19	78	75	32	20
FLORENCA	15	7	38	78	12
GENOVA	10	1	49	46	32
MILAN	82	49	71	6	22
NEAPELJ	51	7	76	69	55
PALERMO	88	42	64	5	78
RIM	68	35	51	40	1
TURIN	1	12	84	18	81
BENETKE	1	89	62	85	3

ENALOTTO

2 1 1 1 2 X 2 2 1 1 1 X

Dvanajstici dobita po 8 milijonov 711.640, enajstice 176.587, desetice pa 10.902 lir.

MALI OGLASI

BRUSINI CARLO, Trst, Ul. [...]tisti 20, prodaja gospodinjske [...] električne predmete — štedilnike na drva, premog, plin, električna — trajno goreče peči «ARGO» [...] na plin in električne. Olajšave pri plačilu. Postrežba na dom — Tel. 29-041.

OTROŠKE VOZIČKE, športne [...] zičke, žimnice originalne [...]flex in vsakovrstno pohištvo [...]bite pri MADALOSSO v Trstu, Ulica Torrebianca vogal [...] Ottobre

RESNO GRADBENO PODJETJE išče družabnika s kapitalom [...] moškega ali žensko. Tel. 4[...] od 13. do 15. ure.

PRODAM DVOSOBNO STANOVANJE s kopalnico in [...] v Podlonjerju. Telefonirati [...] 44-714.

OPREMLJENO neodvisno [...] oddam. Telefonirati na št. [...] od 13. do 14. ure.

KROJAČNICA
IVAN SMRDEL
(bivša krojačnica Bavčer)
Ulica XX. septembra 2[...]
Vabi s svojimi zmernimi cenami

ZAHVALA

Toplo se zahvaljujemo vsem, ki so z nami sočustvovali na kakršenkoli način počastili spomin naše drage

Elizabete Starc

Posebno se zahvaljujemo [...] vsem pevcem, darovalcem [...]cev in cvetja ter vsem onim, ki so jo spremili na zadnji poti.

Žalujoča družina STARC
Kontovel-Trst, 1. nov. 1959

Goriško-beneški dnevnik

nes v Jamljah sestanek adi Sabeljskega jezera

doberdobski občini niti enega primera slinavke

ob je prišel v Jamlje kmetu odborniku Jo- orju predstavnik teh- vnega iz Gorice, ki je da bodo oblasti po- milijonov lir za me- Sabeljskega jezera. mnete, ki so lastniki je na Sabeljskem je- orali povedati svoje so sklicali sestanek 13. uri v gostilni pri Sklepe bodo sporo- ski upravi, ki jih bo la konzorciju za me- Liserta.

dobkim živinorejcem naj enkrat prihranje- skrb: slinavke in v občini še ni bi- no se bodo bolezni lili, ker živina ne na pašo in je bolj do- cepili še niso, ker jo, da cepljenje živa- škoduje. S tem pa no, da živino do zad- ne bi podvrgli cep- bi obolela v vasi ival.

erdobu imajo doslej one, orožniki, pošta, in javni telefon v Domača posojilnica je leti nameravala na- lefon v svojem ura- TELVE ji je odgovo- ma razpoložljivih li- našem mnenju bi se času lahko dobila a za tiste, ki bi si ra- lili telefon.

—«»—

vi - Sovodnje

uri se bosta na igri- ne v Štandrežu sre- Sovodenj in Olivija za prvenstvo juniorjev. Ker bo zaradi odsotnosti Di Lenardia ekipa oslabljena, se bodo morali igralci zelo potruditi, da bodo še naprej ostali nepremagani. Olivi si bo prav gotovo prizadeval, da bo izbrisal madež, zaradi nedeljskega poraza s Pro Gorizio.

Trener Donda je za priliko zbral sledeče igralce: Ferfolja, Devetag, Kovic, Cej, Devetag, Pelicon, Marson, Vižintin, Terpin, Ferfolja I., Petejan in Cotič.

Titularci bodo danes počivali. V sredo 4. novembra bodo igrali z neko ekipo, s katero se društvo pogaja. Na tej tekmi bodo izbrali moštvo, ki bo v nedeljo 8. novembra zaigralo prvo tekmo prvenstva svoje kategorije, v kateri bo sodelovalo 14 ekip.

—«»—

Vpisovanje otrok v vrtec v Ul. Randaccio

Goriško županstvo sporoča, da bodo od 5. do 7. novembra letos med 9. in 12. uro vpisovali otroke v slovenski vrtec v Ul. Randaccio št. 2. Pouk se bo pričel v ponedeljek 9. novembra. Vpišejo se lahko vsi otroci, ki so se rodili v letih 1954, 1955 in 1956, če starši predložijo rojstni list, potrdilo o cepljenju proti kozam, davici in otroški paralizi ter plačajo prispevek za solsko kuhinjo.

Če otroci ne bi imeli potrdila o cepljenju proti otroški paralizi, zadostuje tudi izjava, iz katere je razvidno, da starši nimajo namena, da bi otroka podvrgli cepljenju proti tej bolezni.

—«»—

Pismo FIOM Intersindu

Ker ravnateljstvo SAFOG namerava deklasirati kvalifikacije delavcem, da bi znižalo mezde, je FIOM poslala Intersindu v Trst pismo, v katerem ga opozarja, kaj namerava ravnateljstvo napraviti v okviru modernizacije naprav in reorganizacije oddelkov. S tem bi bili oškodovani prednji delavci, ki so izenačeni z uradniki, FIOM je zahtevala sestanek, kateremu naj prisostvuje tudi predstavnik ravnateljstva.

—«»—

DEŽURNA LEKARNA

Danes je čez dan in ponoči odprta lekarna d'Udine, Ulica Rabatta št. 18, tel. 21-24.

Urnik trgovin 3. in 4. novembra

V torek 3. novembra se trgovine zvečer lahko zapirajo ob poljubni uri, v sredo 4. novembra bodo mlekarne in pekarne odprte samo dopoldne, dokler ne prodajo vsega blaga, mesnice od 7.30 do 11. ure, cvetličarne pa od 8. do 13. Vse ostale trgovine, vštevši trgovine s sadjem in zelenjavo, bodo ves dan zaprte.

Goriški kvestor je izdal dovoljenje, da bodo tisti lastniki javnih lokalov, ki bodo napravili prošnjo, imeli od 1. do 7. novembra odprto tudi ponoči.

—«»—

Ob 14.30 se bo Juventina doma srečala s Torriano iz Gradiške za prvenstvo diletantov. Ob 10. uri pa se bodo na igrišču pri Mochetti srečali igralci Ločnika in juniorji Juventine.

Dan mrtvih

Danes na dan mrtvih, se bomo spet spomnili vseh tistih, ki so se za vedno poslovili od nas. Še prav posebej se bomo ob tej priliki spomnili vseh borcev, ki so umrli za boljšo bodočnost. Ob 9. uri bodo položili venec na partizanske grobove na pevmskem pokopališču in k spomeniku padlim partizanom iz Pevme, Oslavja in Št. Mavra. Ob 10. bo številna delegacija položila venec na skupno partizansko grobišče na glavnem pokopališču na Mirenski cesti. V Doberdobu bodo položili venec k spomniški plošči, v Jamljah pa venec na pokopališče. V Števerjanu se bodo spomnili padlih v vseh vojnah z enotno svečanostjo jutri dopoldne.

Kot vsako leto so tudi letos številni prebivalci iz Pevme in Podgore, Zveza borcev iz Šempetra in Nove Gorice ter posamezniki iz najrazličnejših krajev darovali veliko lepih rož, ki so jih v Štandrežu razdelili na šopke in jih ponesli na partizanske grobove na glavnem pokopališču. Partizani se prav vsem darovalcem za tako lepo cvetje iz srca zahvaljujejo.

—•—

MALI OGLASI

PRODAM GOZD in njivo. Za poizvedbe v Ul. Ponte del Torrione št. 7 — Gorica.

—«»—

Rojstva, smrti in poroke

V goriški občini se je od 25. do 31. oktobra rodilo 21 otrok, umrlo je 7 oseb, porok je bilo 8, oklici pa 3.

ROJSTVA: Giorgio Staieri, Damiana Cotič, Maurizio Canola, Lorenzo Cenni, Paolo Collenz, Fabio Campanello, Ilario Godeas, Tiziano Godeas, Andrea Bittesnich, Adriana Pozzato, Alessio Sullig, Maura Devetak, Giorgio Marega, Liviana Marega, Alessandra Scala, Frediano Depollo, Franca De Franco, Alessandra Princic, Marino Toss, Paolo Blason, Mauro Drius.

SMRTI: 77-letni upokojenec Giovanni Bressa, 63-letni upokojenec Emilio di Consolo, 23-letni Luigi Grendene, 53-letni agent javne varnosti Luigi Sellan, 79-letna Antonia Conig vd. Cristiancig-Budin, 55-letna Maria Marchi.

OKLICI: Giorgio Colussi in Wass Pirkko Orvokki, mehanik Luigi Leban in tkalka Sofia Prinčič, delavec Attilio Cum in Edda Prinčič.

POROKE: orožnik Pasquale Marcucci in Iva Polensig, trgovski pomočnik Luigi Stella in trgovska pomočnica Fosca Comelli, Luciano Matelli in Edda Lupieri, trgovski pomočnik Sergio Cargnel in tkalka Iolanda Klinec, mehanik Luciano Sturm in tkalka Albina Cingerli, trgovec Francesco Ramon in učiteljica Dilma Baccaglini, geometer Leone Portelli in Anna Ferrari.

Kino v Gorici

CORSO: 17.00: «Velika vojna», S. Mangano, A. Sordi, Vittorio Gassman.

VERDI: 15.00: «Mož naprodaj». F. Sinatra, E. Parker. CinemaScope in v barvah.

VITTORIA: 14.30: «Tujec v Cambridgeu». H. Kruger, S. Sims. V barvah.

CENTRALE: 15.00: «Pošast iz Baskervilla». P. Cusshing, A. Morell. Technicolor.

MODERNO: 17.00: «V znamenju postave».

—«»—

Kino v Tržiču

NAZIONALE: 14-22: «Hiša Madame Korà». A. Lualdi, R. Houssein.

AZZURRO: 14.22: «Roulette in roulotte». A. Lane, A. Cifariello, v barvah.

EXCELSIOR: 14-22: «Mož za Cinzio». S. Loren, C. Grant.

PRINCIPE: 14-22: «Stalingrad». J. Hausen, W. Gorchert. Borba, ki je odločala o usodi sveta.

S. MICHELE: 14-22: «Dvoboj vohunov». C. Wilde, cinemascope in v barvah.

otroškega življenja v Štandrežu

(Napisal A. Budal)

je proslavljal *Andrej* rojstni *dan. V Slo-* etnografu je leta članek z zgornjim v katerem obravna- v njegovi rojstni nahtev, ki ga v ce- nskujemo.

štrambuš mi je Štandreža pri Gorici, za pred pol stoletjem redno praznovali. se precej izgublja, če izumrl. To je pred- ščaj, ki se je za te- ke po svoji pomemb- il z nabiranjem na Vse svete. (Pri- Cankarjeve «preščen». je razlika med obema

e smo nabirali na Vse hodili in obšli s cula- vso vas v prvih ih urah, včasih že do osmih. Predstav- se v gručah z bese- šli brat hlebce.» je navadno vpra- molili ste kaj — mo- verne duše?» Začela hlebce, navadno ko- kakšni premožnej- pečne, včasih jabol- ke ali kakšno jajce; drugega ali če so pošli, tudi koruzne takem pobiranju je bo le eden od hiše z vino znanih otrok onca in je z njo ob- vas. Važno je bilo bak nabiralec vrne s domov.

štrambuš pa je pre- ozen. Navadno se je popoldanskih urah, ne skupinah, ampak po tirje otroci od iste obiskali popoldne ne- manih ali sorodnih Cul in košev skoraj *ni bilo treba, ker so bili darovi namenjeni bolj za popoldansko malico nabiralcev kakor za dom: kos kruha, orehi ali leškniki, kos pogače, izredka kakšno jajce. Važnejša od cule je bila pri štrimbuš-štrambušu palica ali šiba, dolga od enega do poldrugega metra, na enem koncu preklana, da se je v ta precep vtaknil okrasek v obliki srednje velikega ali srednje debelega zvezka iz belih ali raznobarvnih mehkih listov, ki so bili na zgornjem koncu razrezani v franže. Otroci so nosili palice pokonci, da so resaste metlice mahljale v zraku, in vpili veselo skakljaje: «Štrimbuš-štrambuš! Štrimbuš-štrambuš!» kakor bi hoteli mimoidoče pozdravljati ali jim nedolžno nagajati.*

«Kako lep štrimbuš-štrambuš imaš,» se je rada začudila kakšna ženska. «Kdo ti ga je naredil?»

«Mama,» je bil navadno odgovor, zlasti pri manjših otrocih od štirih do šestih ali sedmih let. Starejši so se radi hvalili, da so ga sami naredili ali da ga jim je pripravil starejši brat ali sestra. Najbolj priljubljene so bile žive barve, posebno barve slovenske trobojnice. Čim debelejša, čim bolj košata in živopisana je bila papirnata metlica na palici, tem ponosneje ali zavestneje smo nosili, tem lepših darov smo pričakovali.

Tak popoldan se je pričel navadno s tem, da smo po kosilu posedli z materjo na koncu dvorišča, kamor je le nekaj uric segalo februarsko ali marčno sonce, med hlevi in strešnjo, pod sosedovim zidom. Tudi druge dneve, če so bili lepi, smo radi posedali z materjo tam. Navadno je mati šivala in pletla. Ta dan smo ji pripravili palico in prinesli papirja, ki smo ga že prej spravljali ob raznih prilikah, in prosili, naj nam naredi vsakemu svoj štrimbuš-štrambuš. Težko je bilo zadovoljiti vsa naša pričakovanja. Stali smo okoli nje in napeto sledili njenemu izravnavanju in upogibanju listov, posebno pa še tarezovaju res in nato nasajanju metlice na palico. Razni štrimbuš-štrambuši so bili urezani po velikosti otrok, za manjše manjši, za večje večji. Če je hotel kateri pribiti, da je njegov lepši, je mati rada trdila, da so vsi lepi. Naročala nam je, naj z njimi ne mahamo preveč, da se metlice ne zmaknejo ali ne strgajo.

S štrimbuš-štrambuši smo najrajši zahajali k obema starima materama, očetovi in materini. Prva je bila visoka, ravna in varčna žena, ki je skromne darove rada obsipala z obilnimi nauki in opomini. Druga je bila sključena, radodarna ženica, ki je s pogledom uživala nas, ko smo mi na dvorišču uživali, kar nam je prinesla v dar.

Ni mi znano, ali je bil običaj razširjen tudi po sosednih vaseh, v Sovodnjah ob Soči, Mirnu, Sempetru, Vrtojbi in drugod. Ime ne zveni preveč domače in bi lahko prihajalo iz goriške furlanščine. Spominja na tvorbe kakor: vija-vaja, šviga-švaga, muca-maca, francoski clopin-clopant, italijanski tiritera i. dr. Prva in druga svetovna vojna sta pahnili običaj tudi v Štandrežu precej v pozabo prav kakor pobiranje hlebčkov «na vahte» ali na Vse svete.

Najdeni predmeti

Poveljstvu mestnih stražnikov so najditelji izročili v varstvo naslednje najdene predmete: otroški čevljček, prešito odejo, otroško kolo ter avtomobilsko kolo.

Kdor smatra, da so predmeti njegova last, naj se zglasi na poveljstvu mestnih stražnikov v Ul. Mazzini št. 7.

—«»—

TEMPERATURA VČERAJ

Najvišja temperatura 14,8 stopinje ob 14.30, najnižja 1,8 stopinje ob 5.30. Vlage 65 odstotkov.

—«»—

ŠPORT ŠPORT ŠPORT

Danes na stadionu Strahov v Pragi

19. srečanje nogometašev Češkoslovaške in Italije

Tekma velja za srednjeevropski pokal, v katerem vodi Češkoslovaška

ČEŠKOSLOVAŠKA

STACHO

TICHY POPLUHAR NOVAK

PLUSKAL MASOPUST

SCHERER KACANI

PAVLOVIC MOLNAR DOLINSKY

●

BRIGHENTI NICOLE' MARIANI

GALLI LOJACONO

SEGATO GUARNACCI

SARTI CERVATO CASTELLETTI

BUFFON

ITALIJA

PRAGA, 31. — «Zlato mesto» živi v mrzličnem pričakovanju jutrišnje mednarodne nogometne tekme med reprezentancama Češkoslovaške in Italije. Vstopnice za stadion Strahov v Stari Dukli (mestni predel) so do kraja razprodane, tako da si bo srečanje ogledalo najmanj 45.000 gledalcev, kolikor jih lahko sprejme stadion.

Vreme v Pragi je hladno, prav zimsko, s težkimi oblaki in tu in tam kakšno kapljo dežja. Le pozno popoldne se je nekoliko zjasnilo, vendar vremenska napoved za jutri ni najugodnejša.

«Azzurri» so imeli danes dopoldne na stadionu labek kondicijski trening. Pod vodstvom trenerja Ferrarija so izvajali telovadne vaje, teke in predložke z žogo, toliko da so si razgibali mišice in se spoznali s terenom.

Takoj za Italijani so trenirali tudi Čehoslovaki pod vodstvom trenerja Vytlacila. Med reprezentanti je bil tudi napadalec Scherer, ki trpi na revmatizmu, ki pa bo kljub temu nastopil, ker je bil današnji njegov zdravniški pregled povoljen. Potrjena pa je bila odsotnost levega krilca Bubernika in napadalca Bubnika.

Razen Bubnika in vratarja bo potemtakem češkoslovaška reprezentanca nastopila v isti postavi, s katero je 18. oktobra premagala Dansko s 5:1, to je: Stacho; Tichy, Novak; Pluskal, Popluhar, Masopust; Pavlovic, Scherer, Molnar, Kacani, Dolinsky.

Postava italijanske reprezentance je bila že najavljena in do tega trenutka niso v njej predvidene nobene spremembe.

Tekmo bo vodil angleški sodnik Leafe, kateremu bosta kot stranska sodnika pomagala dva njegova rojaka. Voditelji obeh reprezentanc so se sporazumeli, da bo mogoče zamenjati vratarja do konca tekme in še enega igralca do 46', t. j. med prvo minuto drugega polčasa.

Italijanski poslanik v Pragi Ebrico Aillaud je danes priredil sprejem italijanskim novinarjem, jutri popoldne po tekmi pa bo priredil sprejem za obe enajstorici, za voditelje in druge osebnosti češkoslovaškega glavnega mesta.

Ves češkoslovaški tisk obširno piše o tekmi, vendar pa je v svojih predvidevanjih zelo oprezen, čeprav ne prikriva upanj v zmago domače enajstorice, ki velja na splošno za zelo močno kljub odsotnosti dveh standardnih reprezentantov.

Prenosi tekme Češkoslovaška - Italija iz Prage:
PO RADIU: ob 14.15 — direktno
PO TELEVIZIJI: ob 17. uri — registracija

—«»—

Dobri rezultati na vojaškem prvenstvu

RIM, 30. — V nadaljevanju mednarodnega vojaškega prvenstva v Rimu, so bili danes doseženi naslednji rezultati:

400 m: 1. Loddo (It.) 48"4, 2. Sillis (Gr.) 48"4, 3. Fossati (It.) 48"7, 4. Saddler (Fr.) 48"9, 5. Briseid (Narv.) 49", 6. Bertozzi (Fr.) 49"3.

1500 m: 1. Blankestein (Niz) 3'52"1, 2. Bozey (Fr.) 3'52"6, 3. Clerc (Bel.) 3'54"1, 4. Yomkers (Niz.) 3'55"5, 5. Fae (It.) 3'57"4 itd. itd.

200 m: 1. Berruti (It.) 21'3, 2. Buanes (Nor.) 21"5, 3. Meunier (Fr.) 21"8, 4. Caprice (Fr.) 21"9, 5. Piquemal (Fr.) 22"5, 6. Chung Ki Sun (Kor.) 22"6.

Troskok: 1. Cavalli (It.) 16.63 (nov rekord iger), 2. Battista (Fr.) 15.48, 3. Sfikar (Gr.) 14.55 itd.

5000 m: 1. Rhadi (Fr.) 14' in 23"6 (nov rekord iger), 2. Kunen (Niz.) 14'26"2, 3. Vaillant (Fr.) 14'30"6, 4. Conti (It.) 14'39"8 itd.

Palica: 1. Baroncelli (It.) 4.20, 2. Ramadier (Fr.) 4.20, 3. Chiesa (It.) 4,15, 4. Coppeyans (Bel.) 4 itd.

Kopje: 1. C. Lievore (It.) 78.78 (nov rekord prvenstva), 2. Syrovatski (Fr.) 74.41, 3. Anifadakis (Gr.) 69.45, 4. Nawaz (Pak.) 68.34, 5. G. Lievore (It.) 67.68 itd.

110 m ovire: 1. Raziq (Pak.) 14"4, 2. Diamantoglu (Gr.) 14"9, 3. Coardel (Fr.) 15"1, 4. Mersini (It.) 15"1 itd.

4x400 m: 1. Italija 3'15"5, 2. Grčija 3'16"5, 3. Norveška 3' in 16"9, 4. Francija 3'17"1.

—«»—

Sodniki za današnje nogometne tekme B lige

MILAN, 31. — Za jutrišnje tekme B lige so bili določeni naslednji sodniki:

Catania - Messina: Lo Bello iz Siracuse

Como - Triestina: De Magistris iz Turina

Marzotto - Catanzaro: D'Agostini iz Rima

Modena - Cagliari: Molinari iz Genove

Novara - Lecco: Parisi iz Messine

Reggiana - Brescia: Genel iz Trsta

Sambenedettese - Ozo Mantova: Bartolomei iz Rima

Simmenthal Monza - Parma: Samani iz Trsta

Talmone Torino - Taranto: Guidi iz Brescie

Verona - Venezia: Francescon iz Padove.

ITALIJANSKI POKAL 1959-60

Atalanta - Genoa: Righetti iz Turina.

BOKS

SAN PAULO, 31. — Brazilijanec Eder Joffre je premagal po točkah v 10 rundah italijanskega boksarja pet. kat. Giannija Zuddasa.

* * *

NEW YORK, 31. — Kubanski boksar srednjelahke kat. Fernandez, imenovan «Bue», je premagal po točkah Mehikanca Gasparja Ortego.

Danes v Trstu

II. SLOVENSKI SPORTNI DAN

Stadion «Prvi maj». Organizira Sportno združenje «Bor». Začetek ob 9. uri.

NOGOMET

Cremcaffe - Ponziana, diletanti, igrišče Ponziane od 14.30.

Libertas - Amoco, diletanti; igrišče v Ul. Flavia ob 10.30.

San Giovanni - Ronchi, diletanti; igrišče pri Sv. Ivanu ob 14.30.

ATLETIKA

Deželno prvenstvo za moške. Organizira deželni odbor Fidal. Občinski stadion ob 8. uri.

KOSARKA

Pallacanestro Stock - Fonte Levissima, prva serija. Športna palača ob 18. uri.

Pallacanestro Stock - Montecatini, ženska A serija. Športna palača ob 16.30.

JUDO

Trofeja Gazzetta dello Sport. Izločitve za deželno prvenstvo. Paviljon D na velesejmu, ob 11.

MOTOCIKLIZEM

Motociklistični trial, druga vožnja. Organizira Moto Club Ostuni. Start ob 9. uri pri cestarski hiši na Trbiški cesti.

ODBOJKA

Moško prvenstvo «Promozione». Igrišče «Villaggio Sereno». Začetek ob 8.30.

KONJSKE DIRKE

Dir (trotto) na Montebellu. Glavna dirka na «Nagrado novembra». Lir 360.000; proga 2076 m. Dirka Totip. Začetek ob 14. uri.

—«»—

○ RIM, 31. — Telovadni dvoboj moških vrst Švice in Italije se je končal z zmago Italije z izidom 279:274. Med posamezniki je zmagal Italijan Vicardi s 55,95 točke.

○ BUKARESTA, 31. — Romun Rohoni je zmagal v sablji na mednarodnem prvenstvu v Bukarešti. Italijan Ferrari je bil četrti, Maestri in Curletto pa sta bila izločena.

Odgovorni urednik
STANISLAV RENKO
Tiska Tiskarski zavod ZTT - Trst

KINO PROSEK-KONTOVEL

predvaja danes 1. t. m. ob 16. uri Cinemascope Metro barvni film:

Velika ljubezen Elizabete Barrett

Igrajo:
JENNIFER JONES in JOHN GIELGUD

«2. slovenski športni dan»

Danes prva tekmovanja na stadionu „Prvi maj"

Na programu je namizni tenis, gimkana, streljanje in telovadba

Na stadionu «Prvi maj», v dvorani in na prostem, se bodo danes začela tekmovanja v okviru «2. slovenskega športnega dne», ki ga organizira Športno združenje «Bor».

Udeležba v posameznih panogah bo mogoče nekoliko manj množična kot je bila na prvem dnevu, bo pa zato precej kvalitetnejša, saj so se zanje prijavili domala vsi najboljši posamezniki in kolektivi. Pri organizatorjih smo izvedeli, da bodo najštevilneje zastopani strelci, katerih bo okrog 40, kar pomeni, da je strelstvo postalo med našo mladino izredno priljubljeno. Za namizni tenis so se prijavili vsi naši najboljši igralci tako, da bodo borbe za prva mesta zelo ostre.

Za gimkano ni bilo pravega odziva, vendar led je prebit in prihodnjič bo gotovo boljše. Kljub temu pa se bo pomerilo med seboj kakih 10 motociklistov in tudi nekaj avtomobilistov.

Naknadno so se za udeležbo na tem tekmovanju odločili tudi naši vrli telovadci, ki bodo nastopili popoldne ob 16. uri in sicer v telovadnem mnogoboju. Tekmovali bodo kombinirano v telovadbi in v nekaterih atletskih disciplinah. Brez dvoma bo to poživilo program, ki je že tako pester in bogat.

Vseh podrobnosti o današnjem delu programa seveda ne moremo izdati, zato pa vabimo vse, ki se zanimajo za šport, da prihite danes dopoldne in popoldne na stadion in s svojo čimvečjo udeležbo pripomorejo, da bo ta 2. slovenski športni dan čim lepše in čim boljše uspel.

Tekmovanje se bo nadaljevalo v torek in zaključilo v sredo.

—«»—

Program II. slovenskega športnega dne

1., 2. in 4. nov. na stadionu «Prvi maj»

◆ **DANES, 1. nov.**

Ob 9.00 Namizni tenis
Ob 9.00 Gimkana
Ob 11.00 Streljanje
Ob 16.00 Telovadba

◆ **TOREK, 3. nov.**

Ob 15.00 Med dvema ognjema
Ob 19.00 Namizni tenis (polfinale in ženske finale)
Ob 20.00 Šah
Ob 20.30 Odbojka (moški in ženske kvalifikacije)

◆ **SREDA, 4. nov.**

Ob 9.00: Atletika
Ob 14.00 Nogomet
Ob 16.00 Odbojka (finale)
Ob 20.00 Namizni tenis (moški finale)
Ob 20.30 Razdelitev nagrad, nato družabni večer tekmovalcev s plesom do 23.30.

Mihalič v Tridentu

TRIDENT, 31. — Na tradicionalnem mednarodnem krosu v Tridentu bo danes med drugimi tekmoval tudi Jugoslovan Franjo Mihalič z rojakoma Jovanovičem in Štritofom Italijanske atlete bo vodil Silvio De Florentis, Nemce pa bosta zastopala Konrad in olimpijec Gruber.

Kino na Opčinah

predvaja danes 1. t. m. z začetkom ob 15. uri Lux barvni film:

«Herkulova dela»

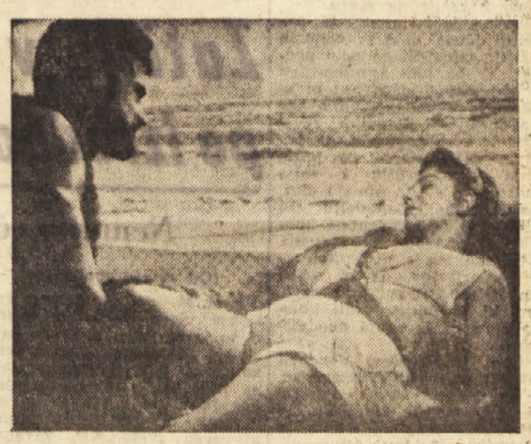

Igrajo: Steve Reeves, Silva Koscina, Fabrizio Mioni

V ponedeljek 2. t. m. ob 18. uri Columbia barvni Megascope film:

KOVBOJ

Igrajo: Glenn Ford, Jack Lemmon, Anna Kashfi in Brian Donlevy

IVAN TAVČAR

MRTVA SRCA

13.

POVEST

podpisujete torej menice! In danes sem vas moral s tem ti, da vsaj veste, v kakih rokah počivajo sedaj vaši Ernest Malec, še enkrat na spomin tistih, katere ste veste!»

ko sta odpila, reče glasno: «Sedaj, stric Ernest, po- bi še rad domačo gospo in gospodične!»

vrtu so!» zajecija Ernest. Ali bil je tako prestrašen, mogel vstati. Otrpel je obsedel na svojem mestu, ko se priporočal.

aj pa se je gospod doktor Zima storil domačega.

čakajte, gospod Lesovéj, ali kakor se že zovete, po- jaz grem z vami! Počakajte! Tole še izpijem!»

se oni vidoma začudi nenaravni tej priljudnosti, pravi: sem doktor Zima! In tole še izpijem, toliko bodete čakali! Ni vraga, da bi ne!»

em si vlije natočeno vino v svoje grlo in, obrnivši se Jakobu Ozimku, izpregovori patetično: «Tako, Jakob in poda mu roko, «sedaj pa preudarite, kar sem vam Tehtne besede!»

si se Bogomira ter ga potisne skozi vrata. Za njima Ernest Malec in kakor v megli ju vidi zapuščati sobo.

DESETO POGLAVJE

Naš maček je ljub'co imel . .
S. Jenko

vrtu v lopi je sedela domača gospodična Meta in od- sorodnica, gospodična Amalija Murnova. Kartali sta. Ž njima je igral notar Sodar in lasje so mu dišali po mazilih vsega sveta. Pri strani je še sedela domača gospa ter opazovala igro. Tik nje pa je slonel Filip Tekstor ter zrl skozi okno na cvetoči vrt. Malo se je govorilo. Samo mladi notar je sedaj in sedaj izpregovoril ter gonil enakomerno: «Prosim, gospodična! Dajte, gospodična! Vi pričenjate, gospodična, ako ste tako dobri!» in tako dalje.

Po peščeni poti prideta Bogomir Lesovéj in doktor Zima.

«Kdo bode tu v lopi?» vpraša Bogomir svojega spremljevalca, da se je vsaj kaj govorilo.

«Kdo? Oj, le počakajte! Predstavim vas, na mojo vero, takoj vas predstavim!»

Stopita v lopo. Hišna gospa je takoj opazila novega gosta.

«Kako me veseli, gospod Lesovéj, da tudi nas vendar enkrat obiščete! In tu je moja hči Meta in tu —!»

Hotela mu je predstaviti gospodično Amalijo Murnovo! A doktor Zima je bil tudi vstopil. Pri takih prilikah je navadno s svojimi podplati drsal po tleh, kakor bi se drsal po ledu. Tako se tudi tedaj pridrše do gospodične Amalije Murnove.

«Gospodična Amalija!» reče (in prikloni se nekako takisto, kakor bi se priklonil cerkveni stolp, ako bi se mogel), «gospodična Amalija, v pokorščini vam tu predstavljam gospoda Bogomira Lesovéja!»

Bogomir hitro pristopi. Nesreča je hotela, da je ravno tedaj pred gospodično Amalijo sedel njen ljubljenec, maček Amor, ter si lizal svojo nožico. Dolgi in lepo pisani rep pa je bil položil čez tla. Na ta rep položi Bogomir Lesovéj težko svojo nogo. Zver potisne od bolečine nepopisen glas iz svojega grla; gospodična Amalija pa skoraj omedli. Dvoje je ljubila na svetu: tega mačka in pa dolgo zjutranje spanje.

Tudi doktorju se hipoma raztopi srce, v rahlem usmiljenju vzklikne: «Uboga živalca!» Skloni se in z roko pogladi Amorja, ki se je ječe stiskal k svoji gospodinji. Od tedaj je živel Bogomir Lesovéj v grozni nemilosti pri gospodični Amaliji.

«Trudna sem,» pravi postarna devica nato, «nečem dalje igrati!» Vstane ter se obrne proti doktorju Zimi: «Ali bi ne hoteli z mano na vrt! Lep sprehod bi bil!»

«Sluga pokorni! Sluga pokorni!»

Združena v harmoniji src odrineta. Ali obnašanje priletne gospodične je kazalo povsem, da je žaljena.

V lopi se prične živ razgovor, ki ga je vodil v prvi vrsti notar Sodar. Tudi hišna gospa pove sedaj to, sedaj ono. Hvali dobro letino, da je bilo lani žito prav bogato in da je letos strašno obilo solate. Vpraša tudi, če Bogomir obdeluje vrt na Višavi, če pazi družini na prste, da mu preveč ne pokrade. Čudi se, da ne pride nikdar na Nižavo in da more prebivati tako sam in zapuščen!

Bogomir je sedel črnolasi Meti na strani. Le-ta si skoraj ni upala povzdigniti obraza proti njemu. Malo je govorila. Ali v lice ji je bila prišla lahna rožna rdečica Bogomiru pa se je dozdevalo, da se je časih takisto na skrivnem izpod trepalnic obračalo njeno oko proti njemu. Kje je že videl nekdaj ta črnolasi obraz in kje že čul njen zveneči glas? A notar je govoril toliko, da Bogomir ni utegnil premišljevati. Mladi človek je govoril mnogo in dovtipno. Pri tem pa je imel navado, da je patetično vil in povzdigoval svoje roke in da se je v prvi vrsti sam smejal slabim svojim dovtipom. Govoril je najbolj z gospodično Meto ter ji pravil slabo prikrite ljubeznivosti. Dekletu je gorelo lice. Pri oknu pa sloni Filip Tekstor. Besedice ne izpregovori, tako da nihče ne pazi nanj. Bil je kakor kip, mrtev in pozabljen. Ali ko mladi notar zopet napravi saltomortaličen poklon dekletovi lepoti, pristopi Filip hipoma k družbi.

«Gospod notar,» reče osorno, «ne trudite se brez uspeha in ne sleparite dekleta!»

Molk in osupnjenje nastaneta.

«Meta,» nadaljuje Filip z mrtvim glasom, «ne bode imela toliko dote, kolikor si je vi želite pri prihodnji soprogi svoji! Saj vi, gospod notar» — in Filip se suhotno nasmeje — «žensko lepoto kakor svoje kliente cenite le po — imetju. In prav delate!» To reče in odide. Za njim pa nastane čuden položaj. Notar je bil planil kvišku in sedaj je od jeze krčil svoje pesti. Gospa Helena je tolažila in posredovala, a notar se ne da potolažiti.

Nastal je mučen prizor.

Zdajci vzklikne hišna gospa: «Tu prihaja Ana, mlajša moja, gospod Lesovéj!»

In kakor pride blagodejen dež na razsušene livade, tako je sedaj gospodična Ana olehčala mali družbi neprijetni položaj, katerega so bile ustvarile besede Filipove. Pred pragom je obstala. Sonce je zahajalo tedaj in v zlatu se je žarlo večerno nebo. Ko je tako pred pragom stala, plamtela ji je v ozadju večerna zarja ter z rumenim svitom obdajala mehko in nežno dekletovo postavo!

«Vidite, gospod Lesovéj, tu je moja Ana,» pravi gospa ponosno. Bogomir se lahkodušno obrne. Tedaj pa zre v mil in zardeli obrazek, ki je od prvega hipa, ko ga je bil ugledal pod senčnatim kostanjem, kraljeval v njegovem srcu!

ENAJSTO POGLAVJE

In mein gar zu dunkles Leben
strahlte einst ein süsses Bild.
H. Heine

Bogomir vstane. Kri mu podje v obraz, a hipoma je zopet bled kakor sveča. Hči je Ernesta Malca! Ta misel mu kakor blisk presine trpečo dušo. Ta stvarca, podobna dihu mlade spomladi, katero si je v svojih sanjah in sanjarijah obdajal z romantičnim svitom, ta stvarca je hči človeka, edinega človeka, ki ga je Bogomir na svetu sovražil! Bil je to grozen prevrat, toliko groznejši, ker je prišel čisto nepričakovano! Kaj bode sedaj? Kakor črn prepad se je odpirala pred koprnečim duhom prihodnost! Tema se mu je napravljala pred pogledom, in potno mu je postalo čelo. Niti pogledati si ne upa dekleta, ki je bilo medtem vstopilo. Gospa Helena opazi spremembo, ki jo je gost kazal v svojem vedenju.

«Kaj vam je gospod Lesovéj?» vpraša skrbno.

«Nič, prav nič, gospa!»

In obriše si potno čelo.

Tedaj pa se oglasi gospodična Meta: «Jaz pa vem, mama, kaj je gospodu Lesovéju. Danes se z Ano ne vidita prvič! In to ga je osupnilo, ali ne, gospod Lesovéj? Skoraj bi rekla, da smo stari znanci!»

(Nadaljevanje sledi)

TRST, nedelja
1. novembra 1959
Leto XV. - Št. 260 (4414)

PRIMORSKI DNEVNIK

Cena 30 lir
Tel.: Trst 94-638, 93-808, 37-338 Gorica 33-82
Poštnina plačana v gotovini
Abb. postale I gruppo

UREDNIŠTVO: UL. MONTECCHI št. 6, II. nad. — TELEFON 93-808 IN 94-638 — Poštni predal 559 — UPRAVA: UL. SV. FRANCISKA št. 20 — Tel. št. 37-338 — Podružnica GORICA: Ulica S. Pellico 1-II. — Tel. 33-82 — OGLASI: od 8. do 12.30 in od 15. do 18. — Tel. 37-338 — CENE OGLASOV: Za vsak mm višine v širini enega stolpca: trgovski 80, finančno-upravni 120, osmrtnice 90 lir. — MALI OGLASI: 30 lir beseda.

NAROČNINA: mesečna 480 lir — vnaprej: četrtletna 1300 lir, polletna 2500 lir, celoletna 4900 lir — Nedeljska številka mesečno 100 lir, letno 1000 lir — Zasebni oglasi v tednu 10 din, nedeljska 30 din, mesečno 250 din — Nedeljska: letno 1.440, polletno 720, četrtletno 360 din — Poštni tekoči račun: Zavod za FLRJ: v tednu 10 din, nedeljska 30 din, mesečno 250 din — Nedeljska: letno 1.440, polletno 720, četrtletno 360 din — Poštni tekoči račun: Zavod za tržaškega tiska Trst 11-5374 — Za FLRJ: ADIT, DZS, Ljubljana, Stritarjeva ul. 3-1., tel. 21-928, tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 601-11-3.

Ob zaključku zasedanja vrhovnega sovjeta SZ

Hruščev in Gromiko poudarjata važnost pogajanj o razorožitvi, Nemčiji in Berlinu

(Nadaljevanje s 1. strani)

sovjetskih odnosov, pač pa tudi mednarodnih odnosov na sploh po njegovem obisku v Moskvi.

Izjavil je zatem, da prihaja svet sedaj v razdobje pogajanj. To pa ne pomeni, da so bile vse težave odstranjene s poti razumevanja; toda barometer se nagiba k lepemu vremenu, čeprav počasneje kakor bi SZ želela. «Tekmovanje v oborožitvi,» je nadaljeval Hruščev, «se mora ustaviti in sporazumeti se moramo o razorožitvi, da se zagotovi zmerna temperatura in lepo vreme v mednarodnih odnosih. Vsi vozli, ki ovirajo odnose, se morajo razvozlati. Eden od teh je nemško vprašanje, in mirovna pogodba bi rešila to vprašanje ter tudi vprašanje Berlina.

Omenil je zatem, da je mednarodni položaj v Evropi še vedno napet. Na Zahodu so postavljena oporišča za izstrelke in jedrsko orožje, zahodne države pa so povezane v vojaške pakte, ki predstavljajo potencialno nevarnost. SZ bo storila vse mogoče, da sodeluje pri razvozlanju teh evropskih vozlov in za zmanjšanje napetosti na tem delu sveta.

Ko je govoril o svojem napovedanem sestanku z generalom de Gaullom, je Hruščev izjavil, da bo ta sestanek koristen za razvoj odnosov med SZ in Francijo ter za okrepitev splošnega miru. «Na splošno,» je dodal, «so naši odnosi s Francijo normalni, čeprav njena udeležba v napadalnih blokih proti nam da je njeni politiki določen pečat. Objektivno pa ni nasprotja interesov med nami in naša skupna borba v zadnjih dveh vojnah ni bila slučajna.»

«Mi zelo cenimo izjave de Gaulla in Debreja o nespremenljivosti meje na Odri in Nisi. Te izjave bodo prispevale k okrepitvi miru v Evropi.»

O Alžiriji je Hruščev izjavil: «Zadnji predlogi generala de Gaulla za rešitev alžirskega vprašanja na podlagi samoodločanja in s splošnimi volitvami v Alžiriji lahko imajo važno vlogo za rešitev tega vprašanja. Toda lahko bodo imeli res tako vlogo samo s pogojem, da ne bodo ostali izključno dekorativni, pač pa da jih bodo okrepila konkretna dejanja, ki ob upoštevanju pravice do neodvisnosti alžirskega prebivalstva jamčijo obrambo medsebojnih interesov obeh strani.» Ugotovil je, da «obstajajo stare in tesne vezi med Francijo in Alžirijo», in je dodal, da bi francosko-alžirski sporazum povečal ugled Francije na svetu.

Izrekel je željo, naj bi prihodnji odnosi med Francijo in Alžirijo temeljili na novi podlagi, ki bi bila sprejemljiva za obe strani in ki naj bi upoštevala svobodno voljo ter enakopravnost. Dodal je: «Pretekla leta so pokazala, da poizkusi za rešitev tega vprašanja v nasprotju z voljo ljudstva in s silo nimajo možnosti uspeha. Zadovoljni bi bili, če bi ta miroljubna koncepcija zmagala v Franciji. Sovjetska zveza ni prikrivala in ne prikriva, da so njene simpatije na strani vseh narodov, ki se borijo proti kolonializmu in za svojo neodvisnost.»

Nato je Hruščev poudaril važnost razorožitve. Izjavil je, da gre za najvažnejše vprašanje v sedanjem trenutku, in od rešitve tega vprašanja je odvisno, če bo mir ali vojna. Pripomnil je, da bo morala konferenca najvišjih v prvi vrsti obravnavati to vprašanje. Izrekel je zadovoljstvo, ker se je Eisenhower izrekel za iskanje sredstev za splošno razorožitev. Naštel je nato glavne točke sovjetskih predlogov s tem v zvezi in je izjavil, da SZ želi popolno razorožitev. Toda pripravljena je upoštevati tudi druge predloge in sprejeti tudi program postopne razorožitve. Kar se tiče nadzorstva, je izjavil: «Mnenja smo, da se mora nadzorstvo začeti od začetka razoroževanja in se končati z njim. Naklonjeni smo nadzorstvu, ki naj bo v skladu z važnostjo razorožitve.»

O položaju na Srednjem vzhodu je Hruščev izjavil, da je «zelo zapleten, ker uporabljajo ozemlja nekaterih držav tega področja tuje države». Izrekel se je proti spremembi Turčije v vojaško oporišče, kjer bi razmestili raketno orožje, opremljeno z jedrskim orožjem.

V zvezi s sovjetsko-iranskimi odnosi je izjavil, da so «iranski voditelji v nasprotju z narodnimi interesi Irana pristopili v vojaške pakte, usmerjene proti SZ».

Kritiziral je stališče ZDA in drugih zahodnih držav, ki bi hotele ravnati s Kitajsko kot z drugovrstno državo. Izrekel je prepričanje, da se bodo Formoza in drugi kitajski otoki povrnili h Kitajski in je dodal, da SZ podpira Kitajsko. Poudaril je, da je Kitajska velika država in ni mogoče ostati slepi pred tem dejstvom. Ameriška podpora formoški vladi samo veča napetost.

Pripomnil pa je, da ZDA «ne skušajo povzročiti vojaški spopad na Koreji, kar odpira dobre perspektive za končno rešitev korejskega vprašanja».

O nedavnih kitajsko-indijskih incidentov je Hruščev izjavil: «Zelo nam je žal zaradi incidentih med dvema državama, ki sta naši prijateljici. Indijo in demokratično Kitajsko. To tem bolj, ker so bile na obeh straneh človeške izgube. Zadovoljni bi bili, če se ti incidenti ne bi ponavljali in če bodo sporna obmejna vprašanja mirno rešena».

Za Hruščevom je govoril zunanji minister Gromiko, ki je v glavnem na sledeči način obrazložil stališče Sovjetske zveze do konference najvišjih in nekaterih važnejših vprašanj:

1. Naivno bi bilo misliti, da bo mogoče rešiti naenkrat vsa nerešena vprašanja med Vzhodom in Zahodom. 2. Kar se tiče razorožitve, ki je temeljno vprašanje, ki ga je treba rešiti, je predlog Hruščeva v OZN prava podlaga rešitve, ker predvideva primerno nadzorstvo v posameznih fazah razorožitve, ne da bi bila precedens, ki bi lahko služil v vohunske namene. 3. SZ ne bo obnovila svojih jedrskih poizkusov, dokler ne bo Zahod obnovil svojih.

Gromiko je poudaril pred vsem vprašanje razorožitve, o katerem bi se v prvi vrsti lahko pogajali na konferenci najvišjih ali pa na drugih konferencah med Vzhodom in Zahodom. Ponovil je nato v glavnem, kar je glede tega izjavil Hruščev.

Z zadovoljstvom je pozdravil ugoden sprejem sovjetskega načrta v skupščini OZN in dodal, da bo istočasno z razorožitvijo potrebno proučiti druga vprašanja, kakor n. pr. jedrske poizkuse, o katerem se sedaj pogajajo v Ženevi. Se vedno je v veljavi sovjetsko stališče, da moskovska vlada ne bo obnovila jedrskih poizkusov, dokler jih ne bodo obnovile zahodne države. Ugotovil je, da se opaža na teh razgovorih napredovanje. Obžaloval je pomanjkanje zaupanja in predvsem ameriška oporišča okoli SZ, zaradi česar so pogajanja še vedno težavna. Glede Nemčije je poudaril potrebo, da se «enkrat za vselej likvidira druga svetovna vojna s podpisom mirovne pogodbe z Nemčijo». Proti koncu je Gromiko ugotovil, da se opaža izboljšanje v mednarodnih odnosih.

Poziv vrhovnega sovjeta parlamentarcem vsega sveta poudarja, da je popolna in splošna razorožitev najbolj primeren način za preprečitev nove vojne. V sedanjem trenutku imajo parlamentarci, vlade in državniki posebno odgovornost. Parlamentarci morajo vztrajno iskati sredstva za rešitev mednarodnih spornih vprašanj in predvsem vprašanje razorožitve.

Poziv pravi zatem, da je popolna in splošna razorožitev nova stran v razvoju nezadostno razvitih držav, ker odpira pot za gospodarski in kulturni razvoj teh držav. Na koncu pravi poziv, da je rešitev vprašanja splošne razorožitve v rokah narodov. Vrhovni sovjet SZ izreka prepričanje, da je mogoče v celoti doseči ta smoter, in bo storil vse potrebno, da se to vprašanje reši.

Predlog senatu ZDA za priznanje LR Kitajske

Važno poročilo skupine privatnih strokovnjakov

WASHINGTON, 31. — Poročilo, pripravljeno za zunanjepolitični odbor ameriškega senata, priporoča, naj ZDA priznajo LR Kitajsko in naj podprejo njen sprejem v OZN. Poročilo je pripravila skupina privatnih strokovnjakov in San Francisca, ki nosi ime «Conlon Associates», po nalogu omenjenega odbora. Predsednik odbora William Fulbright je objavil glavne točke poročila, ki ga bodo skrbno proučili.

Strokovnjaki predvidevajo vrsto zaporednih obdobij, ki naj na koncu pripeljejo do priznanja dveh kitajskih držav: LR Kitajske in Formoze. Obe državi naj bi bili članici OZN

Poročilo zahteva, naj ZDA začnejo razgovore s svojimi zavezniki in z nevtralnimi državami, da dosežejo privolitev v izvajanje predvidenih načrtov, in sicer: 1. Priznanje LR Kitajske, 2. Sprejem LR Kitajske v OZN, 3. Prizanje formoške vlade kot «republike Formoze», ločene od Kitajske, 4. «Republiki Formozi» naj se dovoli sedež v glavni skupščini OZN, toda ukine naj se sedež, ki ga ima sedaj v Varnostnem svetu, 5. Sprejem LR Kitajske v Varnostni svet, ki bi ga razširili, zato da se sprejmeta tudi Indija in Kitajska.

Fulbright je izjavil, da je poročilo «eksplozivno», in je dodal, da ZDA ne bi smele za sedaj priznati LR Kitajske. Vendar pa je priznal, da ameriška vlada ne more še dalje ignorirati 600 milijonov Kitajcev na celinski Kitajski.

Poročilo na dolgo govori o režimu na Kitajskem in pravi, da je malo verjetno, da bi ta režim prišel resno v nevarnost «zaradi notranjih sporov» v bližnji prihodnosti. Poročilo je mnenja, da bi Kitajska lahko postala ena najvažnejših držav sveta pred koncem dvajsetega stoletja.

—«»—

Danes izjava o zahodni konferenci najvišjih

WASHINGTON, 31. — Načelnik tiskovnega urada Bele hiše Hagerty je izjavil, da bodo sporočilo o dnevu zahodne konference najvišjih istočasno objavili v Washingtonu, Londonu, Parizu in Bonnu jutri ob 18. uri. Dodal je, da bo eden glavnih argumentov na dnevnem redu čas, v katerem naj bodo razgovori na najvišji ravni s Sovjetsko zvezo. V poučenih krogih predvidevajo, da bo jutrišnja napoved potrdila, da se bo sestanek zahodnih predstavnikov začel 19. decembra v Parizu.

Zahodnonemški poslanik pri stalnem svetu NATO pa je obvestil zahodnonemškega zunanjega ministra, da bo ta konferenca 19. decembra.

V obveščenih krogih v Parizu izjavljajo, da skuša NATO doseči povezavo z zahodno konferenco najvišjih. Baje predlaga tajnik NATO Spaak, naj bi odložili na 19. decembra zasedanje sveta ministrov NATO, ki je določeno za 15. decembra, tako da bi svet «vseboval» zahodni sestanek najvišjih. Na ta način upajo ministri petnajstih držav NATO, da bodo dobili neposredne informacije o načrtih za konferenco med Vzhodom in Zahodom.

—o—

TITOGRAD, 31. — Delegacija generalne konfederacije italijanske industrije je na svojem potovanju po Jugoslaviji prispela danes zjutraj iz Makedonije v Titograd, kjer se je z zastopniki republike Črne gore razgovarjala o možnosti udeležbe italijanske industrije v gospodarskem razvoju Črne gore in o perspektivni povezavi Črne gore z jugoslovanskim izvozom v Italijo.

Seja mešanega odbora za Posebni statut

Po prvem tednu petega zasedanja v Rimu

Predsednika obeh delegacij sta se sinoči udeležila večerje, ki jo je na zunanjemu ministru Pelli priredil veleposlanik Javorski

(Od našega posebnega dopisnika)

RIM, 31. — Danes dopoldne je mešani odbor za Posebni statut nadaljeval obravnavanje vprašanja o uporabi slovenščine v smislu čl. 2 in 5 statuta. Ni se moglo zvedeti, ali so bili sprejeti že kaki sklepi, toda vse kaže, da je razprava o tej točki v glavnem zaključena.

Odbor se je namreč danes že dotaknil nadaljnje točke dnevnega reda, ki zadeva že znano vprasanje fašističnih dekretov o spreminjanju slovenskih in hrvatskih priimkov v italijanske, in ki jih je jugoslovanska oblast takoj po končani vojni razveljavila ter vsem prizadetim vrnila prvotne priimke. Prav način tega vračanja se zdi, da je bil danes predmet razprave, kar sklepamo tudi iz poročil tržaškega tiska, ki je v zvezi s sedanjim zasedanjem odbora omenil pritožbo nekega izseljenca bivše cone B, naslovljeno na mešani odbor. Vsekakor gre za vprašanje, ki prizadeva tudi slovensko skupnost v Italiji. Naš dnevnik je takoj po osvoboditvi zahteval, naj tedanja anglo-ameriška ZVU razveljavi vse fašistične dekrete o spremembi priimkov, kar pa se ni zgodilo. Bivša ZVU je takrat le izdala ukaz, na podlagi katerega so posamezniki lahko zaprosili, naj se jim povrne prvotna oblika priimka. Po podpisu londonskega memoranduma pa je vladni generalni komisar ta ukrep bivše ZVU razveljavil, tako da je sedaj v veljavi neki zadevni odlok italijanske vlade, s katerim ta fašistična krivica ni v celoti popravljena.

Prav bi bilo, če bi mešani odbor sedaj sklenil, da se fašistični dekreti o spremembi priimkov enostavno razveljavijo brez prošenj, ker je očitno, da je zloglasni zakon spadal v okvir fašistične raznarodovalne politike. Če pa so bile do sedaj kake nepravilnosti pri izvajanju jugoslovanskega dekreta o razveljavitvi fašističnih dekretov, potem se morajo seveda nemudoma odstraniti in popraviti.

Oba predsednika delegacij mešanega odbora sta se nocoj udeležila večerje, ki jo je priredil veleposlanik FLRJ Mihajlo Javorski v veleposlaništvu na čast zunanjemu ministru Pelli. Poleg ministra so se večerje udeležili še nekateri visoki funkcionarji zunanjega ministrstva, in sicer Umberto Grazzi, generalni tajnik v zunanjem ministrstvu in Carlo Alberto Straneo, generalni ravnatelj za politične zadeve zunanjega ministrstva.

Pomen nocojšnjih pomenkov med večerjo spada v okvir nadaljnjega odnosov med obema vama, a navzočnost ... kov obeh delegacij ... odbora nedvomno ... da spada v ta okvir ... šanje izvajanja ... tuta, ki ne bi smel ... zadnjem mestu.

Končno je bilo ... no sporočeno, da bo ... bra t. l. podtajnik v ... ministrstvu Alberto ... iskal uradno Beograd ... se na sinočnji večerji ... tem obisku verjetno ... kovali.

Poziv afriških neodvisnih držav vsem miroljubnim narodom ob «alžirskem dnevu»

Brez pogajanj z Alžirci ni mogoče končati vojne - Tudi uradna francoska poročila govorijo o velikih človeških žrtvah

NEW YORK, 31. — Neodvisne afriške države so včeraj razdelile novinarjem pismeno izjavo v zvezi z «Alžirskim dnem». V izjavi pozivajo vse narode in vlade, ki ljubijo mir, da uporabijo ves svoj vpliv, da se konča alžirski spopad.

Med konferenco v Monroviji, ki je bila preteklega avgusta, so afriške države sklenile organizirati prvega novembra «Alžirski dan». Na tej konferenci so sodelovale naslednje države: Maroko, Tunizija, Libija, ZAR, Etiopija, Sudan, Gvineja in Gana.

Neodvisne afriške države so vzele na znanje stališče gen. de Gaulla od 15. septembra, ko končno priznava Alžircem pravico do samoodločbe, in izražajo svoje zadovoljstvo v zvezi z odgovorom začasne alžirske vlade od 28. septembra.

V izjavi poudarjajo, da so na tej osnovi sedaj možnosti in novo upanje, da se pravično, mirno in demokratično reši spor. Vsem je sedaj očitno, da ni mogoče končati prelivanja krvi v Alžiriji brez pogajanj, na katerih se je treba dogovoriti o prekinitvi ognja in o jamstvih za uveljavitev načela o samoodločbi. Samo na tak način se bo na to afriško področje vrnil mir.

Po francoskih uradnih podatkih znašajo izgube v Alžiriji 239.665 mrtvih, ranjenih in pogrešanih. Od tega je med francoskimi silami 9.300 mrtvih in 22.000 ranjenih. Osvobodilno gibanje ima 120.000 mrtvih, 55.000 ranjenih in pogrešanih. Med civilnim francoskim prebivalstvom pa je 2.070 mrtvih, 4.600 ranjenih in 295 pogrešanih. Med civilnim alžirskim prebivalstvom pa je 12.000 mrtvih, 7.500 ranjenih in 6.900 pogrešanih.

Predsednik začasne alžirske vlade Ferhat Abas je 28. septembra izjavil, da je vojna v Alžiriji, ki traja že pet let, povzročila okoli milijon človeških žrtev. Nad četrtina prebivalstva je v zaporih, ali koncentracijskih taboriščih, ali pa je bilo prisiljeno v izgnanstvo.

Francoski vladni predsednik Debré je izjavil v intervjuju luksemburškemu radiu, da se alžirsko vprašanje «ugodno razvija» in da so dali civilnim in vojaškim funkcionarjem v Alžiriji navodila, ki potrjujejo, da predstavljajo izjave predsednika republike od 15. septembra edino in dokončno francosko politiko.

—«»—

24 mrtvih pri neredih v Belgijskem Kongu

STANLEYVILLE (Belgijski Kongo), 31. — Do hudih neredov je prišlo včeraj v Belgijskem Kongu po demonstraciji, ki jo je organiziralo narodno gibanje za neodvisnost. Po vesteh belgijske agencije je pri neredih izgubilo življenje 24 domačinov, en policijski častnik pa je hudo ranjen s sulico. Ni znano število ranjenih.

Tudi danes je prišlo do neredov kljub optimističnim poročilom oblasti. Do prvih trčenj med policijo in demonstranti je prišlo na obeh straneh reke. Do upora je prišlo tudi v zaporu, v bližini katerega so čete odprle na demonstrante ogenj. Danes je istočasno prišlo do demonstracij tudi v bližnji občini Mangobo.

Folchi obišče novembra FLRJ

BEOGRAD, 31. — Na vabilo državnega tajništva za zunanje zadeve Jugoslavije bo 11. novembra prispel na uraden obisk v Jugoslavijo podtajnik italijanskega zunanjega ministrstva Alberto Folchi.

—«»—

MOSKVA, 31. — Agencija Tass javlja, da bo podpredsednik sovjetske vlade Anastas Mikojan obiskal Mehiko v drugi polovici novembra. Odprl bo sovjetsko razstavo, ki bo v Meksiku od 22. novembra do 15. decembra.

Zatišje v političnem življenju po izredno burnem kongresu KD

Nennijev članek v današnjem «Avanti!»

(Od našega dopisnika)

RIM, 31. — V političnem življenju vlada še vedno zastoj in to je razumljivo, saj je prišlo do utrujenosti po burnem kongresu KD. Po drugi plati pa tudi vsi čakajo nadaljnjih dogodkov zlasti v zvezi z volitvami manjkajočih članov glavnega sveta KD. Živahni so edino monarhisti, katerih vodstvo se je danes sestalo. Kaže, da vlada med njimi spet razkol, ker hoče Lauro, da bi ostalo vse pri starem, medtem ko je Covelli odločnejši in hoče, da bi prišlo z demokristjanske strani do razčiščenja tudi glede njih podpore. V vrstah PDI je nedvomno prišlo do užaljenosti, saj je sicer kongres odobril sedanjo vlado in podporo PDI, toda na tak način, da ne more biti monarhistom preveč pogodu.

Predstavniki sindikalne skupine «rinnovamento» so sporočili, da bodo glede političnih vprašanj sodelovali s Fanfanijem, da pa to ne pomeni zlitja obeh skupin in da bo ostala ta sindikalna struja neodvisna. To med drugim tudi pomeni, da bo ostal predstavnik te struje Pastore še dalje v vladi.

Nenni je napisal daljši uvodni članek, ki bo jutri objavljen v glasilu PSI «Avanti!». V članku ponovno poudarja, da je na kongresu KD zmagala desnica, in to ne samo zaradi odločilnih glasov Andreottija in bonomijancev, ker je prišlo do potrditve politike prostih strelcev, temveč zlasti je rezultat volitev posledica vpliva zunanjih skupin, ki jih je tako ostro obsodil Pastore.

V tej zvezi so kaj malo pomembne leve izjave Mora. Važno pa je, da stališča levih skupin sovpadajo s stališči socialistov. Ne gre in ne more iti za zavezništvo, temveč za iste interese pri obnovi gospodarske, socialne in politične strukture. Ta politika na ter podvladna mesta. Sezanima socialiste in ne vladdaj gledamo z večjim zaupanjem v prihodnost, pa čeprav je zmagala na kongresu desnica, ker vemo, da polovica KD in široke množice delovnega ljudstva, ki jih nadzorujejo katoličani, podpira politično alternativo proti umerjenemu in klerikalno - fašističnemu bloku.

A. P.

7 dni v svetu

(Nadaljevanje z 2. strani)

nja» in možnost sodelovanja s pogojem, da se loči od KPI. Nekateri drugi predstavniki njegove struje so bili glede tega vprašanja zelo radikalni. V tej zvezi je značilno vprašanje, ki ga je postavil Segniju predstavnik baze Luigi Granelli: «Vi vedno govorite — je dejal — da nujnost opravičuje vaše zavezništvo s fašistično, monarhistično in liberalno desnico. Toda če ste v resnici prepričani, da vlada, ki sprejme glasove od desnice, ne spremeni svoje značilnosti, bi morala ista obrazložitev veljati tudi za enobarvno vlado, ki bi slonela na socialističnih glasovih.»

Sedaj v Rimu predvidevajo, da bo prišlo do zatišja, ki naj traja približno mesec dni. Nikomur se namreč ne mudi: Segni nikakor noče spravljati svoje vlade v nevarnost, fanfanijevci pa se boje za svoje podvladje odnosno za razna donosna in vplivna mesta, ki bi jih lahko izgubili. Zato bodo lepo počasi uredili vsa navedena vprašanja v zvezi z izpopolnitvijo glavnega sveta stranke.

Vendar je to zatišje pred viharjem. Mnogo je namreč ugibanj o usodi Segnijeve vlade in so v tej zvezi značilne vesti o odgovoru, ki ga je dal na podobno vprašanje Segni predsedniku republike. Obstajajo menda tri možnosti: Lahko bo ostalo vse pri starem in ne bo prišlo do nobenih izprememb, kar bi pomenilo, da bi ostali fanfanijevski ministri še nadalje lepo v vladi. Možno je, da bi ti ministri odstopili in bi jih bilo treba zamenjati. Končno je možno, da bo vlada zahtevala od parlamenta zaupnico.

Po vsej verjetnosti se bo bitka med dvema velikima in ostro ločenima skupinama v KD nadaljevala podtalno do pomladi, ko so na dnevnem redu upravne volitve. Levica stranke namreč pravi, da je na kongresu jasno povedala, da pomeni zmaga njene struje nadaljnje naraščanje glasov za KD z leve strani. Lahko isto trdi desnica? Odgovor bodo dali volilni rezultati.

Pogajanja za konferenco na vrhu

ZDA, Velika Britanija, Francija in Zahodna Nemčija so se načelno sporazumele o sklicanju konference svojih predsednikov vlad. Sporazumele so se tudi, naj bi konferenca bila 19. decembra v Parizu. Na njej bi se predvsem sporazumeli o datumu, ki naj ga predlagajo Sovjetski zvezi za konferenco s Hruščevom, ter o skupnem stališču, ki naj ga na tej konferenci zavzamejo. Kakor je znano, bi Washington in London in seveda tudi Moskva, želeli, da bi konferenca med Vzhodom in Zahodom bila čimprej. Toda de Gaulle je odločno proti temu in predlaga, naj bi sestanek bil spomladi. Vse kaže, da bo prevladala njegova zahteva, kajti de Gaullov diplomatski koledar je do konca leta tako natrpan, in to seveda deloma namenoma, da bo imel general kaj lahek izgovor, da podpre svojo tezo. Pred zahodno konferenco najvišjih in pred naslednjo konferenco med Vzhodom in Zahodom se hoče namreč de Gaulle na lastno pest pogovoriti z raznimi državniki, predvsem pa s Hruščevom. Kancler Adenauer bo 17. novembra obiskal London in pozneje Pariz. 15. decembra bo v Parizu zasedanje sveta ministrov NATO. Poleg tega bo Francija pred konferenco «navezala stike» tudi z italijanskimi predstavniki. Hruščev bo prišel v Pariz verjetno šele pred koncem marca prihodnjega leta. Pred konferenco med Vzhodom in Zahodom pa bi hotel de Gaulle obiskati ZDA in se pogovoriti z Eisenhowerjem. Govori se, da bo obiskal Washington v začetku prihodnjega leta. Kakor vidimo, hoče de Gaulle prehoditi isto pot, ki sta jo prehodila do sedaj Eisenhower in Mac Millan. Na konferenco najvišjih hoče namreč priti v enakopravnem položaju z Eisenhowerjem in Mac Millanom ter s poprejšnjimi razgovori doseči od enih in drugih nekaj koncesij. V Londonu in Washingtonu se zlasti bojijo Adenauerjevega obiska v Parizu, ker bi utegnil kancler še bolj podpreti de Gaullovo ne preveč gibčno stališče. Razumljivo je torej, da London, Washington in Moskva venomer poudarjajo, da se za sklicanje konference ne sme čakati in da jo je treba v čim krajšem času sklicati. Na žalost pa ta čim krajši čas pomeni, kakor vidimo, šele pomlad. Upati je, da se ugodno ozračje, ki se je ustvarilo med razgovori Eisenhowerja in Hruščeva, ne bo poslabšalo, posebno še ker bo medtem prišel Hruščev v Pariz in bo morda uspel nekoliko omajati generalovo trmo.

TRST - Ul. Moreri 7
Telefon št. 28 373
POŽAR ARTEM
TOVORNI PREVOZI
v vse ... tudi v inozem...

PARILLA 99 kub. 4 takti - 4 prestave Lir 149...
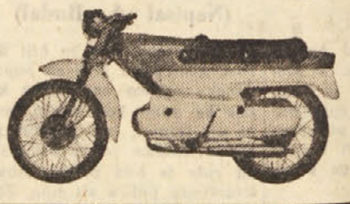
MELILLO ... TRST Ulica A. ...
ODPOSLANI ZASTOPNIKI PARILLA

PRIZNANO MEDNARODNO AVTOPREVOZNIŠKO PODJETJE
LA GORIZIANA
GORICA - Ul. Duca D'Aosta 88 - Tel. 28-45
PREVZEMAMO PREVOZ VSAKOVRSTNEGA ...

TVRDKA
JOŽEF SILA
UVOZ IZVOZ
VSAKOVRSTNEGA LESA ZA PREDELAVO IN KURJAVO TER JAMSKEGA LESA
TRST - Riva Grumula št. 6-I - Telefon 37-004

Tvrdka LORENZI
TRST, Ul. S. Lazzaro 17, tel. 24-245 in mehanična delavnica v Ul. S. Francesco 58 kjer dobite vse nadomestne dele za moto skuterje in popravila tekom dneva.
Izvaža: KOLESA, moška in ženska, znamke LORENZI z vsemi pritiklinami 18.000 LAMBRETE, VESPE MOTORJE in AVTOMOBILE in pelje čez mejo v Sežano.
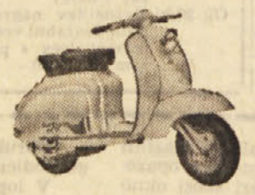

Rekonstrukcija Tobačne tovarne v Ljubljani

je v teku. Samo za izdelavo cigaret so uvozili že 6 novih strojev, v kratkem pa jih bodo montirali še nadaljnjih 10. Rezultati reševanja tega osnovnega vprašanja so že vidni. Na trgu so te dni novi izdelki, ki so poleg odlične tobačne mešanice tudi sodobno opremljeni. Tako je virginsko-orientalska Blend cigareta ostvarila že dolgo časa iskano potrebo kadilcev. Analiza Duhanskega instituta v Zagrebu je ugotovila v Super Dravi le 1,44 odst. nikotina, kar je omogočil novi tehnološki postopek.
V tovarni upajo, da bodo kadilci te novosti sprejeli z zadovoljstvom.

VSI V
UL. IMBRIANI ... TRST
BINI VESTE
PRENEHA S SVOJIM OBRATOVANJEM
OD JUTRI 2. NOVEMBRA DALJE
SPLOŠNA LIKVIDACIJA
VSE KONFEKCIJE V ZALOGI
PO SKRAJNO NIZKIH CENAH
NEKAJ PRIMEROV NAŠIH CEN:

ZA MOŠKE		ZA ŽENSKE	
Jopiči	od 2.900 lir dalje	Obleke, pralne	od 900 ...
Suknje, volnene	» 5.900 » »	Tailleurs, volneni....	» 1.900 ...
Dežni plašči najlon, lilion itd.	» 5.200 » »	Plašči, volneni	» 3.900 ...
Dežni plašči makò ..	» 7.900 » »	Suknje, volnene	» 5.900 ...
Moške obleke, volnene	» 6.900 » »	Dežni plašči najlon lilion itd.	» 4.900 ...

Ne pozabite! V UL. IMBRIANI ...